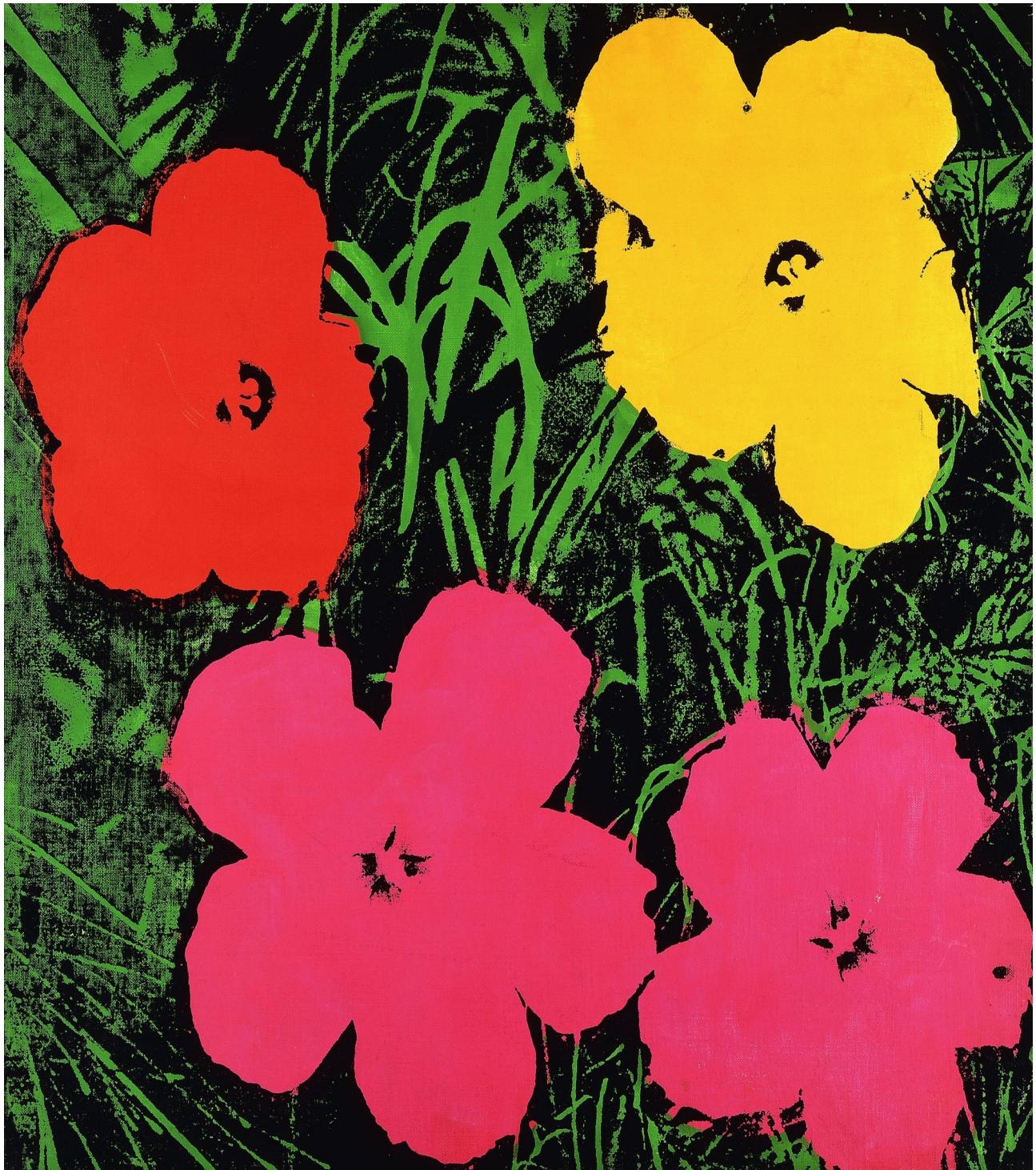

WOODSTOCK I FARAOON

ZBORNIK FESTIVALA KNJIŽEVNOSTI U
ČETIRI GODIŠNJA DOBA: JESEN I ZELINA 2019.

Pobratimstvo lica u Svetom Ivanu Zelini

Danas, kada šetajući Zelinom iz sve više dvorišta ili kućanstava možemo čuti glasove ljudi koji govore nama nepoznatim jezicima, moguće bjeloruskim ili ukrajinskim, a koji su ovamo dospjeli da bi obavljali poslove za koje više nemamo dovoljno radne snage, poput ugostiteljskih ili građevinskih, postaje jasno da nas se val nove društveno-ekonomске stvarnosti dočepao i da nas više neće pustiti. Imigrantska povijest našega malog grada tiho je počela i čeka da bude proživljena. A da bi bila proživljena ljudski, valjat će nam se itekako napregnuti, izaći iz uskih koridora naših navika i shvaćanja.

Kad smo ga početkom 2018. pokretali, Festival *Četiri godišnja doba književnosti* zamislili smo prvenstveno kao mjesto međunarodne kulturne suradnje. Smatrali smo – a smatramo i dalje – da naše društvo treba još mnogo lekcija iz neisključivosti. Iz tolerancije. Iz prihvatanja različitog. Pozvali smo stoga u Sveti Ivan Zelinu, uz hrvatske, također i pjesnike iz Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine te Slovenije. Družili smo se u snovima ivanske noći uz pjesmu i vino posijavši sjeme manifestacije koja se, nakon Sv. Ivana Zeline, s izmjenom godišnjih doba održala u Sarajevu pa u Pančevu.

Evo nas sad opet na početku, u Svetom Ivanu Zelini, da pjesmom i pjesništvom proslavimo ulazak u novo godišnje doba. I dalje ostajemo međunarodni, regionalni, s tendencijom njegovanja dobrosusjedskih odnosa.

Ovaj put smo, međutim, također lokalni, posvećeni kajkavskom jeziku kao središnjoj osi našeg identiteta. Promoviramo stoga ove godine književnost i poeziju na kajkavskom, kako i priliči kajkavskoj prijestolnici kulture. Promoviramo Recital suvremenoga kajkavskog pjesništva i Smotru dječjega kajkavskog pjesništva "Dragutin Domjanić" kao središnje i neminovno najdragocjenije trajnice zelinske kulturne scene, koje su obje na sigurnom putu prema svojim jubilarnim, 40. izdanjima.

Konačno, s nekih pet tjedana kašnjenja tematski – u tekstu, stihovima i autentičnoj glazbi – obilježavamo 50. obljetnicu Woodstocka, najvećega glazbenog festivala u povijesti čovječanstva. Nastavljamo, dakle, lokalno, regionalno i globalno kad smo ionako, rekao bi pjesnik, "samo jedna historija duša".

Dubravko Sušec, organizator

**TRADICIJA KONTRAKULTURE. WOODSTOCK 50 GODINA
U SPOMEN NA BITNIKE**

Bob Dyan: Zvona slobode

Daleko između sutona na izdisaju i isprekidanih otkucaja ponoći
Sklonili smo se u hodnik, dok je grmljavina odzvanjala
A veličanstvene munje svojim sjenama ispunjale te zvukove
Stvarajući dojam da to zvona slobode bliješte
Osvjetjavajući ratnike čija snaga nije u ratovanju
Osvjetjavajući izbjeglice na nenaoružanoj cesti bijega
I svakog pojedinog vojnika gubitnika u noći
Dok smo mi gledali u zvona slobode što bliješte

U gradu, toj usijanoj talionici, iznenada smo postali očevici
Krijući lica dok su se zidovi oko nas stezali
A odjek svadbenih zvona prije vjetra i kiše
Gubio u odjecima munje
Tugujući zbog odmetnika, tugujući zbog osobnjaka
Tugujući zbog nesretnika, napuštenih i ostavljenih
Tugujući zbog izopćenika koji neprestano gore na lomači
Dok smo mi gledali u zvona slobode što bliješte

U ludoj mističnoj tući ošrih zrna grada
Nebom su se prolamale ogoljene pjesme čuđenja
Pa je zvonjavu crkvenih zvona vjetar odnio daleko
Ostavljajući jedino zvonjavu munja i gmljavine
Zvoneći zbog plemenitih, zvoneći zbog dobrohotnih
Zvoneći zbog čuvarâ i zaštitnikâ duše
I zbog slikara poštenjaka koji zaostaje za svojim vremenom
Dok smo mi gledali u zvona slobode što bliješte

Kroz divlju katedralu večeri kiša je ispredala priče
Za siromašne bezimene i obespravljene
Tugujući zbog govornika koji nemaju gdje iznijeti svoje misli
I svih onih koji se nalaze u bezizlaznim situacijama
Tugujući zbog gluhih i slijepih, tugujući zbog nijemih
Tugujući zbog zlostavljanje, ostavljene majke, ružno oslovljene prostitutke
I zbog sitnog kriminalca koji je prevaren i progonjen
Dok smo mi gledali u zvona slobode što bliješte

Premda je čak i bijeli zastor od oblaka u daljini bljesnuo
A sveprožimajuća hipnotizirajuća magla polako se razilazila
Električna svjetlost i dalje se zabijala poput strijela, osvjetjavajući jedino one
Koji su osuđeni na lutanje ili im nije dopušteno da lutaju
Tugujući zbog onih koji traže, na njihovu nijemom traženom putu
I zbog samotnih srca ljubavnika s odveć osobnom pričom
I zbog svake bezazelne, nježne duše pogrešno strpane u zatvor
Dok smo mi gledali u zvona slobode što bliješte

Sa zvijezdama u očima i smijući se sjećam se kako su nas uhvatili
U klopu u kojoj se vrijeme ne računa i u kojoj su objesili osumnjičene
Dok smo po posljednji put slušali i zadnji put promatrati
Zadivljeni i pomirenii sa sudbinom dok zvonjava nije utihnula

Tugujući zbog onih koji trpe bol i čije se rane ne mogu izlijeciti
Zbog bezbroja zbumjenih, optuženih, zlostavljanih, drogiranih
i onih kojima je još gore
I zbog svake frustrirane osobe u golemom velikom svemiru
Dok smo mi gledali u zvona slobode što bliješte

(Prepjev: Vojo Šindolić)

Nikola Gamilec: Woodstock – bezvremenska ideja u(dis)topije

Usudio bih se izreći da postoji jedno sociološko-dijalektičko pravilo za nove, alternativne i subverzivne kulturne pokrete, a koji se prvo uočavaju na području muzike, filma i Kazališta/Pozorišta/Gledališta/Teatra. Nastaju kao oblik protesta i aktivne pobune protiv establišmenta, protiv svakog oblika diskriminacije zbog boje kože, socijalnog i imovinskog statusa, razine obrazovanja, vjerskih uvjerenja ili političkog angažmana.

Razumijevanje mogućnosti događanja Woodstocka treba tražiti u kontekstu američkog stratificiranog i podijeljenog društva i globalne ravnoteže hladnog rata temeljene na činjenici dovoljnog posjedovanja nuklearnog oružja i shvaćanja da novi ratni sukob nema smisla, jer nema pobjednika. Nestalo je pravilo da pobjednik uzima sve i piše historiju. Ishod takvog rata bio bi da nema pobjednika, ali nema više ni historije. Bio bi to kraj čovječanstva i kraj historije. Nije nevažno napomenuti da je pokret nesvrstanih zemalja, utemeljen 1961. godine u Beogradu i pod vodstvom neospornog autoriteta Josipa Broza Tita, imao značajnu ulogu u smirivanju tenzija između NATO saveza i Varšavskog ugovora.

U ovom mojem izlaganju više je teza, antiteza, postavljanja pitanja bez želje da se donesu konačni sudovi, jer to jednostavno nije moguće. Premalo je znanstvenih istraživanja koje bi teorijskom analizom i empirijskim pokazateljima pokazala kakav je učinak koncerta, performansa, sadržaja i jasnih političkih poruka i zahtjeva došao s omanje farme iz države New York.

Povod trodnevnom koncertu bila je sve bjelodanija činjenica da Sjedinjene Američke Države gube rat u Vijetnamu i oko toga nije bilo dileme – bilo je samo pitanje kada će se potpisati kapitulacija, diplomatskim rječnikom nazvanim „mirovni sporazum“, a američka javnost, sportaši, muzičari, glumci i drugi javni poslenici žestoko su protestirali, odbijali novačenje glasno postavljajući pitanje i tražeći odgovor na pitanje koliko će se još mladića vratiti u mrtvačkim kovčezima.

Sama poruka „make love, no war“, (vodimo ljubav, a ne rat) slobodno, ali i odgovorno vođenje ljubavi, demistifikacija seksualnosti kao mogućeg užitka na koji ljudsko biće ima pravo (ne samo ono reproduktivno), traženje prava za feminističke pokrete, prava homoseksualaca i općenito zahtjev za pravo na različitost, naišli su na žestoko zgražanje konzervativnih krugova okupljenih oko vojno-industrijskog kompleksa koji se bezočno bogate na ratovima, na policijsku i pravosudnu prisilu, a tri incidenta su posve beznačajna u odnosu na trodnevni festival kojem je prisustvovalo oko 500.00 ljudi.

Zanimljiva je činjenica da su Woodstocku bili i neskloni mediji- naročito oni tzv. mainstream, poput New York Timesa. Izvještaji su se fokusirali na seks, drogu, nazivali festival „žabokrečinom“ zbog činjenice da je veći dio padala kiša, a mladim ljudima nije bio problem spavati u šatorima ili samo na prostirkama u vrećama za spavanje.

Tih godina utjecaj Woodstocka i njegovih poruka na stanje duha, subverzivnih kulturnih inicijativa i stvaranje subkulturne scena nije bio značajan. Nekoliko je razloga, studentski pokret i bunt 1968. godine nije samo ostao unutar studentske populacije već dobivao podršku radnika, seljaka i intelektualaca. Studentske zahtjeve podržavali su i njihovi profesori pa i intelektualni dio državnog i partijskog vodstva. Jugoslavija je ušla u privrednu recesiju, 1966. je politički umirovljen Aleksandar Ranković, personifikacija unitarno-poličiske države i približavanju Sovjetskom savezu, potiskivanju rasprave o nacionalnom pitanju i odnosima u Jugoslaviji, dok su činjenice i raspoloženje građana stremilo drugaćijim ciljevima.

Za razliku od kraja pedesetih kad je stopa rasta bila oko 11%, uz Japan najviše u svijetu, od sredine šezdesetih dolazi do stagnacije i nema rasta, BDP je oko 0%, vlast odlučuje liberalizirati putovanja i davati radne dozvole za inozemstvo. Tako kreće, uglavnom prema Njemačkoj i Austriji; prve ekonomske migracije. Činjenice da ti radnici često dolaze u posjet rodbini, zajedno s njima dolaze i nove ideje, njihovo iskustvo sa slobodnom štampom, višestranačjem, pa tako i više saznanja o Woodstocku, tamo izrečenim zahtjevima i inicijativama na slobodniju umjetničku i općenito kulturnu politiku.

I na kraju, subkulturni sadržaji, intelektualne diverzije na društveni konzervativizam i nepravdu, zatvorenost i nekreativnost, zahtjevi za demokratizaciju i veću otvorenost institucija, za otvoreno i

kreativno društvo, vlast kao okoštala, samo sebi dovoljna struktura koja ima gotovo absolutnu moć, efikasno uspijeva primamljivim ponudama privući tu društvenu pobunu, artikuliranu kao alternativa i nova kreativnost tako što ih institucionalizira i financira.

Subkultura vremenom se ugodno smjesti u režimsko-institucionalnom okviru, a da bi nakon vremena postala komercijalna i komercijalizirana. I završi u krugu „đavolje spirale“ ili „vrzinom kolu, – koliko para, toliko muzike.“

Nera Karolina Barbarić: Woodstock 50 godina poslije: kako su tri dana mira, glazbe i blata promijenile svijet?

„Činilo se da je posrijedi revolucija, a bio je to samo kraj jednoga sna – tako su neki autori ocrtali „tri dana mira i glazbe“, festivala koji se održao od 15. do 17. kolovoza 1969. na livadi, 70 kilometara od Woodstocka, i koji je istinski protresao svijet. Mogao je to biti početak nove ere, ali bilo je to jednostavno „indijansko ljeto šezdesetih“...

"Znali smo da će to biti sjajan događaj, ali nismo mogli ni zamisliti da ćemo svi biti preplavljeni tim emocijama" - tako je Jann S. Wenner, osnivač i duša magazina Rolling Stone, komentirao ono što su on i njegova mala skupina suradnika dokazivali javnosti sredinom kolovoza 1969. godine: da je Woodstock promijenio sve! Magazin, pokrenut 1967. godine u San Francisku, iniciran promjenama koje su se osjetile u SAD-u, posebice u miljeu umjetnosti i kulture, nije bio u potpunosti spreman za takav događaj. Na Woodstock je otisao šef lokalnog ureda, Jan Hodenfield, jedan od glazbenih kritičara iz redakcije, Greil Marcus, i fotograf Baron Wolman. Nije im trebalo mnogo da shvate kako se događa nešto nikada viđeno, i to ne samo zbog onoga što se događalo na improviziranom klimavom stageu-skeli, nego su im se oči širile i na gotovo svečano ponašanje halucinirane mase. „Muškarci i žene svih društvenih slojeva, različita podrijetla, boja kože i generacija plesali su, kretali se poput jednoga tijela pod suncem, kišom i kroz blato“, opisao je to novinarsko čuđenje u svojoj reportaži iz toga razdoblja Rolling Stonov novinar Greil Marcus. „Muškarci i žene koji su glazbom tražili drugačiju sadašnjost, kraj straha u svijetu koji nikada nije pronašao način da se osloboди rata i politike mržnje prema neprijatelju. Mir, ljubav i sloboda! Sve jako hipi, sve jako lijepo!“ Tamo su završili iz najrazličitijih razloga - uglavnom glazbe i druženja - i među njima nije bilo nikakva razmišljanja o revolucijama: tako je pak svoj kritički doprinos Woodstocku dao David Fricke, koji je Woodstock vido vrlo mlad, ali upravo činjenica kako je objasnio taj događaj utjecala je na njegovu karijeru: postao je jedan od najvažnijih glazbenih kritičara ikad.

Četiri viteza Woodstock Venturea

Sajam glazbe i umjetnosti, Woodstock, trebao je započeti u četiri popodne u petak, 15. kolovoza, nedaleko od Bethela (2.366 ljudi), u okrugu Sullivan, na odmaralištu u naselju Catskills, koji su voljeli Njujorčani srednjih godina i srednje klase. Plan je bio da se festival održi u gradu Woodstock, sedamdesetak kilometara sjeveroistočno, a potom bi se prebacio na Wallkill, na jugoistok. Promotori, 26-godišnji Arthur Kornfeld, 24-godišnji Mike Lang, 26-godišnji Joel Rosenman i 24-godišnji John Roberts, privukli su četiri stotine tisuća hipija intuitivnom glazbenom idejom. John Roberts, Joel Rosenman, Artie Kornfeld i Mike Lang bili su još gotovo djeca kad su zasanjali "tri dana mira i rock glazbe", koja su se pretvorila u četiri, budući da je nastup Jimija Hendrix-a trajao do u ponedjeljak, 18. kolovoza. Deset puta više mladih ljudi od onoga broja što su organizatori predviđali svjedočilo je jedinstvenom glazbenom showu, s nekim od najvećih glazbenika toga i svih vremena...

Cijeli projekt vodio je Michael Lang, nakon što je 1968. organizirao Miami Pop Festival, glazbeni eksploziv koji je vidjelo 100 tisuća ljudi i koji je završio s goleim gubicima. Artie Kornfeld, koji je u dobi od 21 godine postao potpredsjednik Capitol Recordsa, povukao je sve svoje glazbene veze, a novac su dali Joel Rosenman i John Roberts, dvojica mladića iz dobrih obitelji, odlučni u tome da njihova milijunaška baština urodi plodom. Za ideju se posebno rastegnuo John Roberts, koji je kod banaka založio cijelu svoju imovinu koja mu je ostala nakon smrti oca. Na konferenciji za novinare u penthouseu na Manhattenu, organizatori su obećali navodno da sve će biti u redu. Dugovi su trebali biti plaćeni "uz pomoć banaka ... neki menadžeri imaju solidne odnose s bankama".

Oformili su zajedno Woodstock Ventures, s dvostrukom svrhom - da stvore glazbeni studio u njujorškoj provinciji koji će posjećivati umjetnici, hipiji i čudaci, s jedne, i koji će pratiti glazbene festivale, s druge strane. Prvi je projekt nastao prilično brzo. Drugi je, unatoč neprekidnim

nepredviđenim događajima (premještanje ureda, prije svega zbog neprijateljstva lokalne zajednice), na kraju pronašao mjesto u gradu Bethel, na farmi Maxa Yasgura, 49-godišnjeg farmera ruskih korijena.

"Hej ljudi, moram samo reći da morate biti najjača gomila ljudi koju sam ikad vidio: tri dana, ljudi, tri dana! Volimo te. Idi i reci im tko smo" – tako im je sa stagea govorio Stephen Stills, u to doba nedovoljno poznati folk, rock i country rock pjevač. "Cut će tko ste", mrmljao je Englez Graham Nash, sjedeći s njegove desne strane. "Svi će znati, ako pjevate...", dodao je folk-rocker David Crosby. Bila su tri sata ujutro, a ispred njih našlo se nešto poput 400 tisuća ljudi, uglavnom adolescenata njihove dobi, koji su se već tri dana gužvali na udaljenoj seoskoj livadi, koju je Michaela Langu, glavnem organizatoru, mršavom hipiju duge masne svijetle kose, iznajmio Max Yasgur za 75.000 dolara. Lang je Yasgura upoznao u srpnju 1969., kada je očajnički tražio zemlju za glazbeni festival jer su samo mjesec dana prije festivala, lokalnom odredbom, bili istjerani s prije dogovorene lokacije. Odnijeli su opremu i prtljagu te se premjestili u Bethel. Yasgurov sin, veliki ljubitelj Doorsa, nagovorio je slabovidnoga oca, konzervativnih nazora i do tada zagovornika rata u Vijetnamu, da omogući održavanje koncerata. Uz to, očekivalo se samo šezdesetak tisuća posjetitelja.

Tako se, eto, dogodilo da je održan Woodstock i da je život Maxa Yasgura nakon toga postao pakao. Nakon ta tri povijesna dana prije pedeset godina Maxa su zamrzili gotovo svi mještani Bethela, koji su ga progolili zbog štete što ju je nanjelo 400 tisuća sudionika festivala. Kada mu je godinu dana kasnije netko pokucao na vrata i molio ga da se oživi festival, odbio je: "Što se mene tiče, vratit će se farmerskom poslu". Ukrzo nakon toga prodao je svoju zemlju i otišao na Floridu, gdje je 1973. umro od srčanog udara. Samo četiri godine nakon Woodstocka.

Mlječar Yasgur je, iznajmivši 600 hektara Langu, time na stanovit način postao domaćinom festivala, koji je u jednom danu promijenio i njegovo mišljenje o ratu. Sve je sažeо u nekoliko rečenica kad je u nedjelju popodne, trećeg dana festivala, u bijeloj košulji podvrnutih rukava, sa crnim naočalama debelih okvira, stupio na pozornicu. Slomljениm glasom rekao je masi ljudi koja se protezala izvan horizonta ispred njega: "Ne znam kako razgovarati pred dvadeset ljudi, a kamoli ispred svih vas ... Vi ste najveća grupa ljudi ikad okupljenih na istom mjestu i u isto vrijeme ... Nismo imali pojma da bi vas moglo doći toliko ... I pokazali ste svijetu ... da pola milijuna djece može biti zajedno, zabaviti se i slušati glazbu, ne raditi ništa nego zabavljati se i slušati glazbu... ". Govorio je mladima, u političkoj situaciji koja će omogućiti borbe i pljačke, da stvarno stvore zajednicu motiviranu idealima mira i ljubavi. "Da smo bili inspirirani kako treba" - rekao je - "mogli bismo prevladati nevolje koje su trenutni problemi Amerike, u nadi da će biti svjetlijia i mirnija budućnost ...".

Tri dana vladavine Djece cvijeća

Popodne 15. kolovoza, na postavi za prvi koncert, pod olovnim nebom, tlo je podrhtavalo od desetaka tisuća automobila. U podne, 25.000 kampera već su zauzeli polja oko brda, što je bio prirodni amfiteatar festivala. Zemljoradnik Herman Reinshagen i njegova supruga Minerva izvijestili su lokalne vlasti da od četvrtka ujutro kamperi na njihovoj farmi u blizini festivala uzimaju kukuruz, kupus, cvjetaču, repu i mrkvu. "Posvuda su hipiji", rekli su, "i teško je paziti na njih." Ben Leon, osamdesetogodišnji vlasnik lokalnog kampa za odmor, nije bio puno sretniji. "Šerif mi je obećao zaštitu", bunio se. "A nemam je. Sinoć sam većinu vremena proveo s djecom koja su tu došla. Pravili su toliko buke da sam morao izići s pištoljem i ispaliti deset hitaca u zrak. To ih je uvjerilo da se maknu. Prije deset, petnaest godina riješio bih se toga u sekundi".

Ni danas, 50 godina poslije, ne može se reći da to nisu bila tri dana radosnoga vrištanja, da se u životu te djece koja su trebala naslijediti novi svijet nije uvukla iskra američkog rock- and- rolla. New York Times, koji je sva tri dana imao naslovnicu posvećenu festivalu, gurnuo je u uvodnik sljedećeg ponedjeljka da je to "nečuvena epizoda" i tvrdio je da zna "kakva kultura može proizvesti takvu zbrku". No, iznenađujući zaokret za novine koje su glas službene Amerike, jer već u utorak je druga redakcija plaho priznala da je skup "u biti bezazleni fenomen". Ted Lewis, u svojoj je

političkoj kolumni za Gossips Daily News, napisao sa zaprepašćenjem, da je za vojsku ljudi koja je navalila na Bethel festival "možda prilika da iskažu svoju emocionalnu viziju života, jer društvo ih ne uspijeva razumjeti. Ako ih glazba ujedini, jednog dana će to učiniti i neki drugi "slučaj", kao što to dobro znaju političari koji se pripremaju za izbore u sljedećem desetljeću." Ukratko, unatoč kiši i prometnim gužvama, nova se „nacija“ pojavila u središtu pozornosti koju su pružili mediji. Novinar Max Lerner, sada starac, u New York Postu se pitao: "Što je događaj u društvenoj povijesti? Ako je to nešto što predstavlja prekretnicu u svijesti koju svaka generacija ima o drugima i o sebi, tada je ovaj festival koji se odvijao na pašnjaku Maxa Yasgura u Bethelu, bio važan događaj. Povjesničari će to morati uzeti u obzir. Ti su mladi revolucionari na dobrom putu da otkinu životni stil koji nije njihov, samo da pronađu onaj koji jest".

Zašto je Woodstock početak nove kulturne ere?

Šezdesete godine prošloga stoljeća Amerika nije bila zemlja za starije ljude. Nerijetko se ondje događalo da su žene i muškarci mlađi od trideset godina postajali povijest. Ponešto je tomu pridonio i Woodstock, najveći mega skup u povijesti rocka, koji je zapravo šokirao svijet. Osmislili su ga mladi ljudi, nastupili mlađi, za mlađe. Nazirala se ispod kišne zavjese tih dana u kolovozu 1969. svojevrsna nova era, koja se širila na ideji da ostatku planeta prenese nove vizije svijeta. Svi, ili gotovo svi, bili su djeca generacije baby boomera: Jimi Hendrix, Who, Santana, Joan Baez, Crosby, Stills & Nash, Janis Joplin, Grateful Dead, Jefferson Airplane itd.... a sve to „globalizirao je“, također mlađahni, Michael Wadleigh, genijalnim dokumentarcem koji je godinu dana poslije dobio Oscara.

Prije pedeset godina Woodstock val je progutao svijet. "Ljeto ljubavi" iz 1969. godine trebalo je revolucionirati svijet glazbe, ali i društvo u cjelini. Ali da bismo shvatili ono što je bilo poslije, prvo moramo uvidjeti što se zbivalo prije. Naime, dvije godine ranije, u lipnju 1967., u sjevernoj Kaliforniji, u Montereju, održan je festival globalnoga značenja, koji će zapravo biti uvod u Woodstock. Prvi veliki američki festival pop glazbe u najširem smislu te riječi, Monterey, 1967. već okuplja umjetnike koji jašu na Woodstockovim idealima, mješavini beat kulture, odnosno na nasljedu Jacka Kerouaca i Boba Dylana, ali i antimilitarizma, odbacivanja kapitalističkog modela i borbene podrške građanskim pravima Afroamerikanaca. Sve je pomiješano, mora se reći, i sve je postalo komercijalnim oportunitmom za boomere rođene nakon 1945. godine.

U lipnju 1967., tada veliki producent, Lou Adler, okuplja desetak pjevača tijekom tri dana pred stotinu tisuća gledatelja. Beach Boys i Beatles, čak i ako nisu nastupali, sponzorirali su festival. Lou Adler je imao podršku Johna Phillipsa, vođe kultne grupe Mamas i Papas, koji su zatvorili Monterey. No, Jimija Hendrixa, čije je šamansko gitarsko pucanje na kraju koncerta obilježilo generacije, tada još uvijek nije pogodila planetarna zvijezda slave; The Who su, kao uvijek, razbili svu svoju opremu (20.000 dolara!). Sudjelovali su i Otis Redding, koji je umro šest mjeseci kasnije u avionskoj nesreći; Byrds, ekvivalent američkim Beatlesima, tada su bili na vrhuncu slave. Senzacija toga festivala bila je, međutim, Janis Joplin. Skrušena 24-godišnja pjevačica, u pratnji svog benda Big Brother i The Holding Company, odradila je ondje jedan od prvih velikih javnih nastupa i smjesta postala zvijezda. Njenu nevjerljivu vokalnu izvedbu posebno je snimio Arthur Pennebaker, koji je režirao u Montereju. Redatelj dokumentarnih filmova, još uvijek poznat po svom djelu na kontrakulturi šezdesetih, također je ovjekovječio očaravajuće pogledе Mame Cass, jedne od pjevačica Mamas i Papas, koja je bila bez riječi duge sekunde nakon nastupa Janis Joplin. Mlada montrejska zvijezda, međutim, otvoreno promiže besplatnu ljubav, upotrebu mekih droga (koje će ubrzo postati tvrde). Doći će, dakako, u Woodstock, ali ostat će joj još samo tri godine života...

Bitnici, antimilitaristi i narkomani

Nikad se prije u povijesti Sjedinjenih Država toliko mnogo mlađih iste dobi nije doselilo iz svakog kuta Amerike i okupilo se na jednom mjestu. Nije to bila samo glazba: bio je to trenutak kada je sva kontrakultura rasla u demonstracijama za građanska prava, protiv rata u Vijetnamu, protiv

kapitalističkog monopola, za ponovno otkrivanje okoliša i prirode, protiv patrijarhalne obitelji koja je ugušila svoju djecu u normi i neljudskim pravilima.

Osim toga, 9. kolovoza 1969. vjerska obitelj Charlesa Mansona provalila je u vilu 10050 Cielo Drive, bogato susjedstvo u Los Angelesu, masakrirajući sve prisutne: sedam ljudi, uključujući Sharon Tate, trudnu ženu Romana Polańskiego. Šest dana kasnije, s druge strane Sjedinjenih Država, oko pola milijuna ljudi okupilo se na najvažnijem festivalu u povijesti glazbe, Woodstocku. Te su dvije činjenice obilježile, iako drugačije, povijest i maštu Sjedinjenih Država i predstavljale prijelomnice između utopije Indijanskog ljeta ljubavi i društvenih sukoba sedamdesetih.

Gotovo sve što znamo o Woodstocku dugujemo mitologiji koja se gotovo odmah razvila oko onoga što se dogodilo tijekom tih "tri dana mira i rock glazbe". A budući da je riječ o rekonstrukciji - u prvom slučaju dokumentarca Warner Brosa, vrijednog milijun dolara, a u drugom pjesme koju je napisala glazbenica koja nije sudjelovala čak ni kao gledatelj u Woodstocku - velik dio vulgara na ovom festivalu je plod, ustvari, ako ne totalne fantazije, ono barem velike prevare.

"Mladići s neograničenim kapitalom, koji traže valjane i zanimljive mogućnosti ulaganja i prijedloge za posao" – tako je glasila najava koju su Roberts i Rosenman stavili u New York Times i Wall Street Journal. Roberts, siroče, naslijedio je znatan iznos od roditelja i namjeravao ga je uložiti u glazbeni projekt. Kroz zajedničke kontakte upoznali su Langa, koji je već organizirao Miami Pop Festival 1968., i Kornfelda, koji je radio u Capitol Recordsu. Zahvaljujući Kornfeldovom poznanstvu, uspjeli su dobiti Creedence Clearwater Revival, prvu veliku grupu koja je potpisala za Woodstock. U početku je koncert trebao biti održan u gradu Wallkillu, koji se povukao u posljednji trenutak. Situaciju je spasio Elliot Tiber, koji je prije u obližnjem Bethelu organizirao glazbeni i umjetnički festival White Lake i koji je pomogao da se dobije zemljište od Maxa Yasgura. Ova priča ispričana je u memoarima Elliot Tiber Taking Woodstock, a po knjizi je Ang Lee snimio istoimeni film 2009. godine.

Godine 1989. , na Nacionalnom javnom radiju Roberts i Rosenman priznali su da je festival stajao oko četiri milijuna dolara. Iako je prvotno planirana ulazna porta, neočekivani dolazak tolikog broja ljudi koji su počeli rušiti prepreke prisilio ih je na stvaranje besplatnog festivala. Producent festivala John Morris, vidjevši silnu gužvu, izašao je na pozornicu i izgovorio rečenicu koja je ušla u legendu: "Od sada je to besplatan koncert".

Rosenman i Roberts osobno su razgovarali s više od tisuću policajaca kako bi čuvali događaj, pazeći da nikoga ne uhapse zbog droge, ali to nije spriječilo hipije da unište ograde i provale u koncertni prostor . Danas, pregledavajući slike dokumentarca ili foto-zbirke događaja, Woodstock nam se čini raj slobode, anarhije i promiskuiteta, ali i ljepote glazbe. Ustvari, mnogi su koncerti bili loši, kako u pogledu izvedbe, tako i kvalitete zvuka. Kao što je rekao Ed Ward, glazbeni povjesničar, „Woodstock je kvalitetu zamijenio količinom, u usporedbi s onim što danas čujemo. Prvi dan bila je totalna katastrofa ".

Ako se danas svi sjećaju velikih imena rocka i folka koji su se izmjenjivali na pozornici - od Janis Joplin do Jimija Hendrix-a, od Joan Baez do tada polu-poznatoga Santane - većina od 32 izvođača završila bi u zaboravu. Možda ne i pjevač grupe The Who, koji se u to vrijeme pokušavao detoksirati, pa se popeo na pozornicu i ondje divljao u halucinacijama.

Tko god bio tamo, vjerojatno nije ni primijetio zašto su, kako svjedoci kažu, većina koncerata bila praktički nečujna. Unatoč dobrom radu zvučnog inženjera Billa Hanleyja, "oca festivalskog zvuka", električni je sustav bio improviziran, i zato što u to vrijeme još nije bilo mogućnosti organizirati tako velike koncerте, ali i zato što su stigle stotine tisuća ljudi više nego što se očekivalo. U prvoj večeri festivala pljusak je dodatno zakomplikirao situaciju. Bob Weir, gitarist grupe Grateful Dead, šokirao se čim je dodirnuo mikrofon na pozornici.

Među brojnim neuspješnim nastupima, neki su ušli potpuno u povijest glazbe, uključujući i Havensa, koji je, više ne znajući što svirati, a čekajući da dođu ostali glazbenici, počeo ponavljati "Sloboda ... sloboda ... ", improvizirajući. Poslije je to postao njegov najuspješniji singl. Čak ni jedan od najslavnijih trenutaka ne samo festivala, već i rock povijesti općenito nije bio planiran: posljednji očekivani izvođač (koji je na pozornicu izašao u ponedjeljak ujutro umjesto nedjelje navečer), Jimi Hendrix , počeo je svirati iskrivljenu verziju američke himne, oponašajući zvukove

bombi i oružja Vijetnamskog rata. Iako je Woodstock imao puno logističkih problema, organizatori i glazbenici bili su istinski dirnuti uvjerenjem da glazba može promijeniti svijet: ako Wadleigh i jest montirao slike festivala kako bi ga učinio savršenom sintezom pacifističkih borbi šezdesetih, to ne isključuje činjenicu da je netko na toj pozornici stvarno pokušao smisliti drugačiji svijet.

Najgori propusti najvećeg festivala u povijesti

Međutim, ono što je u stvarnosti šokiralo američku javnost bio je nedostatak sigurnosti. Organizatori festivala odlučili su honorarno angažirati 346 njujorških policajaca, plativši im 50 dolara na dan. U četvrtak, 14. kolovoza 1969., glavni policijski komesar New Yorka, Howard Leary, iznenada je odlučio izdati podsjetnik svim okruzima, zabranjujući agentima obavljanje drugog posla u privatnom osiguranju. "Kad smo izgubili policajce," rekao je pomoćnik produkcije festivala, Stanley Goldstein, "izgubili smo kontrolu nad cestama. Kad smo izgubili kontrolu nad cestama, izgubili smo kontrolu prometa. A kad se to dogodilo, izgubili smo lanac opskrbe." Na kraju je stotinama ljudi šerifa Louisa Ratnera pomoglo nekoliko stotina lokalnih policajaca iz dvanaest drugih okruga. Policajci izvan dužnosti s područja koje pripada New York Cityju patrolirali su najprometnijim područjima, noseći crvene majice s natpisom "Mir".

Dvije porte za kontrolu ulaznica, svaka s trideset ulaza, nakon nekog vremena su uklonjene. "Nešto se moralo maknuti", rekao je poslije jedan od organizatora, John Roberts. "Prvo čega smo se odrekli bio je novac i prodaja ulaznica." U tom je trenutku ondje već bilo više od 200.000 ljudi. Procijenjeno je da je još njih oko 100. 000 stiglo u to područje, a prva kritička izvješća počela su se filtrirati kroz medije.

Toaleti (600 kemijskih WC-a) polomljeni su ili poplavljeni; voda iz šest bunara i tankova nije bila dovoljna za opskrbu dugih redova ljudi koji su stizali; hrane je bilo nedovoljno, a mnogi nikad nisu stigli na festival zbog prometa; šef medicinskog saniteta proglašio je stanje "zdravstvene krize" zbog masovne uporabe droga i posljedica od toga; policija je prijavila nedostatak vozila hitne pomoći, a pristup bolnicama je onemogućen.

Oko ponoći, prvoga dana festivala, petak na subotu, dok je nastupao Ravi Shankar, s neba se srušila jaka kiša, praćena munjama i jakom grmljavinom. Voda koja se sakupljala u šatoru koji je štitio pozornicu prijetila je da će je srušiti. Nastao je novi problem: pozornica, jednostavna skela, zbog blata je počela kliziti...

No, kako se zemlja pretvarala u gnjecavo blato, gužva se pretvorila u radosnu zajednicu. U zoru doba Vodenjaka svi su ti mlađi ljudi pišali u istu rupu. Iako se čini da su neki mještani tražili 25 centi u zamjenu za čašu vode i jedan dolar za komad kruha i malo mljeka, na festivalskom području dijelilo se sve – vatra, jabuka, slama... što god se ondje našlo. Stotinjak članova hippi općine Hog Farm, koju je organizacija dovela iz Novog Meksika, poslužilo je juhu od integralne riže i graha. Postavljeni su kontejneri za prikupljanje kišnice za piće. Stvari su posvuda ostavljane, no nitko ništa nije dirao...

Duh okupljanja i zajedništva počeo je već prvoga dana festivala prodirati čak i u vanjski svijet. Lokalna centrala toga petka praktički je bila začepljena s više od 500. 000 telefonskih razgovora. "Unatoč svojoj osobnosti, odjeći i idejama", rekao je šef policije u obližnjem Monticellu, "doista je to skupina najljubaznijih i dobro odgojenih mlađih ljudi koje sam upoznao u dvadeset i četiri godine služenja." "Kad su se naši patrolni automobili zaglavili u blatu", rekao je drugi policajac, "čak su nam pomogli da izađemo iz njega. Bilo je doista izvanredno. Mislim da su mnogi policajci ovdje vrlo iznenadeni tim ponašanjem". "Ako vas jedan od tih hipija nečim uvrijedi, iskreno vas moli da mu oprostite", rekao je lokalni stanovnik.

U subotu ujutro blijedo sunce prigušilo je vlagu i ugrijalo taj divni dio čovječanstva utaboren u brdima. Za svaku osobu koja je otišla s festivala zbog gužve i blata bilo je dvanaest drugih koji su jurili prema festivalu u redovima koji su se miljama protezali. Kratka linija, koja je pružala jedini autobusni prijevoz iz New Yorka, poslala je 65 vozila, od kojih je najmanje jednom bilo potrebno dvanaest sati da prijeđe ono što je obično putovanje u trajanju od dva sata i dvadeset minuta.

U međuvremenu, vlasti su nastavile apelirati na "mlade ljude" tražeći od njih da ostanu kod kuće.

Isti zahtjev emitiran je u petak navečer, ali istodobno je najavljeno da će koncerti biti besplatni. U jednoj od ulica koja vodi na festival policija je zaustavila sve automobile koji ulaze i zamolila putnike da se vrati natrag. Do subote u podne, međutim, ondje je već bilo 300.000 ljudi, a još 100.000 pokušalo je doći do Woodstocka. Uza sve veći nedostatak hrane i vode, začepljenih toaleta, pojavio se i novi problem: bilo je sve većih gomila smeća.

Pedesetak liječnika stiglo je na mjesto zrakom kako bi odgovorilo na hitnu situaciju. Urađene su tri traheotomije, a zabilježeni su i slučajevi upale pluća, puknute vratne kosti i dijabetičke kome. Kad je glazba prestala, liječeno je 5.000 pacijenata, od kojih su mnogi imali manjih problema. Njih 400, međutim, loše je putovalo zbog droge. Dva helikoptera iz obližnje zrakoplovne baze prevezla su najteže ranjene u hitnu sobu Monticello, a vratila se s gotovo 600 kilograma konzervirane hrane, sendviča i voća.

Bez obzira na zastrašujuće brojke, na jezeru Leon, petsto metara od pozornice, horde slobodnoga duha okupale su se gole u mutnoj vodi. Iako je sajam umjetnosti glazbe i umjetnosti ustvari bio i sama publika, skupina trgovaca probila se kroz šumu, nudeći baršunaste haljine i majice na kojima je pisalo "Jebi se", kožne galerterije i nakit, tamjan i indijske bluze. Među stablima organizirano je veleprodajno tržište lijekova s teškim, ali srdačnim pregovaranjem i nedostupnim transakcijama: "Oprij za vas ... Meskalin, meskalin, svjež i dobar meskalin!" Cijene, i ovdje i među slobodnjacima u gomili, bile su oko četiri dolara za acid ili meskalin, te petnaest dolara za trideset grama trave. Oskudijevalo se samo na duhanu. Neki su boravili u kamperima, drugi su se ugurali u vreće za spavanje ili ispod bilo koje površine dovoljno velike da ih pokrije. Pojavio se i znak s natpisom: "Ne uz nemiravajte Maxove krave, pustite ih da mirno urlaju."

Kako je masa hipija promijenila okrug Sullivan

U nedjelju ujutro helikopteri zračnih snaga prenijeli su dodatnih 140 kilograma hrane, a stanovnici okruga Sullivan, koji su u jednom trenutku htjeli oprati ruke od svega, donijeli su donacije; u Monticellu su 30.000 sendviča pripremili žene Židovskog centra za zajednice, a podijelile su ga sestre samostana svetog Tome. Organizacija festivala platila je 10.000 dolara za najam helikoptera koji su letjeli, donoseći hranu za prodavače i gladne članove osoblja. Guru festivala, uzgajivač krava Yasgur, okupio je velike količine maslaca i sira. Tada je i njegov rođak stigao s autom nabijenim kriškama kruha. Bilo je to samo malo olakšanje, a hipiji su zahvaljivali kao da im je priređena gozba. New York Times je drugog dana citirao ljude s festivala: "Sinoć su ljudi pušili toliko trave da ste se mogli podići samo sjedeći i dišući". U članku je tada objašnjeno da "trava" znači marihuanu, a "postati visok" znači i napiti se. Uza sve ostale vijesti, novine su također objavile da je njihovo kratko istraživanje pokazalo kako 99% javnosti puši travu. Sic!

Ali festival nije nastao kao glazbeno iskustvo koje bi širilo vidike. Promotor Mike Lang stajao je tih u zakulisju, utapajući se u svojim problemima. S ulaznicama za koncert od 7 dolara, odnosno 18 za tri izvedbe, pristiglo je milijun i 300 tisuća dolara u preprodaji. Ali kad se na kraju shvatilo da neće biti prepreka za ulazak na festival, više se nije radovao. "Ovo će vjerojatno postati najveći besplatni koncert svih vremena", rekao je menadžer produkcije John Morris. Štoviše, samo trošak helikoptera iznosio je desetke tisuća dolara. Trgovci hransom, uza sve probleme koje su imali, izvijestili su da više neće dijeliti svoju zaradu s organizacijom. Na kraju su troškovi iznosili dva i pol milijuna dolara. Vjerovnici su ulijetalni u ured organizacije tražeći gotovinu ili ovjerene čekove. Michel Lang je šutio i ludio...

Groznica indijanskoga ljeta dolazila je svome kraju u ponедjeljak, 18. kolovoza, kad se na skelu popeo, ovijen sivilom kišnoga jutra, Jimi Hendrix. U bijeloj i tirkiznoj boji, u baršunu i antilopu, u pratnji Mitcha Mitchella na bubnjevima, Larrya Leea na ritam gitari, Jerrya Veleza na udaraljkama, Billa Coxa na basu i Juma Sultana na flauti, završilo se sve u prasku dvosatnim natjecanjem zvukova, koje je završilo američkom himnom. Manje od 30.000 ljudi svjedočilo je ovoj posljednjoj hipiji čežnji, a mnogi od njih su se razišli u već prorijeđeni promet, koji je prenio nered civilizacije koja je u tri dana iscrpila svu energiju farme ruskoga doseljenika. Četkice za zube, vreće za spavanje, kondomi, jezgre jabuka i kore od banane, zdrobljeni kruh, napušteni, izgubljeni ili

oštećeni automobili, hlače, pojasevi i sandale, stranice blatnih novina koje su već blijedile na slabom suncu... izvirivali su iz natopljenih i zelenih polja nad kojima se podigao veo magle. Bilo je gotovo...

Olupine slavljeničkog koncerta

Lang, danas u dobi od 74 godine, zamislio je za 50. obljetnicu organizirati novi Woodstock. No, je li duh današnjih vremena ipak predaleko od tri noći u kojima su vladala Djeca cvijeća? Prvo, sve što je viđeno i što se tada čulo postoji na izvrsnom mediju Woodstock Back to the Garden - 50. godišnjica izdanja, koji je Warner objavio na etiketi Rhino: deset cedeova koji čine sve moguće trodnevne nastupe, od Richieja Havensa, folkera koji je otvorio festival samo zato što je živio nekoliko kilometara od vrlo posebnog mjesta, sela Bethela, do „himne“ Stratocaster of Hendrix, koja je, već sutradan nakon festivala, revolucionirala američku himnu. Sve umotano u knjigu s dragocjenim ilustracijama, koja je objavljena u samo 1.969 primjeraka.

Dруго, dokumentarac Woodstock - Tri dana koja su promijenila svijet, svezak koji potpisuju Mike Evans i Paul Kingsbury, a koji nosi prestižni predgovor Martina Scorsesea, inače najzaslužnijeg za uređivanje onoga što će postati film. Potom, Woodstock, 3 dana mira i glazbe, kronika onoga što se događalo iznad i ispod pozornice, koju je potpisao sam Lang.

Woodstock je, međutim, na poduzetničkoj razini bio više od katastrofe. Pa ipak, organizatori - uključujući filmske tantijeme, ploče i trgovinu – nešto su uprihodili. Neil Young će zato poslije izjaviti: "Tamo se rodio glazbeni posao". Magazin Life pisao je poslije o "Fenomenal Woodstock Happeningu", navodeći kako je to mogla biti zora novoga svijeta, ali „Woodstock je bio mnogo jednostavnije indijansko ljeto šezdesetih“.

„Nesretnici“ s Woodstocka

Canned Heat, grupa iz Los Angelesa, održala je jedan od najupečatljivijih nastupa na pozornici, ali je isključena iz konačne montaže filma posvećenog Woodstocku, pa su tako bili među onima koji su sudjelovali na najpoznatijem festivalu u povijesti, ali nisu imali sreće kojoj su se nadali i život im je krenuo u lošem smjeru. Njihova pjesma Going Up The Country bila je tematska pjesma festivala i korištena je u uvodnom programu kultnoga dokumentarca o festivalu. "Ali u filmu nema ni traga od nas i nikad nismo vidjeli ni trunku honorara" - rekao je poslije bubenjar benda.

Iron Butterfly (autori knjige In A Gadda Da Vida) stigli su na aerodrom u New Yorku, ali su zapeli na jedinom putu do festivala koji je blokiralo tisuće automobila. Kanađanka Roberta Joan Joni Mitchell morala je birati između Woodstocka i sudjelovanja u izuzetno popularnom talk-showu Dicka Cavetta. Zbog prometa nije stizala na koncert, pa se okrenula i otišla na show. Rezultat je njeno pedesetogodišnje žaljenje i lijepa pjesma (Woodstock).

Engleski gudački kvartet, mnogo bliži i bogatima i siromašnima nego Jimi Hendrix, imao je zakazan nastup u petak, dan posvećen akustičnim izvedbama. S obzirom na kišu, bend je odbio svirati i zatražio je da to bude sljedećeg dana. Dakle, nastupili su u subotu, među bučnim električnim rock divovima poput The Who, Grateful Dead i Creedence Clearwater. Njihov nastup publika, naravno, nije ni primijetila...

Tom Hardin, kantautor kojeg su poštovali kolege poput Boba Dylana, Neila Younga i Roberta Planta, bio je nepoznat široj javnosti zbog ovisnosti o heroinu i sramežljivosti, što je bilo razlogom njegove inferiornosti na pozornici. Njegov nastup, na klaviru i gitari, bio je jedan od najatraktivnijih, ali mu nije promijenio karijeru. Godine 1980. umro je od predoziranja.

Sretnici s Woodstocka

Napokon, tu su i oni s nekoliko minuta slave: John B. Sebastian, bivši vokal grupe The Lovin 'Spoonful, lutao je unaokolo kao obožavatelj. Kad je kiša onemogućila elektroničku opremu koja je bila planirana za Santanu, organizatori su, u potrazi za izvođačem zvuka, potrčali k njemu kako bi

popunili taj prazni sat. Sebastian je na pozornicu izašao, po vlastitom priznanju, kiselo, ali je otpjevao pet pjesama. Bio je to lijep trenutak, no njegova se solo karijera nikada nije razvila. Melanie Safka, s druge strane, bila je najpoznatija umjetnica s Woodstocka. Toliko je bila nepoznata prije toga da je godinama širena legenda kako je ona ustvari žena iz publike koju je Joan Baez pozvala na pozornicu. S akustičnom gitarom izvela je sedam pjesama: praktički sav svoj repertoar. Vrlo kratak uspjeh postigla je poslije s metakanconom, objavljenom godinu dana nakon Woodstocka, koja je govorila - o njenom sudjelovanju na Woodstocku.

"Nesretnici" Woodstocka nikada nisu komentirali ništa iz tih dana. Jedini koji je nešto govorio bio je seljak Max Yasgur, a intervju je dao i Rolling Stonu, za koji je izjavio kako nikada ni za čime nije požalio. Kad je umro, kulturni mu je glazbeni magazin objavio osmrtnicu kao jednoj od najistaknutijih osoba s Woodstocka.

Ali, nisu svi reagirali na isti način. Eddie Kramer, nekada poznati producent i stručnjak za zvuk, brinuo se za cjelokupni glazbeni dio događaja i sjeća se kaotične, ali i nevine atmosfere tih dana: "Tri dana droge i blata: Woodstock je bio noćna mora." Samo nekoliko riječi je bilo dovoljno da Eddie Kramer razbije idealističku retoriku koja je uvijek lebdjela oko Woodstocka. "Moja je misija bila snimiti sve što se događalo na pozornici. Sjajan posao u teoriji, ali kad ste jedino sjajno ljudsko biće usred 500 tisuća okamenjenih ljudi, stvari se zakompliciraju. Umjetnici, menadžeri, zaštita, osoblje: svi ludi..."

Glazbeno, osim nekoliko etabliranih zvijezda poput Joan Baez, Janis Joplin ili Jimija Hendrix-a, Woodstock je imao zaslugu za pokretanje nekih poslije svjetskih karijera. To je slučaj Santane, ili loše plaćenog Joea Cockera, koji je stigao u Woodstock kao nepoznati bivši engleski rudar i vratio se kući kao superzvijezda, autentični junak festivala; ili Joe MacDonald, koji je na akustičnoj gitari probudio ukočenu i nezaustavljivu masu ("Kako namjeravate zaustaviti rat ako ste toliko budalasti"?).

A valja reći i da je u Woodstocku prvi puta javno izgovarana riječ „kurac“, kada je pjevač pozvao gomilu da odgovori "kako izgovoriti F ... u ... c... k ..."; pa reakcija na rat u Vijetnamu: "Jedan, dva, tri, za što se borimo?" Iznimno snimljeni snimci pokazuju kako nakon toga stotine tisuća gledatelja ustaje i pjeva. Dogodio se i incident kada je vođa politički najučinkovitijeg krila omladinskog pokreta, Abbie Hoffman, zauzeo pozornicu i namjeravao održati miting. Pete Townshend ga je srušio s pozornice gitarom.

Tek što se javnost vratila kući svojim poslovima, a mediji našli nove cover story, tu generaciju glazbenika zaskočile su diskografske kuće. Cilj je bio stavili ih na ugovor, umoriti ih objavljinjem ploča, iscrpljujućim turnejama, pretvoriti ih u strojeve za proizvodnju novca. Ubrzo je ta želja za inovativnom, eksperimentalnom, hrabrom glazbom prestala. Među onima koji su podlegli industriji novca bio je i Jimi Hendrix, koji će za godinu dana skončati ugušivši se u vlastitim bljuvotinama.

Žene koje su obilježile Woodstock

Grace Slick: Nastupila je trećeg dana festivala, u nedjelju oko 8:00 sati, i publici predstavila band Jefferson Airplane. O svom iskustvu rekla je za Best Classic Band: "Woodstock je bio jedinstven po tome što je bilo pola milijuna ljudi koji nisu bili тамо да se za nešto izbore. Bila su то njihova vrata slave. A то je nešto značilo; pogledajte nas, imali smo 25 godina и svi smo bili zajedno". Slick je vrlo jasno govorila kako misli da je rock 'n' roll igralište za mlade: "Sve vrijeme možete svirati jazz, klasiku, blues, operu, i u svojoj 150. godini, ali rap i rock 'n' roll су stvarna sredstva за mlade kako bi se bijes eksternalizirao". Njezina posljednja aktivistička izjava iz 2007.: „Glupo je svirati pjesmu koja nema nikakve veze sa sadašnjošću ili izražava osjećaje koje više ne osjećate“ – protresla je mnoge glazbene autore. Grace Slick se povukla iz glazbene industrije, svoju "penziju" posvećuje slikanju.

Nancy Nevins: Sweetwater je bio jedan od prvih bendova koji su se našli na Woodstock pozornici ... Velika čast? Ne baš, prema pjevačici Nancy Nevins: "Bili smo тамо stvarno radi testiranja zvuka!" Sa samo 17 godina, Nancy Nevins je vjerojatno najmlađi umjetnik koji je nastupio u Woodstocku, a njezin bend, Sweetwater, bio je ne samo jedan od najvećih bendova koji su svirali (s osam članova),

već i jedan od prvih iz sjevernoameričke skupine koji je konzumirao latino bubenjanje.

Nekoliko mjeseci nakon debija Sweetwatera, Nancy Nevins je teško ozlijedena kada je pijani vozač udario u njezin automobil. Jedno vrijeme bila je u komi i pretrpjela je višestruke ozljede mozga. Također je trajno izgubila mogućnost uporaba glasnica.

Melanie: Melanie Safka imala je samo 22 godine kada je izašla na pozornicu Woodstocka. Bila je, prema vlastitim riječima, "prestravljen". Čak se nadala da će kiša natjerati ljude da odu. Ali gužva je ostala, i ona se ohrabrla čim je počela pjevati. Nekoliko godina kasnije spomenut će ovaj trenutak u pjesmi Lay Down (Candles in the Rain). Nakon 50 godina i 30 albuma, Melanie još uvijek nastupa diljem svijeta, često sa svojim jednako talentiranim sinom Beau-Jarredom.

Janis Joplin: Već je bila jedna od najpoznatijih rock zvijezda svoga vremena kad je došla na Woodstock, iako je imala samo 26 godina. Na teren je stigla helikopterom u subotu, 16. kolovoza. Ostali bendovi ugovoreni su da sviraju prije Janis, pa je morala pričekati deset sati prije nego što je napokon mogla nastupiti. Iako je očito bila pijana na pozornici, jedan od službenih fotografa iz Woodstocka, Henry Diltz, imao je sreće što ju je video na samo nekoliko metara: "U svemu što je pjevala nije ništa skrivala."

Njezina ostavština i dalje stoji, glazba joj je uvijek na cijeni, iz generacije u generaciju, a ona i dalje nadahnjuje suvremene umjetnike poput Florence Welsh, P!nk, Alicia Keys itd.

Joan Baez: Već je bila svjetski poznata, pa je iznenadila sve kad je odlučila nastupiti ne samo na glavnoj, već i na otvorenoj pozornici. U svojim memoarima pod nazivom "I glas za pjevati" ona opisuje svoj nastup: "Stajala sam točno tamo pred stanovnicima zlatnog grada, koji su spavali u blatu i naručju partnera, i dala sam im ono što sam tada mogla. I prihvatali su moje pjesme. Bio je to trenutak poniznosti, usprkos svemu."

Tijekom svoje nevjerojatne karijere od 60 godina, Baez je snimila više od 30 albuma, što joj je osiguralo mjesto u Hall of Fame Rock 'n' Roll. I premda je Woodstock festival poznat po slobodi duha i kao marker promjene, Baez je jedini umjetnik koji to sve vrijeme i stvarno živi. Cijeli život bila je aktivistkinja, ustala je protiv rata u Vijetnamu, protiv smrtnih kazni i priključila se borbi za prava LGBTQ, između ostalog.

Tko je sve nastupio na Woodstocku?

Richi Havens: To je priča o čovjeku kojem su okolnosti dopustile da otvoriti najveći festival u rock povijesti. Toga petka, 15. kolovoza 1969. godine, prvoga dana festivala, bio je tek peti na redu, ali Sweetwater, koji su trebali pokrenuti tri dana, još nisu bili stigli. U groznički helikopteri koji pružaju i nadzor i prijevoz grupama, taj veliki, bradati crni muškarac, jednostavno odjeven u narančastu afričku tuniku i sandale, sa svoja će dva glazbenika, u pet sati i nekoliko minuta popodne, izaći na improviziranu pozornicu-skelu i zaluditi pristliglu mlađariju. Pjevat će gotovo tri sata, uz sedam ponavljanja. A kad više nema naslova, improvizira...

Topao, dubok i raskošan glas, nevjerojatna tehnika gitare obilježit će Richija Havensa kao glazbenika i muškarca. Hranitelj obitelji s devetoro djece iz Brooklyna, pionir suvremene američke glazbe, zajedno s Bobom Dylanom i drugima iz Greenwich Villagea u New Yorku, prvi je album objavio 1967. godine. Gotovo nepoznat prije Woodstocka, Richie Havens dobiva poslije notu uspjeha koju nije nužno želio. Osim postignutoga glazbenoga uspjeha, osnovao je vlastitu diskografsku kuću: Stormy Forest. Također stvara Oceanografski muzej u Bronxu, New York, i provodi puno vremena s djecom podučavajući ih o odgovornosti prema okolišu i klimatskim prijetnjama.

Richie Havens umro je kod kuće 2013., u 72. godini. Ostavio je tridesetak albuma i knjigu, objavljenu 1999., "Ne mogu nas poreći", u kojoj je ispričao svoje gotovo mistično iskustvo pjevanja pred više od 300.000 ljudi kako bi američkoj mladosti prenio poruku mira i bratstva. Poštujući njegovu volju, pepeo mu je razbacan po festivalskim terenima, zauvijek ga ujedinjujući s Woodstockom ...

Sweetwater su grupa koja je trebala otvoriti festival, no kasnili su na zbog gužve, pa ih je na stage spustio jedan od devet helikoptera koji su servisirali festival. Nastupili su drugi. Iza njih su nastupili

Bert Sommer, Tim Hardin, Ravi Shankar, Melanie, Arlo Guthrie, pa Joan Baez, koja je za vrijeme Woodstocka bila u šestom mjesecu trunoće i na vrhuncu slave. Odrasla u religioznoj obitelji (otac joj je bio meksički pastor, poznati fizičar, koizumitelj rendgenskog mikroskopa, a majka kćer škotskog anglikanskog svećenika). Uvjerena joj nisu bila samo duhovna, već i politička: otac odbija biti povezan s dizajnom atomske bombe. Obitelj putuje poslom po Americi, ali i u Francusku, Švicarsku, Italiju i Irak. Tamo u Bagdadu mala Joan vlastitim očima vidi bijedu djece ulice, što će je progoniti cijeli život.

Naoružana prvim albumom s 19 godina, sigurna u sebe i svoj šarm, brzo je postala figura u borbi protiv rata u Vijetnamu: ona suosjeća s Martinom Lutherom Kingom, govori o građanskim pravima crnaca u Washingtonu, ne ustručava se iznositi svoju riječ u Alabami među segregacionistima, pa čak i u Vijetnamu. Dobit će i mjesec dana zatvora zbog blokade regrutnog centra za vojsku. Njezin suprug David Harris, antimilitarički pisac, vojni dezerter, u zatvoru će provesti više od godinu dana. Štrajkuje glađu u vrijeme kad se Joan Baez popela na Woodstock pozornicu. Ona mu piše i posvećuje mu album, zatim pjesmu, Song For David.

Ali David Harris nije jedini čovjek u životu Joan Baez. Naime, nedugo nakon Woodstocka, par će se razdvojiti. Ovaj par razdvojiti će se gotovo pred očima kamere Arthur Pennebaker u dokumentarcu "Dovedi sve kući". Ali, bio je u njezinu životu i Steve Jobs ... Početkom osamdesetih mladi suosnivač Applea u savršenoj je ljubavi s Joan Baez. Dočim je njezina povezanost s Dylanom već planetarno poznata.

U dobi od skoro 80 godina oprostila se od glazbe u srpnju ove godine. "Glas mi opada", objasnila je na zadnjem koncertu. Ali, njezine pacifističke i ekološke ideje neće se ugасiti ...

Grupa The Quill, Country Joe McDonald (koji je na festivalu doživio kratku romansu s Janis Joplin i najveći trenutak svoje karijere), zatim John Sebastian, Keef, Band Hartley i guru, otac latino rocka, Carlos Santana, imali su također šansu na festivalu, ali ju je iskoristio samo mistični Carlito Santana. Rođen u znaku raka, 20. srpnja 1947., jedan je od gitarista s glazbenog Olimpa. Jedinstvenoga stila, koji je nemoguće oponašati, jer su pjesme Carlosa Santane zrcalo njegove marijači duše. Teško je zamisliti Carlosa Santanu, jednog od najboljih gitarista u povijesti glazbe, s violinom u ruci. No, upravo tako, svirajući violinu već s pet godina, zarađivao je s marijačijima svoga oca. Činjenica da je rođeni violinist pomoći će mu da pronađe svoj jedinstveni stil na gitari. Melodično fraziranje i duge note, vibrato i romantičnost proizlaze iz iskustva napravljenog sa četiri žice. Iza sebe je ostavio seksualno nasilje, koje je doživio u osmoj godini od čovjeka koji ga je automobilom vozio iz Tijuane u Los Angeles. Ili ono iz srednje škole, kada su ga zlostavljala druga djeca. Sva se ta patnja osjeća u glazbi Carlosa Santane, ali ju je maestralno uspio transformirati u glazbenu poeziju. Preokret je došao šezdesetih preseljenjem u San Francisco. Ondje upoznaje prave ljude, pravi svijet, ali i nove glazbene žanrove. Santana Blues Band počinje svirati na sve većim i važnijim mjestima, a u jednom trenutku shvaćaju da su prodali tisuće primjeraka svog prvog albuma. Konačno stiže 1969. godine i Woodstock: Carlos Santana doslovno uvodi latino rock u glazbu.

Santana o privatnom životu nikada nije govorio, nije poput drugih zvijezda - ne tvita, ne dijeli postove na facebooku ni fotografije na instagramu. Živi gotovo inkognito, putuje tako da ga ne prepoznaju, prijavljuje se u hotelima pod drugim imenom, posvećuje se vjeri. Trideset i četiri godine bio je oženjen Deborom Santana, s kojom ima troje djece. Gitarist je svoju ženu oduvijek definirao kao temeljni stup svoga života. No, upravo svojoj ženi duguje činjenicu da je potrošila svu dobit. Jedino što se sigurno zna o Carlosu, malom marijačiju Carlitu, odnosno bezvremenskom Santani, jest da je objavio 39 albuma i da su svi, baš svi, doživjeli golem uspjeh... Tri puta je gostovao u Hrvatskoj, svaki put s drugom postavom...

The Incredible String band, Canned Heat, Bob Hite, nastupili su prije famoznih Grateful Dead, koji će odsvirati nekoliko pjesama, uključujući i jednu dulje od 40 minuta, koja zauzima cjelokupni četvrti zapis u seriji "Kompletne Woodstock Bootleg". Grateful Dead je američki rock sastav iz Palo Alta u Kaliforniji. Osnovani su 1965., a raspušteni 1995. (s tim da je posljednji sastanak bio 2015.). Smatraju se vodećim pokretačima psihodeličnog pokreta, ali imaju eklektični glazbeni stil koji

spaja elemente rocka, psihodelije, eksperimentalne glazbe, modalnog jazza, country glazbe, folka, bluegrassa, bluesa, reggaea i svemirskog rocka. Njihovi nastupi sastoje se od dugih instrumentalnih džemova. Kroz cijelu povijest koncerti grupe zabilježeni su i veliki broj njih službeno se pojavio, a drugi se razmjenjuju između obožavatelja, "Mrtvaca", koji predstavljaju posebno aktivnu i vjernu zajednicu.

Grateful Dead imaju korijene u "Mother McCree's Uptown Jug Champions", s bendom koji su osnovali početkom 1964. Jerry Garcia, Bob Weir i Ron McKernan, pod nadimkom "Pigpen". Ovo potonje sugeriralo je prebacivanje na električnu energiju, slijedeći uzorne skupine britanskih Beatlesa i Rolling Stonesa. Bob Weir prebacio se na ritam gitaru, a bendu, preimenovanom u "The Warlocks", pridružili su se Bill Kreutzmann (bubnjevi) i Dan Morgan Jr. (bas), sin Dana Morgana, vlasnika prodavaonice glazbenih instrumenata u Palo Altu gdje su Garcia i Kreutzmann radili. Kada su otkrili da postoji još jedna grupa pod nazivom "The Warlocks", preimenovali su se u "Grateful Dead", izraz koji je Garcia pronašao nasumičnim otvaranjem rječnika.

Godine 1967. Grateful Dead bio je jedan od glavnih bendova koji je svirao na koncertima Summer of Love u San Franciscu. Naime, obično se smatra kako je Indijansko ljeto ustvari započeto okupljanjem Human Be-In-a u parku Golden Gate 14. siječnja 1967. Taj festival okupljaо je psihodelične skupine iz San Francisca i Londona.

Godine 1968. hipi pokret je otisao dalje od psihodelične Kalifornije i proširio se na Sjedinjene Države i Europu, što je inspiriralo i organizatore Woodstocka da pozovu autore i grupe koje su naklonjene toj filozofiji glazbe. Na Woodstock festivalu Grateful Dead će odsvirati nekoliko pjesama, uključujući i jednu dulje od 40 minuta, koja zauzima cijeli četvrti album u nizu. Kvartet, koji čine Jerry Garcia, Bob Weir, Phil Lesh i Bill Kreutzmann, dio je benda već 30 godina. Jerry Garcia, gitarist i glavni skladatelj, nepriskosnoveni je vođa grupe. Reputaciji grupe puno duguju glazbeni eklekticizam i gitarističke kvalitete. Divan je improvizator i, bez obzira na pjesmu, nikad ne svira na isti način, poštujući izvorni štih. Godine 2003. magazin Rolling Stone plasirao ga je na 13. mjesto na listi 100 najvećih gitarista svih vremena.

Bob Weir imao je sedamnaest godina kad je započeo karijeru s Grateful Dead. Bio je "mali" grupu. Na njega su vrlo rano utjecali narodni glazbenici, posebno Jorma Kaukonen. Napisao je nekoliko glavnih djela benda, uključujući The Other One, Sugar Magnolia. Phil Lesh donio je grupi svoje glazbene znanje. Na Mills Collegeu studirao je glazbu kod Talijana Luciana Beria. Jerry Garcia rekao je da je "stekao najbolje moguće glazbeno obrazovanje", s posebnim zanimanjem za avantgardnu klasičnu glazbu i slobodni jazz. Phil Lesh, trubač, prije svog sudjelovanja u Grateful Dead nikada nije svirao bas. Naučio je sve "na poslu" i nije imao prethodnih uvjerenja o ulozi ritam sekcije u rock bendu. Na njegov stil više su utjecali Bachovi kontrapunkti nego rock i soul basisti. Ron "Pigpen" McKernan sudjelovao je u formiranju grupe. Njegov posljednji nastup s grupom dogodio se 17. lipnja 1972. u Hollywood Bowlu u Los Angelesu. Umro je 8. ožujka 1973. od krvarenja želuca.

Mickey Hart pridružio se Grateful Dead-u 9. rujna 1967., na koncertu Starlight Theatra u San Franciscu, a privremeno ga napustio u veljači 1971. Na koncertu se vratio na svoje mjesto 20. listopada 1974. i ostao s bendom sve dok službeno raspuštanje 1995.

Grateful Dead jedan je od prvih (i rijetkih) rock sastava s dva bubnjara. Njihova kohezija i sinkronizacija puno su pridonijeli stilu grupe. Njihovi dugi dueti s bubnjevima (ponekad i više od 30 minuta) prisutni su na svim koncertima grupe između 1978. i 1995. godine i postali su legendarni u svijetu rocka. Iako nije službeni član Grateful Dead-a, Tom Constanten, prijatelj Phia Lesha, svirao je glasovir na albumu *Anthem of the Sun* i *Aoxomoxoa*. Službeno se pridružio bendu 23. studenog 1968. u Memorial Auditoriumu, uz orguljaša Rona "Pigpena" McKernana. Robert Hunter počeo je pisati tekst pjesme 1969., na trećem albumu *Aoxomoxoa* objavljenom u lipnju, s pjesmom *China Cat Sunflower*. Odnos Huntera i grupe rastao je sve dok nije formalno imenovan nesavjesnim članom skupine. Garcia je Huntera opisao kao "člana benda koji ne izlazi (na pozornicu) s nama". Hunter je uglavnom pisao pjesme s Jerryjem Garciom, ali i s drugim članovima Mrtvih: Bob Weir, Phil Lesh i Ron "Pigpen" McKernan. Sve u svemu, napisao je tekstove za gotovo 80 pjesama za grupu.

Glazbeni stil Grateful Dead a, mješavina rocka, folka, bluesa i bluegrassa s jazz utjecajima, postao je komercijalno uspješan 1970. Fuzija različitih stilova američke popularne glazbe održava se željom za instrumentalnim eksperimentiranjem. Bend je najpoznatiji po svojim javnim koncertima, s dugim improvizacijama, pomalo nalik jazz bendovima. Upravo tijekom koncerata otkriva se njihova prava glazbena dimenzija. Sadržaj studijskih albuma često potječe od pjesama koje su svirane na koncertima tijekom prethodnih turneja. Komadi su im poput glazbenih "kolaža", rađenih, prema riječima Jerryja Garcije, za halucinacije. Slušani s jednog na drugi kraj, mješoviti albumi imaju učinak glazbene "struje" s psihodeličnim naglascima.

Creedence Clearwater Revival: Nakon nastupa Grateful Dead-a grupa Creedence suočila se s pola milijuna uspavanih i raspršenih gledatelja. Na pozornicu su se popeli oko tri ujutro. Oni su i Woodstokova najobičnija pogreška u castingu i kamen temeljac festivala, bez kojih ništa ne bi bilo moguće. "Kad sam zamislio Woodstock plakat, odmah sam želio osigurati tri ključne grupe, a oni su bile dio toga", rekao je Michael Lang, jedan od organizatora. Njihovo ime Creedence Clearwater Revival učinilo je događaj vjerodostojnjim za investitore, ali i druge grupe, u početku skeptične na potencijalni uspjeh festivala u divljini.

Mora se reći da su u to vrijeme Creedence Clearwater Revival bili "vrući", kako to kažu Amerikanci. Prodaju više ploča nego Beatlesi u Sjedinjenim Državama i svojim jednostavnim uradcima dospijevaju na prva mjesta ljestvica. Jednostavni do bola, kažu čak i njihovi negativci, ali vraže učinkoviti. Baš kao i njihov Born On The Bayou, koji je prodrmao Woodstock u noći sa subotena nedjelju, 16. kolovoza.

Creedence Clearwater Revival (ime nema pravog značenja, samo dobro zvuči!) na pozornicu su izašli sa četiri sata zakašnjenja. Spočitavali su to beskrajno dugom koncertu Grateful Dead-a. Osim toga, od nevremena dio njihove opreme više nije bio upotrebljiv. Na kraju, kad su procjenjivali zvuk s nastupa, sami su ga proglašili katastrofalnim. Odbili su svako pojavljivanje na snimci i u dokumentarcu posvećenom Woodstocku. Voditelj i pjevač, John Fogerty, smatra se vrlo ozbiljnim. Za njega glazba nije hobi, već profesija i posao, s rasporedom, ograničenjima i zdravim načinom života. Velika riječ u to vrijeme. Bez ekscentričnosti, članovi grupe nose traperice i provjerene majice. Ukratko, "Creedence" u Woodstocku bili su malo čudo u zemlji hipija. Festival za njih nema isto značenje kao i za ostale grupe, koji ovaj koncert vide kao posvetu. Unatoč vrlo južnim naglascima i temama, Creedence Clearwater Revival grupa je formirana u blizini San Francisca. Obiteljska stvar: tu su John Fogerty i njegov stariji brat Tom, obojica gitaristi, Doug Clifford, bubnjar, i Stu Cook, basist. Sva četvorica naporno rade, razumiju se i nalaze formulu, zvuk, ritam. Samo im nedostaje prava stvar za pokretanje karijere. Doći će malo sreće, rekao im je navodno vrlo utjecajni tadašnji DJ. "Morate samo promijeniti stranu A i B." I da, B strana će obići svijet, Ponosna Marija i njezin nezaboravni uvod. Taj će naslov desetak puta ponoviti najveći umjetnici, među kojima su Ike i Tina Turner. I osigurat će Creedence Clearwater Revival svjetsku reputaciju.

John Fogerty sada ima 74 godine. Vjeran svojoj radnoj etici, uvijek putuje i množi koncerete. Glas mu se nije mnogo promijenio. A Woodstock? "U to vrijeme bili najbolji bend na svijetu. Nije me trebalo poticati da sklonim stvari sa snimki. Rekao sam ne, i nikad se nisam pokajao."

Janis Joplin, čim je vidjela tu silnu gomilu ljudi koji su izvirivali iz blata, ukočila se od nervoze i glavobolje. Dok je čekala deset sati iza kulisa, Janis je konzumirala puno heroina i alkohola. Na pozornicu je izašla potpuno pijana i drogirana. Tijekom nastupa glas joj postupno postaje hrapav i živahan. Od one osobe koja je nastupala kao u crkvenom zboru odjednom se pretvorila u živahnu pjevačicu koja skakuće po pozornici.

Janis Joplin, Perla, stigla je na Woodstock okićena slavom. Nikad slobodnija, prijestupnija, skandaloznija, helikopterom je sletjela na Woodstock. Work Me Lord, posljednji je naslov trećeg albuma Janis Joplin, I Got Them's Old Kozmic Blues Again Mama, koji će izaći odmah nakon Woodstocka, i bit će posljednji u njenu životu. Svejedno, ona će obilježiti glazbenu kulturu šezdesetih. Ništa, naime, nije spriječilo malu Teksašanku Janis Lyn Joplin od života boema i samouništenja. Majka joj je bila administrativni menadžer na fakultetu, otac inženjer za naftu u Texacu, oboje vrlo religiozni. Pjevačica je imala i dvije mlađe sestre, od kojih se razlikovala po ambicijama i neugodnim prištevima po licu. Na Sveučilištu Austin proglašena je "najružnijim

ljudskim bićem u kampusu".

S 19 godina Janis Joplin kreće u Kaliforniju i San Francisco, gdje se naseljava u kvartu Haight-Ashbury. Uskoro će to biti meka hipija, a ona se nada da će se probiti kao pjevačica ili glazbenik. Na bolje ili na gore, svejedno, no to će joj iskustvo promijeniti život. Otkriva alkohol u visokim dozama, posebice bourbon (omiljeno piće beat pisaca) i heroin. Izgubila je 40 kilograma, sve više nalikuje na zombija, toliko da joj prijatelji financiraju povratak u Teksas, roditeljima na oporavak. Istodobno, svijet glazbe ushićen je njenim nevjerojatnim vokalnim nastupima, pozvana je u najveće TV emisije, gdje pokazuje svoju obilnu osobnost. No, privatno je nesigurna, množi zaljubljenike i zaljubljenike za jednu noć, luduje noću u svom šarenom Porscheu 356 psihodeličnih boja. Povrh svega, Janis Joplin više ne kontrolira uporabu heroina. Govorimo o količinama koje bi po današnjem standardu vrijedile oko tisuću dolara na dan. U središtu ove paklene spirale jest Peggy Caserta, bivša stjuardesa i modna dizajnerica, njena prijateljica, ljubavnica, dilerica i drugarica šprica. Ništa i nitko neće pomoći da se to promijeni: 4. listopada 1970., dok je snimala svoj novi album, menadžer ju je pronašao mrtvu u hotelskoj sobi u Los Angelesu, svu modru od predoziranja. Pepeo Janis Joplin bio je razasut preko Tihog oceana. U posljednjoj volji, modificiranoj dva dana prije smrti (koja je pokrenula mnoga pitanja o potencijalnom samoubojstvu), ostavila je prijateljima veliku svotu novca da proslave u sjećanje na nju: "Tako će se moći zabaviti kad mene ne bude." Jefferson Airplaine imali su nesreću da su svirali iza Janis Joplin. I k tomu ujutro. Sly & The Family stone su zato ocijenjeni kao skupina koja je imala jedan od najboljih nastupa na festivalu. The Who su također imali odličan scenski nastup. Poslije su upravo zbog toga snimali live albume, jer su izvrsno zvučali uživo.

Joe Cocker, koji je otvorio treći dan festivala, kasnije će reći: "... bila je tako neka pomrčina, vrlo poseban dan..." Njegov drhtavi glas i grčevita gesta na pozornici, koji će ostati njegov zaštitini znak tijekom cijele karijere, proslavili su ga diljem svijeta. John Robert Cocker, rođen je 20. svibnja 1944. u predgrađu Sheffielda, rudarskog grada na sjeveru Engleske. Najmlađi je sin Harolda Cockera, državnog službenika, i Madge Cocker. Dobio je nadimak Joe zato što je kao dijete volio igru zvanu "Kauboj Joe".

Denny Cordell čuo je za Woodstock Festival u državi New York i uvjerio organizatora Artie Komfelda da za tu priliku angažira Joea Cockera i Grease Band. Zbog velike gužve grupu je također do mjesta festivala doveo helikopter. Neposredno nakon Woodstocka, Joe izdaje svoj drugi album: Joe Cocker!

Njegov stav na pozornici je vrlo originalan: često odrpan, vječne grimase lica, prebiranje po virtualnoj gitari... Nakon dugih uspješnih godina, 1982., na nagovor svog producenta Stewarta Levinea, Joe Cocker snima duet Gore gdje pripadamo s Jennifer Warnes za soundtrack filma Oficir i džentlmen, objavljen iste godine. Pjesma je imala međunarodni uspjeh i stigla do prvog mesta na Billboard Hot 100. Osvojila je nagradu Grammy kao najbolja pop izvedba dueta. Dvojac je također dobio Oscara za najbolju izvornu pjesmu; Cocker i Warnes pjevaju pjesmu na dodjeli nagrada. Ubrzo nakon toga, pozvan je da otpjeva Ti si lijepa, s Rayom Charlesom, povodom televizijskog dana toga glazbenika. Pridružuje se turneji pjevača Ronnieja Lanea iz 1983. kako bi prikupio novac za londonsko tijelo Akcija za istraživanje multiple skleroze (ARMS), posebno zato što Lane počinje oboljevati od multiple skleroze. Pete Townshend, Eric Clapton, Jimmy Page, Jeff Beck i Chris Stainton pridružuju se turneji koja uključuje i show u Madison Square Gardenu. Joe Cocker nastupa na otvaranju Woodstock 1994, i jedan je od rijetkih koji je bio dio originalnog festivala 1969. Poslije je rekao kako je jedina razlika između njegova dva nastupa u tome što "ovaj put bend nije izveo acide. U časopisu Rolling Stone 2008. godine proglašen je 97. najboljom pjevačkom zvijezdom svih vremena među njih stotinu.

Joe Cocker je 1963. upoznao Eileen Webster, koja je također živjela u Sheffieldu. Par je s pauzama funkcionirao sljedećih trinaest godina. Razdvojili su se 1976. Godine 1978. preselio se na ranč u vlasništvu Jane Fonda u Santa Barbari. Pam Baker, direktorka kampa za odmor i gorljivi obožavatelj Cockera, uvjerila je glumicu da je upozna s pjevačem. Vjenčali su se 11. listopada 1987. Par je živio na ranču u Crawfordu u Coloradu do njegove smrti, 22. prosinca 2014. godine od

raka pluća.

Glazbena skupina Country Joe and the Fish, Mountain, Ten Years After, koji su postali svjetski poznati nakon Woodstocka, te The Band, Johnny Winter, Blood, Sweat&Tears glazbena skupina, Crosby, Stills, Nash & Young, Paul Butterfield i Sha Na Na nastupili su gotovo kao predgrupe Jimija Hendrix-a. Naime, Jimi Hendrix zatvorio je najupečatljiviji pop festival svih vremena. Kompletni Hendrixov koncert objavljen je kao album.

Oko 8 sati, toga 18. kolovoza, Mitch Mitchell, bubnjar, i Billy Cox, basist, dovršavaju pripreme za nastup. Larry Lee, ritmički gitarist, psihodelično ključa umotavajući turban s praskom na glavu. Perkusionist Jerry Velez, novak benda, sav se trese od uzbudjenja: to mu je prvi koncert!

Uz Gipsy Sounds & Rainbows, svoj novi bend, James Marshall Hendrix spremi se za izlazak na pozornicu i u legendu. Nosi trakicu boje fuksije kojom će držati svoju afro frizuru, traperice sa zlatnim gumbima na bokovima i bijelu jaknu od antilopa, koju mu je posudila njegova tadašnja djevojka Monika Danemann (ona koja će ga vidjeti kako umire godinu dana kasnije, u sobi u Notting Hill Gateu, nakon što se šljusnuo mješavinom barbiturata i alkohola).

Taj dan, prije nastupa, Jimi je uzeo koktel za triježnjenje: kvalitetni LSD i vitamin C. "Bio je jako opterećen", reći će kasnije Billy Cox. On i njegovih pet glazbenika bili su na rasporedu u ponoć. Noć su proveli u ledenoj staji. Neobično je bilo to ljeto-zima u državi New York. Pogled na ljudski cunami djelovao je zastrašujuće. Rečeno je kako je prodano 60. 000 karata, a on će se suočiti s pola milijuna iznevjerjenih hipija, prevarenih djevojaka s indijanski zavezanim kosom i golom djecom! Nekoliko puta u posljednjih nekoliko dana, Black Elvis se prilijepio za svog menadžera Mikea Jefferyja i zaprijetio da će sve zaustaviti. Kako bi ga zadržao, Jeffery je iznio snažan argument: ček od 18.000 dolara! Zašto je novac tako djelovao? Za usporedbu, Sha-Na-Na, komična pop grupa koja mu je prethodila na pozornici dobila je samo 125 dolara! Jimija su organizatori i uplanirali kao zadnjeg za nastup jer su znali za njegove slične ispade na prethodnim koncertima. No, ni on sam nije nešto bio siguran u nastup. Neposredno prije festivala otkazao mu je basist Noel Redding. Preostalo mu je samo mjesec i pol dana da oformi i podigne grupu. Prilika! Dvojica starih prijatelja s teniskog terena u Tennesseeju, prvo Billy Cox, a potom Larry Lee, jedva demobilizirani iz Vijetnama, odmah su odgovorili. U ovu jezgru ušao je Jerry Velez, rodom iz Bronx-a, i Juma Sultan, bivši taulard, militantni Black Panthers i vrhunski glazbenik. S Mitchom Mitchellom grupa je napokon dovršena. Na velikoj farmi s bazenom u Shokanu, zaseoku u blizini Woodstocka, njihove probe su se uglavnom sastojale od kotrljanja zglobova, gutanja meskalina i pražnjenja staklenki s kiselinom. Ali Mitchell je bio zaokupljen kako zagorčati atmosferu, insinuirajući da su novi članovi nevažni. A onda je Jimi nestao. Od 15. do 23. srpnja uzeo je svoj prvi godišnji odmor u životu i otputovao u Marakeš i Essaouire, stopama svog prijatelja Briana Jonesa.

Toga sivoga jutra većina sudionika Woodstock Music & Arts Festivala zatvorila je kamp. Ostalo je 30.000 neodređenih. "Za njih je to bila više kazna nego zabava", prisjeća se Larry Lee. „Momci su spavalici u blatu. Povrijedio sam ih. Rekao sam sebi: ne možemo toliko voljeti glazbu! "

Stežući svoj „Strat“, svoju čuvenu gitaru Stratocastera, Hendrix je poletio dugačkim rubovima rukava jakne. Dva sata fuzije između bluesa i psihodeličnog popa, dva sata čistog ludila za najveći događaj stoljeća, s uvodom u plavu improvizaciju nadahnutu klasikom Getting My Heart Again, bila su veličanstven instrumentalni dar. Jimi svira i zubima, ali ne spaljuje gitaru. Ovaj put želi biti ozbiljno shvaćen. Prizor je, međutim, unakazila kiša i silna količina kablova...

Mitch Mitchell na bubnjevima, i Jerry, mali Portorikanac, nadmeću se u brzini sviranja. Hendrix im daje znak da se smire. Čini se da Jimi konačno želi pustiti i druge da vladaju pozornicom, ali previše je svjestan da glazbenici sviraju jedni protiv drugih. Trinaest i pol minuta transa s Voodoo Chileom tijekom kojih svira zatvorenih očiju i širom otvorenih usta uvalilo je gomilu u religiozno uzbudjenje.

Napokon poznata iskrivljena verzija američke himne. Svirajući na vibrato štapu, tipkama na gitari i wah papučici, on pušta note, drhti zvukove, parodira raspetljavanje bombe, rafale mitraljeza i krikove djece. U početku ljudi ostaju zbumjeni. Zbog ove bezobzirne varijacija već je prije zaradio

gnjev kritike Los Angeles Timesa, koji je u tome video djelić jeftinog senzacionalizma. "Ja sam Amerikanac, zbog toga i sviram", branio se Jimi nakon koncerta. Crni Indijanac (ima krv Cherokee) zna da je spasio vlastiti koncert. On je izveo Purple Haze, vrhunski psihodelični flamenkovlet, a zatim to nastavio s komadom koji će producenti preimenovati u Woodstock Improvisation. Prije nego što se dobro poklonio, darovao je publici tihu verziju Hey Joe...

Prošlo je pola deset. Parti je gotov. Gipsy Sounds & Rainbows dali su svoju prvu i posljednju svirku. Jimi ima osjećaj potpunog neuspjeha. Do danas navijači i puristi ostaju oko toga podijeljeni. Kažu da je koncert bio razočaravajući, u odnosu na Monterey dvije godine prije ili Fillmore East u San Franciscu, šest mjeseci poslije.

Možda, no najluđa je to izvedba od njegovih 524 koncerta...

S Leslie Aday, djevojkicom koja ga je pratila, Jimi je pobjegao helikopterom i sletio u hotel. Dok je ona otišla po sendviče, on je zaspao, ispustivši goruću cigaretu koja je progorela madrac. U međuvremenu, najnovija Djeca cvijeća gomilala su se u oslikanim volkswagen kombijima ili u čoporima na ulazu u autoceste, s palcem gore.

Tko nije bio na Woodstocku?

The Doors: Bend s Venice Beacha izašao je iz razdoblja prepunog problema zbog Jima Morrisona, koji se, zbog droge i alkohola, tijekom svirke uživo pokazivao sve nepodnošljivijim. Godine 1969. dogodio se skandal na koncertu u Miamiju: Morrison je na pozornicu stigao kasno, pijan, a za vrijeme nastupa pitao je publiku želi li vidjeti njegove genitalije. Članovi grupe odustali su od ideje o drugim nastupima, uključujući Woodstock. Tom prilikom se pojavio samo bubnjar John Densmore.

The Beatles: Priča kaže da je situacija bila manje-više poznata - John Lennon ne pomiče ni list ako Yoko Ono to ne želi. I tako je bilo i za festival.

Organizatori su kontaktirali Lennona kako bi nastupio kao veza i ponovno ujedinio Beatlese, koji su se već razdvojili, premda će se konačno razići 1970., nakon što su za tu priliku snimili studijske snimke zadnjeg albuma.

Odgovor je bio potvrđan, pod uvjetom da svira i Plastic Ono Band, grupa Yōko Ono. Ok, rekli su organizatori, obavijestit ćemo vas... Ali nisu!

Bob Dylan: Nakon dugih pregovora, također bi navodno bio prihvatio poziv da njegov sin nije bolestan.

The Rolling Stones: Joel Rosenman, jedan od organizatora festivala, tvrdi da ih nikada nije pozvao, jer njihov stil i njihove poruke nisu bili u skladu s pacifizmom koji je obilježavao taj događaj. Oni su pak navodili da je razlog što nisu sudjelovali to što je Keit Richard tih dana dobio sina Marlona. Osim toga, bili su svježi od tuge: napustio ih je njihov gitarist i osnivač Brian Jones. I - Mick Jagger je trebao sudjelovati u snimanju filma Ned Kelly, za koji mu je ponuđena glavna uloga. Činjenica je da su Rolling Stonesi nešto kasnije organizirali Woodstock ad personam, "svojevrsni Woodstock zapadne obale", odnosno slobodni koncert Altamont, 4. prosinca 1969. godine. Međutim, taj festival je završio ubojstvom Meredith Hunter, osamnaestogodišnje Afroamerikanke, koju su ubili neki pripadnici Hell's Angelsa - povijesne skupine biciklista koji su dijelili strast prema motorima Harley Davidsons, a bili su angažirani kao zaštita festivala.

Led Zeppelin: Bili su također jedan od okvira koji nedostaje. Odluku da ne nastupe donio je menadžer Peter Grant: "Od nas se tražilo da idemo u Woodstock i na Atlantik, oni su bili oduševljeni, a isto tako je bio oduševljen i naš promotor u Sjedinjenim Državama, Frank Barsalona. Rekao sam ne, jer na Woodstocku bismo bili samo još jedan bend u postavi". Toga vikenda svirali su u Kongresnoj dvorani Asbury Park u New Jerseyju.

Tommy James & The Shondells: Navodno su greškom odbili poziv. Pjevač Tommy James rekao je u jednom intervjuu: „Bili smo na Havajima, a tajnica me nazvala i rekla: „Slušaj, na sjeveru New Yorka postoji taj uzgajivač svinja koji želi da se svira na jednom od njegovih polja““. I dodao: "Tako mi je predstavljena stvar. Dakle, odbili smo i shvatili smo što se dogodilo par dana kasnije."

Iskreno, popis onih koji nisu sudjelovali, a obilježili su glazbu, još je uvijek dugačak: Procol Harum, Tula Jethro, zapravo su isključeni iz različitih razloga. Potom Frank Zappa, Byrds, Moody Blues, Paul Revere & Raiders itd. Čak ni Chuck Berry nije našao dogovor s organizacijom.

Zašto festival za 50. godišnjicu nije uspio?

Želja da se ponovi Woodstock, prvi put se pojavila za 25. godišnjicu, u kolovozu 1994. Prisutni su tada bili mnogi protagonisti, imali su tek nešto više od 50 godina, a drugi su bili predstavnici posljednje rock generacije. Sve u svemu, bio je to prekrasan festival, dijelom i zbog prisutnosti Boba Dylana. Najveći američki pjevač šezdesetih, guru generacija, koji je dobio i Nobelovu nagradu za književnost, živio je u Woodstocku. Bio je simbol svih preokreta desetljeća, ali je, kako prepričava u svojoj autobiografiji, mrzio hipije. Godine 1994. dočekan je sa: "Čekali smo 25 godina za ovaj trenutak", a on je tada ostvario jednu od najboljih izvedbi u svom životu.

Četiri godine kasnije, 1999., povodom tridesete godišnjice, festival je bio katastrofa epskih razmjera. Vremena su se definitivno promijenila, crni blokovi su eksplodirali, svijet je postao loš, svi protiv svih. Izabrano je grozno mjesto, pista zračne luke u blizini, stotine tisuća mlađih pržilo se na asfaltu. Cijene hrane i pića bile su nerazmjerne, a sve je bilo u rukama eksploatacijskih multinacionalaca. Festival je završio neredom koji je nastao više iz dosade nego iz političkih razloga, pola festivala je zapaljeno.

Pedeseta obljetnica činila se pak neodoljivom prigodom. Novo izdanje Woodstocka trebalo se održati od 16. do 18. kolovoza, u vrtu farme Maxa Yasgura, na njenom pepelu. Hardin, Joe Cocker, Ravi Shankar, Sweetwater, Richie Havens, The Grateful Dead, Creedence Clearwater Revival, Jefferson Airplane, Sly & Family Stone, Band, Paul Butterfield, Johnny Winter - svi su mrtvi ili više ne sviraju. Za organizatore najvažniji je na pozornici trebao biti Santana, pa John Fogerty Robert Plant, bivši glavni pjevač Led Zeppelin (koji nije svirao u originalnom izdanju) i David Crosby, te grupe posljednje generacije, poput Miley Cyrus i repera Jay-Z-a. Kontaktirano je 80 bendova ...

A onda je početkom svibnja stiglo službeno priopćenje: festival je otkazan. Glavni finansijer, japanski gigant za odnose s javnošću i oglašavanje, Dentsu Aegis Network, rekao je da ne mogu jamčiti sigurnost umjetnika i javnosti. „Današnje je okruženje vrlo, vrlo različito od prije 50 godina“, rekao je i Stuart Cameron, šef policije okruga Suffolk, istočno od New Yorka, i stručnjak za sigurnost na festivalima. "Ne bismo danas mogli dopustili događaj kakav je bio Woodstock.“

Prema medijskim izvještajima, 30 milijuna dolara potrošeno je unaprijed za glazbenike. Ulaznice koje su trebale biti u prodaji 22. travnja nikada nisu prodane. S druge strane, Lang je dao do znanja da će ulaznice koštati 450 dolara, astronomski iznos. Svima onima koji su živjeli i odrasli u klimes izvornog događaja ostaje samo jedna utjeha, objava super kutije koja sadrži čak 38 ceda, od kojih 432 djela nikada nisu objavljena, a sadržavala su gotovo sve što je svirano 1969. Trideset šest sati izvođenja u kronološkom redoslijedu (s izuzetkom dvije pjesme Jimija Hendrix-a i jedne Sha Sha Na), originali s pozadinskom bukom: najave, gužva i zakulisje. "Woodstock, povratak u vrt, konačna arhiva 50. obljetnice", također sadrži i povijesni dokumentarac. Ali, i tu se cijena od 800 dolara pokazala spornom.

Premda je glazbeni događaj, koji ove godine slavi pedesetu obljetnicu, ušao u legendu, neki od njegovih aspekata ostaju nepoznati:

Woodstock festival, koji se održao u kolovozu 1969. godine zapravo se odvijao 70 km od Woodstocka.

Prva oluja nad okrugom Sullivan u New Yorku izbila je 15. kolovoza 1969. godine oko 23:30 navečer. Kišilo je dobar dio noći, na pola milijuna ljudi koji su imali sjajnu ideju provesti vikend na

otvorenom. Ovi optimisti spavali su najbolje što su mogli - ne baš puno: u automobilima, u škotskim pokrivačima, pokriveni slamom...

Sutradan je guverner proglašio na tom području prirodnu katastrofu. Radio je najavio da više nema "ni vode, ni hrane, ni lijekova". Šef obližnjeg motela rekao je da je jeo kukuruzne pahuljice dva dana.

Festival je trajao duže nego što se očekivalo. Plakat je obećao "tri dana mira i glazbe" od 15. do 17. kolovoza. Međutim, zbog mnogih kašnjenja i kvarova na elektronici zbog kiše, posljednje note čule su se 18. kolovoza ujutro, pred oko 30.000 nepomirljivih gledatelja. I ne bilo koje note, već one Jimija Hendrixa. Upravo je ondje, tijekom dvosatnoga nastupa, na gitari isporučio svoju verziju zvijezde Spangled Banner. Srčana adaptacija američke himne u vrijeme kada sukob u Vijetnamu eskalira.

Manifestacija je privukla oko 500. 000 ljudi, od kojih su mnogi bili uživatelji droga. Dok je logistika organizacije bila zbnjena, blago rečeno, sve je govorilo da bi se festival mogao pretvoriti u katastrofu. No, kako kaže Time Magazine, medicinski tim podržao je nešto više od 3.000 ljudi u sva tri dana. No, dvoje je mlađih ipak umrlo: Raymonda Miszaka (17) srušio je traktor dok je bio u svojoj vreći za spavanje 16. kolovoza ujutro. Uzroci smrti Richarda Bielera (18), razlikuju se prema izvorima. Neki ga krive za predoziranje. Ostali govore o hipotermiji zajedno s upalom srčanog mišića, koja bi mogla biti nuspojava injektiranog torazina za uklanjanje predoziranja. Sve u svemu, festival je bio miran.

Koncer za tridesetu godišnjicu, 1999. godine, obilježen je velikim nasiljem.

Kako je zabilježen Woodstock?

Woodstock festival duguje veliku popularnost arhiviranju slika koje su ušle u kolektivno pamćenje. Mnoge od njih potječu iz dokumentarca Michaela Wadleigha, trezvenog naslova Woodstock, i objavljenog u kinima 1970. Film je to u kojem je sudjelovao i Martin Scorsese kao pomoćnik redatelja. U to je vrijeme legendarni filmaš imao 26 godina i dotad je režirao samo dugometražni film „Tko to kuca na moja vrata?“ Film mu je širom otvorio vrata filmske industrije. Tijekom života napravio je više dokumentaraca o glabnom svijetu. Nakon višegodišnjih snimanja nastupa za dokumentarac o Rolling Stonsima, Mick Jagger ga je proglašio dementnim starcem. Možda mu je zato Akademija za film dodijelila nagradu za životno djelo u prosincu prošle godine...

No, planetarnoj popularnosti doprinijele su i fotografije, posebice one koje je u svom 42. broju objavio Rolling Stone. Naslovica koja prikazuje muškarca i dijete kako se zajedno kupaju, goli, u bazenu nastala je kao postvudstkovska reakcija na događaj. Fotografiju je napravio redakcijski fotograf Barun Wolman, koji je svjedočio festivalu. Međutim, najpoznatije fotografije Woodstock festivala 1969. godine dugujemo Elliottu Landyju, američkom fotografu, jednom od najpoznatijih i najtraženijih u dvadesetom stoljeću. Pedeset godina kasnije, Landy je još uvijek aktivna. Njegovi su snimci obilježili svijet glazbe budući da je velik dio njegove profesionalne produkcije šezdesetih i sedamdesetih godina bio usmjeren na glazbenu industriju. Ipak, u 70-ima Landy je video kako je njegova karijera preuzela potpuno drugačiji pravac, daleko od glazbe. Posvetio se produkciji usmjerenoj prema fotografijama krajolika, vijesti ili čak slavnih osoba, ali i istraživanju novih putova poput tehnoloških inovacija, dovodeći svoj rad kao fotografa u vezu s načinom rada filmaša. "Smatram se više umjetnikom u širokom značenju toga termina nego fotografom", rekao je. „Ne poričem ništa što sam učinio, posebno u Woodstocku. Zapravo, kad gledam svoje fotografije festivala, ima ih nekoliko koje mi i dalje pružaju veliko zadovoljstvo.“ Na festivalu je snimio 76 filmskih rola i ostavio za sobom dokument od 150 stvarno planetarno medijski poznatih fotografija. Najveći dio vremena, rekao je u istom intervjuu, proveo je na rubu pozornice. Ponekad čak i ispod nje, kako bi se zaštitio od kiše, gdje je u trenutku nalazio zanimljive kutove snimanja.

Gdje su danas hipiji s Woodstocka?

Teško je danas, nakon toliko vremena, znati je li u društvenom i političkom smislu Woodstock nešto

promijenio. Neki vjeruju da je koncert, daleko od najave nove zore, zapravo bio posljednji dah kulturne revolucije šezdesetih. No, već 1971. sve je bilo gotovo, završene su i meke revolucije po Europi, prosvjedi su bili mnogo manji, rat u Vijetnamu je jenjavao. Woodstock generacija je morala početi raditi. Zahvaljujući upravo njima, tim hipijima, koji su postali japiji, osamdesetih je izmišljena velika lova. Realno, danas su hipiji uglavnom republikanci, a umjesto LSD-a, uzimaju viagru. Ali, ti stari hipiji, prorijeđene kratko šištane kose, danas u dobi između 65 i 80 godina, ne uskraćuju si mentalno svoju mladost. "Mir, ljubav, sreća: borili smo se za to", kažu. Ipak, osim glazbe, ostavština Woodstocka je tanka.

I ništa, čini se, u vezi Woodstocka ostarjeloj generaciji hipija nije preostalo osim sjećanja na tri dana mira i ljubavi...

Učenje don Huana – Roszakov razgovor sa Castanedom (k arheologiji medijske kontrakulture)

Knjige američkog antropologa peruanskog podrijetla Carlosa Castanede (1925-1998) "Učenje don Huana" (1968) "Razdvojene stvarnosti" (1971), a kasnije i druge, od kada su se krajem šezdesetih odnosno početkom sedamdesetih pojavile u knjižarama zadobivaju gotovo kulturni status. Na romansirani način Castaneda opisuje svoje susrete sa šamanom iz indijanskog plemena Jaki, don Huanom Matusom, koji ga podučava toltečkoj tradicijskoj magiji, uvodi u rituale štovanja halucinogenog kaktusa pejotla i jednom arhaičnom pogledu na svijet povezanom s duhovnim nasljeđem drevnih nomadskih plemena Amerike. Njegovi izvještaji za koje mnogi smatraju da nisu u potpunosti autentični postali su nezamjenjiv dio knjižnice svjetske kulturne revolucije s kraja šezdesetih godina koja je prezirala potrošačko društvo i tražila druge, manje institucionalne duhovnosti, kako bi se proširile granice misaonih i ljudskih sloboda. Jedno od posebnih poglavljaja čini svakako radi intervju koji je s Castanedom vodio čuveni američki autor, povjesničar i tvorac pojma kontra-kultura Theodore Roszak (1933-2011) godine 1968. Ovaj čuveni kritičar američkog društva, rata u Vijetnamu i pobornik kontra-kulturne revolucije razgovara s Castanedom u doba koje prethodi čuvenom koncertu u Woodstocku, kada se među mladima ističu ideali slobodne ljubavi i druženja, a novonadošli instant kultovi mijenjaju vjersku sliku Amerike i Europe čineći je šarenijom i drugačijom. Tako ovaj razgovor svjedoči ne samo o duhovnoj pobuni koja se zbivala krajem šezdesetih godina prošlog stoljeća, već u smislu jedne medijske arheologije upućuje i na one sadržaje i iskustva kojima se i danas bave raznovrsne duhovne inicijative. (Marijan Grakalić)

Radio intervju Theodora Roszaka s Carlosom Castanedom iz 1968. godine (Odlomak: Don Huan. Čarobnjak)

Roszak: šest godina, od 1960 – 1966, Karlos Kastaneda bio je učenik bruja iz plemena Jaki, ili čarobnjaka pod imenom don Huan. Tada je gospodin Kastaneda bio student antropologije na UCLA (Kalifornijskom univerzitetu u Los Andelesu). Njegovo iskustvo sa don Huanom ga je odvelo u čudni svet šamanskog znanja i psihodeličnih iskustava i avantura u onome što gospodin Kastaneda zove stanjima neobične stvarnosti, od kojih su neka bila ekstremno zastrašujuća, a sva su bila fascinantna. Ta iskustva sa don Huanom su opisana u knjizi koja je objavljena ove godine u izdavačkoj kući Kalifornijskog univerziteta pod naslovom "Učenje don Huana: Jaki put ka znanju". Gospodin Kastaneda je danas sa nama na radio postaji KPFA i razgovaraćemo o knjizi i njegovim iskustvima sa don Huanom. Za početak da vas pitam kako vam je uspelo da sretnete tako izuzetnu ličnost, don Huana, i da li možete da nam pružite neku ideju o tome kakva je on osoba?

Castaneda: Sreo sam don Huana gotovo slučajno. 1960. sam radio, skupljao etnografske podatke o upotrebi medicinskih biljaka među Indijancima u Arizoni. I moj prijatelj koji mi je bio vodič u tom poduhvatu je čuo za don Huana. Znao je da je don Huan vrlo učen čovek u oblasti medicinskog bilja, i nameravao je da me upozna sa njim, ali nikako mu to nije uspevalo. Jednog dana, kada sam se pripremao da se vratim u Los Andeles, desilo se da smo ga videli na autobuskoj stanici, i moj prijatelj je otišao da porazgovara sa njim. Onda me je predstavio, i ja sam počeo da pričam don Huanu da su moja interesovanja biljke, a posebno pejotl, zato što mi je neko rekao da taj starac mnogo zna o pejotlu. Razgovarali smo petnaestak minuta dok je on čekao autobus ili, tačnije, samo sam ja pričao, dok on uopšte nije govorio. Samo je povremeno gledao u mene i to mi je bilo vrlo neprijatno jer nisam ništa znao o pejotlu, a izgleda da je on to prozreo. Posle petnaestak minuta, ustao je i rekao da bih možda mogao da dođem kod njega kući, jednom prilikom, gde bismo mogli lakše da razgovaramo, i onda je otišao.

– Mislio sam da je taj pokušaj bio neuspešan jer nisam izvukao ništa iz njega. Moj prijatelj je smatrao da je to uobičajena starčeva reakcija, jer je vrlo ekscentričan. Ali ja sam se vratio posle otprilike mesec dana i počeo da ga tražim. Nisam znao gde živi, ali kasnije, kada sam saznao, otišao

sam da ga posetim. Znate, u početku sam otišao kao prijatelj. Iz nekog razloga mi se svideo način na koji me je gledao na autobuskoj stanici. Postoji nešto vrlo specifično u načinu na koji on zuri u ljude. On zapravo ne zuri, obično ne gleda nikome u oči, ali ponekad to uradi, i to je vrlo neobično. Mene je više privukao taj njegov pogled nego interesovanje za antropološki rad. I tako sam odlazio kod njega i razvili smo neku vrstu prijateljstva. On ima mnogo smisla za humor, i to je olakšalo stvari.

– Koliko je godina imao starac kada ste ga upoznali?

– Oh, on je bio u poznim šezdesetim, 69 ili tako nešto.

– Vi ga u knjigama opisujete kao bruja. Možete li da nam objasnite šta to znači, i u kolikoj meri je don Huan povezan, ako je povezan, sa nekom vrstom etničke pozadine, plemenske pozadine ili je bio više vuk samotnjak?

– Reč brujo, španskog porekla, može da se prevede na različite načine, u engleskom može da znači čarobnjak, veštac, mag, travar, lekar i, naravno, šaman. Don Huan nije sebe povezivao niti se definisao ni na jedan od tih načina. On misli o sebi, možda, da je čovek od znanja.

– To je termin koji koristi, čovek od znanja?

– On kaže čovek od znanja ili neko ko zna. On to koristi naizmenično. što se tiče njegovih plemenskih veza, mislim da ih ima vrlo mnogo, mislim da je emotivno vezan za Jakije iz Sonore jer je njegov otac bio Jaki iz jednog od gradova u Sonori, jednog od Jaki gradova. Ali njegova majka je iz Arizone, tako da on ima mešovito poreklo, što ga čini prilično marginalnim čovekom. Trenutno ima porodicu u Sonori, ali on ne živi тамо. Provodi тамо deo svog vremena, rekao bih.

– Ima li on neki standardan život? Kako zarađuje za život?

– Nisam u stanju da diskutujem o tome, tačnije, ne mogu u ovom trenutku.

– Želeo bih da raščistim jednu stvar – to je nešto što sam se pitao kada sam čitao knjigu. Knjiga se dobrim delom sastoji od zapisa vaših iskustava o korišćenju biljaka i pečuraka, sa kojima vas je upoznao don Huan, i dugih razgovora sa don Huanom. Kako ste mogli, čisto tehnički, da pratite vaša iskustva tako dugi period vremena? Kako ste sve to uspevali da zabeležite?

– To izgleda teško, ali pošto je jedan deo učenja bio proces rekapitulacije svakog vašeg iskustva, da biste se setili svega što se dogodilo, pravio sam mentalne beleške svih koraka, svih stvari koje sam video, svih događaja koji su se desili za vreme stanja, recimo, proširene svesti, ili bilo kada. I onda je bilo lako da se to kasnije prevede u pisanje, zato što sam sve to imao precizno sređeno, na neki način, u svom umu. To je što se tiče samog iskustva, a pitanja i odgovore sam jednostavno beležio.

– Mogli ste da hvataate beleške, dok ste bili...

– Ne, u samom početku naše veze nikada nisam hvatao beleške. Beležio sam, ali krijući. Imao sam blokčiće u velikim džepovima svoje jakne. Obično sam pisao unutar mojih džepova. To je tehnika koju etnografi ponekad koriste kada skrivaju beleške. Kasnije, naravno, morate veoma mnogo da radite da biste dešifrovali ono što ste napisali. Ali to mora da se uradi vrlo brzo, čim imate vremena; ne smete ništa da odlažete. Ne možete da ostavite za sledeći dan, jer gubite sve. Pošto sam intenzivno radio, bio sam sposoban da zabeležim sve što se dešavalо odmah nakon samih događaja.

– Moram da kažem da su mnogi dijalozi izuzetno fascinantni kao dokumenti. Don Huanove primedbe, kao što ste primetili u svojim beleškama, imaju određenu količinu elokvencije i mašte.

– Postoji nešto važno: on je umetnik sa običnim rečima i misli o sebi kao o govorniku, iako ne voli da govori. On misli da je pričanje njegova posebna sklonost, kao što drugi ljudi od znanja imaju posebne sklonosti za pokret, ravnotežu. Njegova je pričanje. Imao sam sreće da nađem čoveka koji ima istu posebnu sklonost kao i ja.

– Jedna od najimpresivnijih stvari što se tiče knjige su izuzetni rizici koje ste preuzeли pod don Huanovim vođstvom; to jest, on vas je upoznao sa raznim hemikalijama, supstancama od kojih su neke, pretpostavljam, mogle da budu fatalne za vas, ako se ne koriste pažljivo. Kako ste došli do toga da imate dovoljno poverenja u tog čoveka, s obzirom na sve napitke koje vam je davao?

– Način na koji se to u knjizi predstavlja izgleda da preuvečava neke dramatične sekvene koje, plašim se, ne odgovaraju realnom životu. Ima ogromnih međuprostora u kojima su se dešavale obične stvari koje nisu opisivane. One se nisu našle u knjizi jer nisu spadale u sistem koji sam želeo da opišem, tako da sam ih jednostavno izbacio, razumete. Praznine između tih vrlo intenzivnih

stanja govore samo o tome da sam izbacio stvari koje nisu vodile ka kreščendu. Pratio sam onaj redosled događaja koji je vodio ka dramatičnom razrešenju. Ali, u stvarnom životu, meseci i godine su prolazili između događaja, a u međuvremenu smo radili najraznovrsnije stvari. čak smo išli i u lov. Učio me je kako da ulovim divljač, postavim zamke, i to vrlo starim metodama, kao i to kako da ulovim zvečarke. Učio me je da pripremam zvečarke. I to umanjuje, vidite, nepoverenje i strah.

– Vidim. Dakle, imali ste šansu da izgradite ogromno poverenje u tog čoveka.

– Da, proveli smo mnogo vremena zajedno. Nikada mi nije govorio šta će da uradi, nikako. Kada sam shvatio, bilo je prekasno da se vratim.

– Srce knjige, najfascinantniji deo, što se mog čitanja tiče, u vezi je sa vašim iskustvima sa onim što vi zovete neobična stvarnost. Mnoga od tih iskustava opisujete vrlo ubedljivo. To su iskustva koja izgleda da su vrlo blizu demonstriranja vrednosti radnji kao što su predskazanja. Sa druge strane, imali ste vrlo živa iskustva leta ili transformisanja u različite životinjske oblike, i često sugerisete smisao nekog krajnjeg otkrića koje se dešava. Kakav smisao vidite sada u tim iskustvima kada ih posmatrate u celini? šta je bilo vredno u njima i kako je don Huan bio sposoban da kontroliše ili predviđi kakva će to iskustva biti?

– Pa, što se tiče njihovog smisla, mogao sam, zbog načina na koji sam sve to radio, da ih koristim kao temelj za, recimo, postavljanje problema u antropologiji, ali to ne znači da sam ih ja razumeo ili da ih koristim na bilo koji način. Mogu samo da ih upotrebim da bih možda konstruisao sistem. Ali, ako bih ih posmatrao sa tačke gledišta nekog ne-Evropljanina, možda šamana ili Jakija... Mislim da su iskustva dizajnirana da stvore znanje da je realnost konsenzusa samo mali deo ukupnog opsega onoga što možemo da osetimo kao stvarno. Ako bismo mogli da kodiramo stvarnost ili stimulans, kao što to radi šaman, možda bismo proširili opseg onoga što zovemo stvarnost.

– Šta hoćete da kažete time, kako to šaman, kao don Huan, kodira stimulans?

– Na primer, u ideji da čovek stvarno može da se pretvori u cvrčka, pumu ili pticu, to je, prema mojim zaključcima, način za uzimanje stimulansa i njegovo prilagođavanje. Mislim da je stimulans tu, bilo ko da uzme halucinogenu biljku ili hemikaliju proizvedenu u laboratoriji, doživeće manje-više istu distorziju. Mi to zovemo distorzija stvarnosti. Ali šamani su, mislim, kroz hiljadugodišnju praksu, naučili da reklasifikuju kodirani stimulans na drugi način. Jedini način na koji mi možemo to da klasifikujemo je halucinacija, ludilo. To je naš sistem kodifikacije. Ne možemo da zamislimo da neko može da se pretvori, na primer, u vranu.

– To je bilo vaše iskustvo pod don Huanovim vođstvom.

– Kao Evropljanin, odbijam da verujem da neko to može da uradi, vidite. Ali...

– Ali to je bio izuzetno živ doživljaj za vas...

– Pa, to je teško reći, bilo je stvarno, to je moj jedini način da to opišem. Ali ako sada posmatrate stvar, ako bi mi bilo dozvoljeno da je analiziram, ono što je on pokušavao da me nauči je drugi način kodiranja stvarnosti, drugi način za stavljanje tog doživljaja u odgovarajući okvir koji bi sve to mogao da pretvori u drugačiju interpretaciju.

– Mislim da je mesto u knjizi gde se najjasnije vide vaše i don Huanove različite orientacije prema stvarnosti ono gde ga vi pitate o svom iskustvu letenja. I vi na ga na kraju pitate da li bi, da ste bili lancem vezani za stenu, don Huan imao osećanje da ste leteli, a njegov je odgovor bio da biste, u tom slučaju, morali da letite sa lancem i stenom.

– On je želeo da kaže da se čovek nikada stvarno ne menja. Kao Evropljaninu, moje jedinice shvatanja podešene su tako mogu da priznam samo totalnu promenu. Za mene bi promena značila da osoba totalno mutira u pticu, i to je jedini način na koji mogu to da razumem. Ali mislim da on želi da kaže nešto drugo, da misli na nešto mnogo sofisticiranije od toga. Moj sistem je vrlo primitivan, vidite, nedostaje mu sofisticiranost koju ima don Huan, i ja ne mogu tačno da shvatim šta on hoće da kaže. Na primer, čovek se nikada stvarno ne menja, ima tu još nešto, dešava se neki drugi proces.

– Da, drugačije je kada se usredsredi na to. Mislim da se sećam da je don Huanova rečenica bila: leteo si kao što čovek leti. Ali on je insistirao na tome da ste leteli.

– Da.

– Postoji još jedna njegova izuzetna izjava. U diskusiji o realnosti te epizode, on kaže: stvarnost je

samo ono što si osetio.

– Uh-huh. Jea, on, don Huan, vrlo je sofisticiran mislilac. Stvarno, nije lako nositi se sa njim. Vidite, više puta sam pokušao da se rvem sa njim intelektualno, i on je uvek pobedživao. Vrlo je lukav. Jednom mi je predstavio ideju da je sve, celokupan univerzum, samo percepcija. Kako mi percipiramo stvari. I nema činjenica, samo interpretacija. To je približno, ja ga samo parafraziram što bolje mogu. I možda je u pravu, činjenice nisu ništa drugo nego interpretacije koje naš mozak pravi od stimulansa. Tako da je sve što sam osetio, naravno, važna stvar.

– Jedan od aspekata onoga što mi zovemo stvarnost, i koji nam izgleda najznačajniji, jeste koherentnost i postojanost od iskustva do iskustva; bio sam impresioniran činjenicom da su iskustva koja ste imali pod dejstvom pejotla i koja ste opisali bila veoma koherentna. Hteo bih da vas pitam u vezi sa tim. Postoji jedan lik koji se pojavljuje tokom iskustva i koji vi zovete Meskalito. Izgleda da se taj lik stalno pojavljuje, i to konzistentno, tako da je opšte osećanje tog iskustva, njegov zvuk, osećaj, uglavnom isti. Da li je to tačno?

– Da, sasvim tačno.

– Pa, kakav smisao vi vidite u tome?

– Pa, imao bih dve interpretacije. Ona koja mi je bliža jeste da je to rezultat indoktrinacije kroz koju sam prošao, tih dugih perioda diskusija, kada su mi davane instrukcije.

– Da li vam je don Huan rekao kako Meskalito treba da izgleda?

– Ne, ne na tom nivou. Kada sam jednom konstruisao, mislim, sliku u svojoj glavi, ideja da je to homogen i potpun zaštitnik i veoma jako božanstvo mogla me je navesti da mislim da taj mentalni lik, ili možda božanstvo, postoji van nas, kao što on kaže. Potpuno van mene, kao čoveka, kao nekoga ko oseća, i da sve što radi jeste da se manifestuje.

– Imao sam utisak da je vaš opis Meskalita vrlo živ i impresivan. Mislite li da ste mogli, da biste istakli jedan aspekt knjige, da opišete kako vam je izgledala ta figura?

– To je zaista bio antropomorfan lik, kao što kažete. Ne baš kao čovek, više je ličio na cvrčka, i bio je vrlo krupan, možda veći od čoveka. Nekako je izgledao kao površina kaktusa, pejotl kaktusa. I vrh je bio kao istaknuta glava, ali je imao ljudske crte, imao je oči, lice. Mada nije bio baš sasvim ni ljudski. Bilo je tu nešto drugaćije, i pokreti su, naravno, bili sasvim čudni, jer je skakao.

– I kada ste opisali taj lik don Huanu, kako je on reagovao, da li je to bio pravi lik?

– Ne, ne. On uopšte nije mario za moj opis. Nije ga ni najmanje interesovalo. Potpuno je zanemario moju priču. Ja sam to zapisao jer je to za mene bilo vrlo značajno iskustvo. Izuzetno. Stvarno šokantno iskustvo. I tako sam se podsećao svega kroz šta sam prošao ali, što se njega tiče, on nije htio ništa da zna o tome. Rekao je da je to nevažno. Jedino što je želeo da zna je koliko sam blizu prišao tom antropomorfnom kompozitu kada sam ga video i, znate, on me je pustio da mu priđem vrlo blizu i gotovo da ga dodirnem. I to je, u don Huanovom sistemu, prepostavljam, bio vrlo dobar predznak. I želeo je da zna da li sam bio uplašen ili ne. Ali što se tiče lika, nije napravio nijedan komentar niti je pokazao bilo kakvo interesovanje.

– Hteo bih da vas pitam o jednoj grupi iskustava. Ne moramo da ulazimo u detalje. Možemo samo da navedemo slušaoce da pogledaju knjigu i pročitaju o tim iskustvima. Ali vaše poslednje iskustvo sa don Huanom je ekstremno zastrašujuće. šta vi mislite, zašto vas je doveo u tu krajnju situaciju, u najmanju ruku krajnju u vašoj vezi, i u kojoj vas je, tako mislim, nasmrt uplašio. Kakva je bila svrha toga? To liči na gotovo namernu surovost. šta je on želeo time da postigne?

– Pre tog incidenta, učio me je položaju koji šamani zauzimaju u trenucima velike krize, možda u trenutku njihove smrti. To je stav koji oni zauzmu. I to je nešto što koriste kao neku vrstu potvrde, potpisa ili dokaza da su bili ljudi. Pre nego što umru, oni se suoče sa svojom smrću i odigraju taj ples. I onda viknu na smrt i umru.

– I ja sam pitao don Huana kakve to ima veze, znate, pošto ćemo svi da umremo, kakva je razlika da li igramo ili plačemo, ili vrištimo ili bežimo. On je smatrao to pitanje vrlo glupim zato što imajući oblik, čovek može da potvrdi svoje postojanje, može stvarno da dokaže da je bio čovek, jer to je sve što imamo. Ostalo je nevažno. I u tom poslednjem trenutku, vidite, jedina stvar koju čovek može da uradi jeste da ponovo potvrdi da je bio čovek. I tako me je naučio tom stavu, i tokom događaja, tog vrlo zastrašujućeg niza okolnosti, ili akcija, morao sam gotovo da vežbam taj stav i da

ga upotrebljavam. To mi je donelo veliku snagu. I događaj se završio žžuspešnožž. Bio je uspešan. Možda sam izbegao smrt, ili tako nešto.

– Sledеćeg dana, odnosno noći, odveo me je u žbunje, i trebalo je da me nauči kako da usavršim taj stav za koji sam mislio da je skladan. I dok me je učio, odjednom sam shvatio da sam sâm. I tu me je zadesio zaista strašan strah. Mislim da je htio da iskoristim taj stav, taj položaj koji me je upravo naučio. On me je namerno uplašio, pretpostavljam, da bi me isprobao. Bio je to moj krah, naravno, jer sam stvarno podlegao strahu, umesto da stojim i suočim se sa svojom smrću, kao što bi trebalo kao učenik tog puta znanja da učinim. Međutim, postao sam potpuni Evropljanin i podlegao sam strahu.

– Kako se, u stvari, završio vaš odnos sa don Huanom?

– Završio se te noći, mislim. Znate, doživeo sam potpuni kolaps ega zato što je strah bio suviše veliki za moje resurse. I bili su potrebni sati da me vrati. I mislim da smo stigli u slepu ulicu, i da nikada više neću govoriti o tom znanju. Prošlo je skoro tri godine, više od tri godine.

– Osećate da vas je konačno doveo do iskustva koje je van vaših mogućnosti da se nosite sa njime?

– Mislim da je tako. Iscrpeo sam svoje resurse i ne mogu da idem dalje od toga, i to je u skladu sa idejom američkih Indijanaca da je znanje moć. Vidite, ne možete da idete okolo i da se zezate sa tim. Svaki novi korak je ispit i morate da dokažete da ste sposobni da idete dalje. Tako je to bio moj kraj.

– Da, i više od šest godina vas je don Huan vodio kroz mnogo veoma napornih i teških iskustava.

– Da, rekao bih. Ali nije učinio ništa što bih ja završio. Ne znam, iz nekog čudnog razloga nikada nije delovao kao da sam završio. Uvek je mislio da je to period razjašnjavanja.

– Da li vam je ikada stvarno razjasnio šta je to bilo u vezi sa vama što ga je navelo da vas izabere za taj teški put?

– Pa, on svoje delovanje prilagođava predznacima, omenima, ako vidi nešto što je neobično, neki događaj koji ne može da uskladi sa svojom, recimo šemom kategorizacije, ako se to tu ne uklapa, on to zove upozoravajućim događajem, ili izuzetnim događajem, i smatra to omenom. Kada sam prvi put konzumirao taj kaktus, pejotl, igrao sam se sa psom. Bilo je to izuzetno iskustvo u kome smo se taj pas i ja razumeli veoma dobro. I to je bilo interpretirano od strane don Huana kao omen, da se božanstvo, Meskalito, pejotl, igralo sa mnom, što je bio nešto što on nikada nije video u svom životu. Niko se nikada, koliko on zna, nije igrao sa božanstvom, rekao mi je. To je bilo izuzetno, i nešto je pokazivalo na mene, i on je to interpretirao da sam ja pravi čovek kome će da prenese svoje znanje ili deo njega.

– I posle šest godina učenja kod don Huana, kakvu je promenu ta velika avantura donela vama lično?

– Svakako mi je dala drugi pogled na život. Povećala mi je osećaj za to koliko je važan današnji dan, pretpostavljam. Mislim, znate, da sam ja proizvod moje socijalizacije. Ja, kao i svaka druga osoba u zapadnom svetu, živim uglavnom za sutra, ceo svoj život. Na neki način se čuvam za veliku budućnost, nešto tog tipa. I samo zbog strašnog dejstva don Huanovog učenja počeo sam da shvatam koliko je važno biti ovde, sada. I to čini ideju ulaska u stanje, koje sam nazvao neobična stvarnost, umesto prekid stanja obične stvarnosti, vrlo značajnom. Nisam izgubio osećaj za ono što se danas dešava. Ne mislim da je to farsa. Dok sam, rekao bih, težio da to ranije smatram farsom. I mislio sam da nemam iluzija, pošto sam bio umetnik i bavio se nekom vrstom umetnosti. I osećao sam, znate, da nešto nedostaje u mom vremenu, da nešto nije kako treba. Ali, kako ja to vidim, znate, sve je u redu. Danas ne mogu više da zamislim šta to nije u redu. To je u startu bilo neodređeno, nikada stvarno nisam razmišljao šta nije u redu. Ali aludirao sam da je postojala ogromna oblast koja je bila bolja nego danas. I mislim da je to potpuno nestalo.

– Shvatam. Da li planirate da ikada ponovo vidite don Huana?

– Ne, sada ga viđam kao prijatelja. Stalno ga viđam.

– Oh, još uvek ga viđate?

– Da, viđam ga. Bio sam sa njim mnogo puta od poslednjeg iskustva o kome pišem u knjizi. Ali što se tiče njegovog učenja, mislim da ne bih... Iskreno mislim da nemam mehaniku.

– Poslednje pitanje: napravili ste herojski napor da date u knjizi smisao don Huanovim pogledima

na svet. Da li imate ikakvu predstavu o tome da li don Huan pokazuje neko interesovanje za vaš svet, svet Evropljanina?

– Pa, ja mislim da je on upućen, don Huan je veoma upućen u ono što nas, Evropljane, zanima. On nije hendičepiran, u tom smislu, on koristi, on je ratnik i on to koristi, postavlja svoj život kao stratešku igru, koristi sve što može, vrlo je upućen u to. Moj napor u razumevanju njegovog sveta bio je, recimo, moj način vraćanja duga njemu za tu veliku mogućnost. Mislim da ako ne bih pokušao da prikažem njegov svet kao koherentni fenomen, on će nastaviti da bude viđen kao što je bio stotinama godina, kao besmislena aktivnost, a on nije besmislen, nije prevrtljiv, to je vrlo ozbiljno nastojanje.

– Da. Pa, rezultat vaših iskustava sa don Huanom je stvarno fascinantna knjiga i, nakon što sam je pročitao, zaista mogu da je preporučim našim slušaocima. To je avantura u vrlo različitom svetu od onoga u kome mi živimo. Želeo bih da vam se zahvalim, gospodine Kastaneda, za vaše vreme i razgovor o knjizi i vašim avanturama. Ovo je Teodor Rozak. Hvala vama. (Radio Gornji grad)

Ante Vranković: Woodstock i psihodelična likovna umjetnost šezdesetih

Epoha Woodstocka period je izrazite duhovne praznine u likovnoj umjetnosti.

U Sjedinjenim Američkim Državama tih se godina afirmira minimalizam, čiji je možda najpoznatiji predstavnik Carl Andre 1966. na podu galerije izložio 137 šamotnih opeka, poredanih jednu do druge u formi trake. Cilj minimalizma je dakle bio krajnje dokidanje bilo kakve umjetnikove ekspresije, bilo kakvog osobnog izraza, i zato pripadnici tog pravca koriste prefabricirane, industrijske elemente i materijale koje tijekom postupka njihove izrade, ljudska ruka nije ni dotakla. Za razliku od kvazi-intelektualnog minimalizma, drugi dominantan likovni pravac u Americi tih godina bio je pop art, koji je tada bio na vrhuncu.

Andy Warhol: Limenke Campbell's juhe, 1962.

Njegov najznačajniji predstavnik Andy Warhol upravo tih godina, 1962. – 1968. radi na svojem amblematskom ciklusu „Campbell's“ juha u limenkama, nakon što je 1962. već postao slavan svojim slikama boca „Coca Cole“ naslikanima na način da imitiraju tehniku sitotiska, nastojeći dakle, kao i njemu suvremeni umjetnici minimalizma, sasvim dokinuti i najmanji dašak ljudskog iz forme i sadržaja likovnog djela.

Warholovi ciklusi „Campbell's“ juha i „Coca Cole“ zapravo slave novostvoreni konzumeristički Raj u koji se Amerika tih godina pretvorila zahvaljujući procvatu industrijske masovne proizvodnje i materijalnom uzletu srednje klase koju je domaća industrijija opskrbljivala kvalitetnim proizvodima po pristupačnim cijenama. Osvrćući se na te radove koji glorificiraju novonastalo materijalno obilje američkog potrošačkog društva, te na glasovite cikluse ikona američke pop-kulture Marylin Monroe (1962.–1964.), Elvisa Presly (1963.-1964.) i Liz [Taylor] (1963.-1965.) poznati kritičar Samuel Adams Green je u predgovoru prve velike Warholove retrospektivne izložbe 1965. zapisao: „Njegov slikovni jezik sastoji se od stereotipa. Nikada prije našeg vremena kultura nije poznavala tako mnogo proizvoda koji su potpuno neosobni, strojno načinjeni, nedotaknuti ljudskim rukama. ... Warhol prihvata i ne propitkuje naše općeprihvaćene običaje i heroje.“

Sam Warhol je, objašnjavajući svijet ideja iz kojeg je poniklo njegovo slikarstvo, rekao: „Veličina ove zemlje leži u činjenici da je Amerika započela tradiciju u kojoj najbogatiji potrošači kupuju u biti iste stvari kao oni najsiromašniji. Možete gledati TV i vidjeti Coca-Colu, znajući da Predsjednik piye Colu, Liz Taylor piye Colu, i, zamislite, i vi sami također možete piti Colu. Cola je Cola i

nikakvim novcem ne može dobiti bolju Colu od one koju pije skitnica na čošku. Sve Cole su iste i sve su dobre!"

No s ovakvim se izjavama (radi kojih su neki Warhola smatrali maloumnim, a drugi, blaži, hinjeno naivnim, jer je izjednačujući predsjednika i skitnicu s čoška on očito namjerno previdio radikalne opreke američkoga društva) mnogi nisu slagali. U prvom redu to su bili pripadnici hippie-pokreta, začetog sredinom 1960-tih. Oni su iskreno prezirali sve ono što je Warhol držao svetim, smatrajući da je druga strana medalje: kult uspjeha i novca, paranoidni rat u Vijetnamu, sveprisutnu nepravdu, nasilje i očito licemjerje, previše tamna da bi se o američkom estabilšmentu i društvu uopće moglo reći išta pozitivno. Zato su sve to odbacili, izabravši skroman, ali čovjekovoj prirodi, smatrali su, bliži, spontan način života, nerijetko u prirodi, s istomišljenicima, ignorirajući pritom sve nacionalne, rasne, vjerske i druge podjele, propovijedajući mir i jedinstvo, konzumirajući „slobodnu ljubav“, drogu i rock glazbu - osobito onu psihodeličnu, nastalu pod utjecajem halucinogenih droga, prvenstveno LSD-a (kojeg je u svojim djelima „Vrata percepcije“ i "Raj i Pakao" krajem pedesetih indirektno popularizirao Aldous Huxley), u neograničenim količinama, stvorivši tako vlastitu protukulturu, koje je woodstockski trodnevni koncert bio spontani vrhunac.

Da ironija bude potpuna, hippi su mahom bili djeca iz dobrostojećih obitelji srednjeg staleža čiji je procvat, i čije je junake Warhol godinama, na stotinama djela, uporno slavio. Obzirom da im je sve o čemu je Warhol u svojim slikama govorio bilo jako dobro poznato, prijezir hippya prema tim lažnim idolima i ikonama, zapravo samo na prvi pogled slikovitim, a u suštini plitkim kulisama američkog društva prepunog radikalnih proturječja, bio je tim razložniji i teži, i Warhol, koji je netom završio ciklus „Trinaest najtraženijih ljudi“ s prikazima ubojica i kriminalaca, itekako je toga bio svjestan!

Stoga 1964. nastaje njegov ciklus „Cvijeće“, koji je bio toliko različit od svega onog što je on do tada bio stvorio, da je sve donedavno zbumjivao povjesničare umjetnosti i likovne kritičare do te mjere da je primjerice velika „Taschenova“ monografija Warhola (autora K. Honeffa), otisnuta u preko milijun primjeraka, na svojim stranicama prikazivala jedanaest reprodukcija radova iz tog ciklusa, ne donoseći međutim o njima doslovce ni jednog jedinog slova komentara ili objašnjenja!

Kada sam pred devet dana od organizatora g. Marijana Grakalića zamoljen da za ovaj festival pripremim izlaganje na temu likove umjetnosti u vrijeme Woodstocka s osobitim osvrtom na umjetnost pop arta, trebalo mi je par trenutaka da se snađem i povratno nazovem g. Grakalića, kako bih mu rekao da je pop art zapravo umjetnost kulturnog mainstreama kojeg je hippie pokret s vrhuncem u Woodstocku bio duboko prezirao, no da mi se čini da u Warholovu ciklusu „Cvijeća“, te u nekim radovima Claesa Oldenburga ima elemenata psihodelije, što bi se moglo podvesti pod nazivnik umjetnosti Woodstocka.

Ta se intuitivna, refleksna reakcija, nakon kratkog pretraživanja Weba pokazala točnom. Krenimo redom.

Nakon što je sredinom 1964. završio rad na recentnim ciklusima posvećenim nasilju (teškim prometnim nesrećama, eskalaciji rasnih nemira, električnim stolicama, portretima Jacqueline Kennedy nakon atentata na supruga, te portretima trinaest najzloglasnijih američkih kriminalaca i ubojica), Warholu je, izgleda već i samom umornom od stalnog ponavljanja pop – tema, za oko zapela fotografija sedam cvjetova hibiscusa (hrv. sljezolika), objavljena u lipanskom broju časopisa Modern Photography. Ista fotografija je u tom časopisu objavljena nekoliko puta, jer se putem njezinih neznatno različitih inačica željelo ilustrirati mogućnosti nove Kodakove foto - tehnologije, što je bilo istaknuto već na naslovnici tog broja.

Ono što prosječni gledatelj prvo zapaža je da su svi cvjetovi na fotografiji istoga oblika, s pet latica, no posve različitih boja. Razlog tome možda treba tražiti u činjenici da je hibiscus velik biljni rod s više od 420 vrsta, čiji se cvjetovi mogu znatno međusobno razlikovati u bojama i tonovima.

Bilo kako bilo, Warhol je tu neobičnu okolnost zapazio i okrenuo je u svoju likovnu korist. Izvornu je fotografiju najprije odrezao, izbacivši iz prikaza tri manja cvijeta s lijeve strane, koji na fotografiji ionako nisu bili prikazani u cijelosti. Tako oblikovanu fotografiju, zakrenuo je 90 stupnjeva u desno.

Časopis Modern Photography, lipanj 1964., preklopna stranica s četiri koloristički neznatno različite inačice iste snimke sedam cvjetova hibiscusa

Temeljem te, smanjene i zarotirane fotografije, Warhol je na platna različitih formata, sirovom, strojnom tehnikom sitotiska (sam je jednom kazao: „Volio bih da sam stroj!“) otisnuo crno-bijelu osnovu, pristupivši zatim grubom koloriranju bijele plohe cvjetova neprirodno jarkim, psihodeličnim bojama u tada novoj tehnici akrila, koje je ponekad umjesto zelenih tonova aplicirao i na travu u drugom planu.

Premda je već na prvi pogled očito da su boje koje je Warhol aplicirao halucinantne, psihodelične, ta je činjenica sve donedavno u prikazima ovog njegovoga ciklusa ostala neizrečena, kao primjerice i u spomenutom „Taschenovu“ mega-popularnom izdanju. Ono što je i do danas ostalo nezapaženo je činjenica da je i sama kompozicija „Cvijeća“ također psihodelična, jer se može gledati sa svih strana što je, kako ćemo vidjeti, jedna od glavnih odlika istinske, spontane psihodelične umjetnosti.

Iako postoje različita, kontradiktorna tumačenja o tome tko je potakao Warhola da hazarderski zagazi u likovno područje potpuno različito od svega čime se on do toga časa bio bavio, nema sumnje da ovaj ciklus predstavlja njegov tihi hommage nenasilnoj „Flower Power“ filozofiji koja je hippyima donijela nadimak „djeca cvijeća“ upravo u vrijeme najveće popularnosti Warholova ciklusa „Cvijeća“, premijerno izloženog u galeriji mega-uticajnog Lea Castellija od rujna do prosinca 1964.

Ciklus koji se sastojao od više stotina platana identičnog motiva s 4 jednostavna cvijeta, cijelog spektra dimenzija (od 208*208 cm do 13*13 cm), doživio je ogroman uspjeh (nedavno je samo jedno od tih platana, srednjih dimenzija, prodano za više od 10 mil. USD), te je Warhol stoga 1970. izdao mapu od 10 grafika otisnutih u tehnici sitotiska, koja je ponovila uspjeh platana iz 1964.

Cvjetni motivi na grafikama iz te mape još su plošniji od onih otisnutih 1964. na velikim platnima, te se sasvim približuju izgledu dječjeg crteža, potpuno se udaljivši od realističnog prikaza, fotografije cvjetova hibiscusa koja im je bila polazišnom točkom, stvarajući pritom dodatni efekt lebdenja.

Andy Warhol: „Cvijeće“, 1970., motiv cvjetnih čaški s rubnim sjenama

Od početka svjesno uplošnjavajući motiv cvjetnih čaški i dodajući mu rubne sjene koje se na nizu radova doimljisu poput kontura koje „uokviruju“ latice, Warhol se približio uzorcima odjeće kakvu su tada nosili američki hippyi, a koja se zbog njihove popularnosti tih godina proširila i daleko izvan granica SAD.

Savršen (s)likovni dokaz te činjenice je ulje na platnu tadašnje nastavnice likovnoga odgoja na školi u Zelini, prof. Anice Vranković, naslovljeno „Bolesnik LSD 68“, izloženo na Salonu mladih, održanom potkraj 1968. u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu. Riječ je o portretu Zelinčanina Nikole Zmišlje, tadašnjeg studenta, a kasnije i diplomanta Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu, na kojem je on prikazan u halucinantnom, psihodeličnom stanju koje predstavljaju ljubičaste i narančaste spirale koje ga okružuju, kao i koncentrične pulsirajuće kružnice u gornjem desnom dijelu slike. No razlog zbog kojeg nam je ta slika ovdje bitna je tekstilni uzorak jednostavnih, šarenih, zelenom i tamnocrvenom konturnom linijom obrubljenih narančastih i plavih cvjetova, kojeg je Warhol često reminiscirao u svojim grafikama „Cvijeća“ iz 1970.

Anica Vranković: „Bolesnik LSD 68“, 1968.

Sigmar Polke: „Glive“, oko 1972.

Psihodelična umjetnost u nas, danas uopće nije istražena. Udžbenik Silve Kalčić „Neizvjesnost umjetnosti“ iz 2005. doduše donosi poglavlje „Flower power“, no u njemu je reproduciran hippyevski znak „Peace“, Picassoova „Golubica“ iz 1948., rad Hansa Haackea „Sloboda će sada naprsto biti sponzorirana...“ iz 1990. i znak tvrtke „Mercedes“ iz 1926. Autorica tek na kraju knjige, u poglavljiju „Dizajn“ donosi plakat Miltona Glasera „Bob Dylan“ iz 1966. - što je neobično, jer je Glaser zapravo poznat po logu „I . NY“, a ne po psihodeličnim plakatima - tumačeći da je „halucinantni spektar kose“ na tom njegovu plakatu „tipičan za psihodeličnu umjetnost toga doba što je nažalost često završavalo eksperimentima s LCD (sic!) drogom“.

No u zemlji u kojoj najgori đaci u razredu postaju ministri u Vladi, u kojoj ponajbolji svjetski neurokirurzi završavaju na radu u seoskim ambulantama opće prakse, u kojoj se važnije akademske titule stječu sirovom prepisivačinom i javnim kriminalom kojeg brani Ustavni sud koji je i sam u njega naočigled upleten, radi čega je najveće državno sveučilište već palo ispod osamstotog mjeseta u svijetu čime se našlo iza brojnih sveučilišta iz najzaostalijih afričkih zemalja, takvo „vice versa“ tumačenje (jer psihodelična umjetnost je počinjala LSD-om, a ne završavala) bez nekih doista relevantnih, suvislih primjera, napose onih domaćih, ne bi trebalo čuditi.

Valja uvodno reći da je psihodelična umjetnost i u svijetu zapravo nedovoljno istražena. Ono što je međutim nedvojbeno je da ogromni, hipertrofirani sladoledi, škare i slični predmeti iz svakidašnje uporabe poznatog pop umjetnika Claesa Oldenburga, kakve on raznim gradskim vlastima s više ili manje uspjeha u realizaciji kontinuirano predlaže kao spomenike „iz čista mira“ još od 1967., svakako imaju halucinantni, psihodelični „štih“, jednako kao i brojni radovi njemačkog pop – umjetnika Sigmara Polkea iz ciklusa „Gljive“.

No ako u svjetskim razmjerima postoji jedno ime koje je nezaobilazno u svakom prikazu psihodelične umjetnosti, to je ono Wesa Wilsona, autora brojnih psihodeličnih plakata s „rastapajućim slovima“, nerijetko kričavih boja, kojima je bio cilj privući na koncert (u LSD) „inicirane“, a odbiti sve ostale.

U Hrvatskoj pak postoji izrazito kvalitetan i značajan opus psihodelične umjetnosti, koji je međutim dr. Silvi Kalčić i srpskom enciklopedistu Miško Šuvakoviću (Pojmovnik suvremene umjetnosti, 2005.) začudo ostao nepoznat. Kažem: „začudo“, jer je riječ o radovima Pave Dulčića, idejnog vođe grupe „Crveni Peristil“ čija se u svjetskim razmjerima antologijska - iako stilski pomalo neuhvatljiva i stoga još uvijek nedovoljno poznata - intervencija na splitskom Peristilu u siječnju 1968. spominje u svim ozbiljnijim pregledima hrvatske likovne umjetnosti druge polovice 20. stoljeća.

Sam Crveni Peristil nema naravno ništa psihodelično, između ostalog i stoga što je drska gesta bunta koju je grupa splitskih mandrilala tako kanalizirala, suprotna miroljubivoj „Flower Power“ filozofiji američke protukulture koja je iznjedrila (i) psihodeličnu umjetnost. No autor genijalnoga koncepta tog u kontekstu naše avangardne umjetnosti rijetkog remek-djela, Pave Dulčić, eksperimentirao je s raznim opijatima, između ostalih i s LSD-om, i u tom kontekstu treba tumačiti niz njegovih halucinantnih, psihodeličnih radova nastalih izgleda u tehnici gustog akvarela, reproduciranih bez ikakvih popratnih podataka o godini nastanka, veličini ili nazivu djela u Katalogu izložbe „Crveni Peristil 1968. – 1998.“ održane, ako se dobro sjećam, u Muzeju grada Splita sredinom 1998. godine.

U ondje reproduciranim monokromnim i kolorističkim radovima koje ovdje prenosimo, zabilježen je efekt bliještanja, koji se u normalnim, zdravim stanjima javlja samo izuzetno.

Riječ je zapravo o svojevrsnom kaleidoskopskom efektu koji se javlja u halucinantnim, psihodeličnim stanjima svijesti, koje je Pave Dulčić likovno zrelo zabilježio u radovima koji su pred nama i koji su, nakon njegove tragične smrti, srećom ostali sačuvani. Svaki od njih može se promatrati s bilo koje strane, što je, kako je ranije već spomenuto, jedna od glavnih odlika psihodeličnog slikarstva.

PRESENTED IN SAN FRANCISCO BY BILL GRAHAM

TICKETS

SAN FRANCISCO: City Lights Bookstore; The Psychedelic Shop; Mnasidika; Bally Lo (Union Square); The Town Squire (1318 Polk); S. F. State College; BERKELEY: Campus Records; Discount Records; Shakespeare & Co.; MILL VALLEY: Valerie Ann's; SAUSALITO: The Tides Bookstore; MENLO PARK: Kepler's Bookstore

copyright Wes Wilson

Wes Wilson: Plakat za koncert grupe Grateful Dead, 1966.

Crveni Peristil, 11. siječnja 1968.

Ovi radovi Pave Dulčića predstavljaju prvorazredna ostvarenja psihodelične umjetnosti koja, obzirom da predočuje rubna ljudska iskustva, svojim pretjerano deformiranim oblicima i neukusno kričavim bojama često prelazi u kič, što u radovima Pave Dulčića, vidimo, nije slučaj.

Stoga se nadam da će ovaj relativno kratki i na brzu ruku napisani prilog potaknuti nekoga od naših doduše u pravilu osrednje nadarenih, no zato hvalabogu dobro uhljebljenih

povjesničara/povjesničarki umjetnosti, probranih pomnom negativnom selekcijom, neumorno i brižno provođenom tijekom zadnjih četrdesetak godina, da danas, nakon evo 50 godina, napokon „otkrije“ stvaralaštvo velikog tragičara i nedvojbenog genija svjetske i naše likovne avangarde tih dramatičnih godina, Splićanina hvarskog porijekla, Pave Dulčića.

Ante Vranković, 1. – 10. 9. 2019.

[i] Zahvaljujem dr. Aldu Čaviću, ravnatelju Muzeja Staroga Grada, koji mi je pravodobno poslao skenove ovdje objavljenih radova Pave Dulčića, bez kojih realizacija ovog teksta ne bi bila moguća.

Pave Dulčić: *Bez naziva* vjerojatno oko 1969

Tamara Čapelj: Djeca cvijeća made in Balkan

Otvorih oči i istog trena plima svjetlosti uštinu zjenice uz snažan udar vreline. Presvijetlo i prevruće. Vrelo ljeto u gradu prepoznaješ po tome što ujutru i ne ustaneš, a tri znoja te obliju. Pomislih da treba izdržati još sedam dana u okovima užarenog betona do godišnjeg odmora i spasonosnog bijega što dalje od grada. Rasanihvi se malo, pogledah nadesno da provjerim spava li moj mili suprug ili je već nestao u bespućima jutarnje nedjeljne kave.

- Gledam te i znam šta misliš – reče nonšalantno nalakćen na jastuk i očito odavno budan.

- E šta, svega ti?

- Da li da se umijem ili da se ubijem? – nastavi smijući se. – Ali, ne brini. Sve sam smislio. Spasit će te. Ustaj, mlada!

- Šta si smislio?

- Imam iznenađenje za tebe.

- Kakvo iznenađenje? – pokušah iščačkati odgovor.

- Happening, baby! Vodim te na pravi pravcati balkanski happening. Diži se.

Ubrzo smo se truckali lokalnom cestom prema planini. Borova šuma umjesto gradskog asfalta bila je daleko prijatniji ambijent. Jedino me kopkao taj happening. Nikako nisam mogla dokučiti što bi to moglo biti dok smo odmicali od Sarajeva.

- Matere ti, gdje idemo? – upitah kad više nisam mogla izdržati.

- Opusti se i uživaj. Izlet je dio projekta „Upoznaj domovinu da bi je više volio i možda bolje razumio“, specijalno osmišljenog za tebe.

Shvatih da nešto ne štima. Crv sumnje grickao je raspamećene ganglike još dvadesetak minuta kad izađosmo iz šume na uzvišenje. Desno od nas prostirala se široka zaravan puna ljudi koji su izgledali kao sićušne pokretne crtice spojene u gomilice.

- Šta je ovooo? – upitah ne vjerujući u to što vidim.

- Sad ćeš ti vidjeti šta je happening. Pamtit ćeš ga dok si živa – odgovori on smijuljeći se.

Odozgo s ceste začuđeno sam gledala u okupljenu gomilu, dugačke šatore na čijim su se krajevima pušili roštilji, okruglu drvenu ogradu s ugaženom zemljom u sredini, harmonikaše razasute po poljani oko kojih su ljudi cupkali u kolu, ali i muškarce koji su nabujali testosteron umirivali navlačenjem užeta i bacanjem kamena s ramena. Živi Rock 'n Roll. Prizor pravog pravcatog balkanskog slavlja bez cenzure.

- Ti nisi normalan. Odakle ti ideja da dođemo ovamo?

- Rekao sam ti happening na naš način. Sad ćeš ti vidjeti kako se živi, ako nisi znala – reče i skrenu na cestu koja se spuštala prema zaravni.

Dok smo se približavali, žamor je postajao stvarnost u autu, a onda sve glasnija buka u kojoj su se miješali zvuci pjesama, dozivanja, razgovora i nadvikivanja: „De si, Eno, jebem mu kahveno zrno!“ ili „Kud gledaš? U glavi ti oblak na kanafi“. Frontalni atak na sluh. Za desetak minuta ljudi više nisu bili sićušne prilike već razdragani pojedinci, nasmijane snaše, polupijani gorštaci, zaigrana djeca, šibicari, romantični mladići, usplahireni parovi, uspuhani igrači u kolu, stidljive djevojke, preponosni pobjednici u navlačenju užeta, znojni konobari i mesnate pevaljke u stvarnoj veličini svuda oko nas.

- Pogledaj cvijetne motive na odjeći. Prava hippy armada – reče mi suprug i namignu.

Iz auta sam zurila u to hodajuće šarenilo. Na zajapurenim licima zapažala sam radost, ushićenje, neobuzdanu želju za provodom, nezasitu ljubav i sreću zajedništva. Ljudi su hodali tamo-amo tražeći poznanike. Neki su naprosto sjedili na travi i čekali da nađe onaj s kim mogu razgovarati pozdravljajući ih čistim izlivima ljubavi: „Ma jes' to ti, Memo, jebem ti potok kojim si gaz'o“, „Dođ'er, Juka, jebem mu trnje i ledenu kišu“. Ili su igrali u kolu oko harmonikaša vreli od sunca i ritma. Fakat - hippy armada.

Mileći autom kroz obod gomile, dovezmosmo se do platoa gdje su se na suncu roštiljali parkirani automobili. Na stotine njih. Pred nas izađe muškarac i prstom pokaza gdje da skrenemo i parkiramo.

- Evo ga, Michael Lang osobno – reče moj suprug i pokaza glavom na njega, a potom upravi auto na mjesto koje je čovjek odredio.

- Znaš šta, pošteni moj kume, naj ti je bolje ovdje. Ako hoš izać', moreš. Tu te niko neće zagrabit'. Ti i hanuma ti u tebe slobodno šetajte. Ja će čuvati auto.

- Evo od nas za trud! – reče moj izvor iznenađenja i izvadi deset konvertibilnih maraka iz džepa te ih tutnu domaćinu u ruku. Ovaj ih zgrabi i brzo strpa u džep.

- A mora se od nečeg živiti. Vi ste 'nako fini, reklo bi se. Prošle godine došli naki do naših kuća. Svu mi bašču pogazalo, nalet ih bilo. Više ne dam da mi se bilo ko vuca po dvorištu. Eto vas tam' pa hodajte. Ovdje se parkira i nema dalje.

Izađosmo iz dometa bosanskog Michaela Langa osobno i postadosmo dio šarene gomile. U sred znoja, zvukova, mirisa pečenja, rakije i piva, pjesme i držanja za ruke, čuh glas jedinog poznatog čovjeka:

- Pa ne reci da koncert nije uživo. Doduše, nije jedan stage, a zašto bi bio samo jedan kad može desetak?

- Ha-ha, baš pravi live stage music na svakom koraku – zaključih gledajući u unutrašnjost šatora. U svakom od njih prizor je bio isti: dugački spojeni stolovi puni pečenog mesa i roštilja, boca i plastičnih tanjura. Uz stolove su se protezale improvizirane klupe na koje više nije mogla stati ni igla. U dnu je pevaljka izvodila vriskom praćen repertoar. Svi su pjevali s njom sve pjesme. Festival muzike i ritma. Radost stapanja s tonovima koji nose dušu nekud u visine.

Isto je bilo gledati uzbibana tijela u ritmu kola, a koje nikako nije prestajalo. Kao da bi se zemaljska kugla srušila da stane samo na tren. Tim mitskim predavanjem igri prizivaju se ljubav, mir i sloboda. Dobro, možda malo više ljubav sudeći po međusobnim mjerkanjima igrača. Djevojke su pomno pratile mladiće u kolu i svaka je željela za sebe najizdržljivijeg. S druge strane, mladići su, naoko nehajno, gledali bedra, treskave grudi i opremu na djevojkama koje su se godinu dana spremale za ovaj event. Svatko je ponudio najbolje od sebe i burza je otvorena. Biraj, ago, što ti srcu drago.

- Evo ti poruke sveopćeg mira među ljudima. Pogledaj razigrano cvijeće na travi.

- Vezeno i štampano cvijeće, moj ti. Nije šala – pokazah glavom na beskraj cupkajućih boja i dezena, ali primjećujući i roditelje igrača kako vode strateške pregovore o budućnosti potomaka.

- Lijepo ti kažem – hippy armada. Obrati pažnju na dimenziju uvjerenja zbog kojih se dolazi – reče mi i povuče ustranu da čujem izljev protesta sredovječnog Bosanca u razgovoru s istomišljenikom.

- Ma, đe, bolan, da nam ovo zabrani Evropa? E, neš nikad! Vako mi iz godine u godinu i opet ćemo.

- Jašta. Misle oni nama branit' bikove. Nek' zabrane sebi, jarane.

Počela sam razumijevati neizgovorenu poruku moga muškarca. Drugog dana koride u Čevljanovićima slavi se opća ljubav među ljudima pod nebom. Doduše, taj altruizam izražava se specifičnim balkanskim vokabularom, ali su pjesma i igra duhovne povezanice okupljenih, koje spajaju nevidljive niti zajedničkog shvaćanja života.

U tom trenutku spazih oblak prašine kako se spušta niz truckavi put. Za tren sve zastade, a okupljenom masom prostruji šapat: „Evo ga Šaronja“. Šaronju nismo vidjeli, ali jesmo kamion u kojem su ga dovezli. Imao je žutu ceradu na kojoj je crvenim slovima bilo ispisano ime bika. Dolazak dostojan zvijezde, što je Šaronja očito bio ove godine. Za njim su išli i drugi kamioni, ali ne tako spektakularni. Kolona se odvezе prema koralu i definitivno smo znali koja je to persona broj jedan na poljani. Ukrzo se sve ponovno zahukta.

- Pogledaj oblak nad nama. Doduše, nije se baš takav oblak nadvijao nad originalnom poljanom, ali tako je to kod nas – dobaci voljeno biće još jednu asocijaciju. – Dodaj i alkoholna isparenja.

- Da Balkanci nisu hronični kokuzi, možda bi i taj oblak bio originalan – mudro prozborih.

- Sad znaš zašto sam te doveo – reče mi suprug glasom punim rezignacije. - Ovo ti je balkanski Woodstock, baby.

Zdenko Jelčić: Woodstock u Hercegovini

Legenda o Velikom Frenku

Postoji zvanični životopis, velikog pjevača i glumca, Frenka Sinatre i postoji prava istina o njegovom porijeklu. Djed Frank Sinatre je rođen u Zvirovićima, selu između Čapljine i Ljubuškog u Zapadnoj Hercegovini. Porodica je iselila u Ameriku, za vrijeme »velike gladi», krajem devetnaestog stoljeća. Korijen prezimena Sinatra je u zanimanju kojim se bavili Frenkovi djed i otac – šinter. Vrlo nepopularno, ali potrebno zanimanje – živoder, strvoder, macakan, pa su ga po dolasku u Ameriku promijenili u Sinatra.

Frenk Sinatra je umro, ali legenda živi u gangi.

«*I sinoć je Avu Gardner satra,
Ercegovac Vranika Sinatra.
Gledala ga ko u svete moći,
kad je ganga Strendžera u noći».*

Ovi stihovi hercegovačkog bluesa, gange su nastali nedavno, a odavno kruži legenda, u našim krajevima, o začinjavcu i vrsnom pivaču gange, bluesa Frenku Sinatri, koji je pronija glas o toj čudesnoj pismi širom dunjaluka i svi su pivači bluesa, zapravo, gangaši samo što neki toga nisu svjesni. Vranika je bio u stanju, na licu mjesta i u svakoj prilici spivat odličnu gangu, takorekuć, smišlja i piva u isto vrime. A šta je to neg blues:

«*Sladja mi je bila ova guda
nego pola ženskog Olivuda».*

Pjesma je nastala netom poslije konzumacije odojka na ražnju u gostonici «Kod udovica», u Kruševu na cesti Mostar – Međugorje.

Ovaj kraći uvod će nam pomoći da dođemo do veselja i događaja koji se događao između 15. 08 i 18 . 08 . 1969 godine u Americi u Woodstocku. On se tamo desio samo jednom i nikad više. U Hercegovini imate nekoliko Woodstocka godišnje i oni se zovu dernek. Najveći su : 20. 07 – Ilindan, Sveti Vice 19.07 i Velika Gospa 15.08.

Najveći Woodstock je ipak na Svisvete: 01.12 svake godine, na svinjokolj. Tragično i zabavno u isto vrijeme. Velike tragedije nastaju iz bezgranične ljubavi. Nitko ne može opisati ljubav koju Hercegovci gaje za svoje svinje dok ih gaje za pokolj.

Takav idilični odnos prema krmadima je traje cijelu godinu sve do Svisvetih, a u doba socijalizma sve do 29. novembra, Dana Republike. Počnu prve bure...ima se tri dana slobodno od posla u državnim poduzećima, seoskog posla u to vrijeme i tako nema i da vidiš. Ranom zorom počne skika krmadi. Od Lazina, preko Trebižata, Grabovine, Gorice, Struga, Čeljeva, Gnjilišta, Višića, Dračeva, Doljana i s ove strane Neretve u Gabeli, sve do granice s Hrvatskom, čuje se skika budućih pršuta i krvavica – u nas zvanih divenice.

S druge strane granice s čuje skika hrvatske krmadi. Ječi dolina Neretve. Krv nevinih gudina miriše na kilometre, a već oko podne mirišljavi dim pečenja se širi krajinom i kroz dim trešti ganga iz dobro podmazanih grla.

Melodija kao iz legendarnog filma «Rio Bravo», poznata «Deguello» - pjesma o rezanim grkljanima.

Za ljudе je predviđen samo jedan Sudnji dan i to negdje u dalekoj budućnosti, a za krmad je svake godine jedan sudnji dan na Svisvete. Koljemo po kućama i za dan Republike...tako bi se komotno

mogla staviti reklama na kuću, pred godišnji pokolj nevinih svinja i pred svaki bratoubilački rat. U ratu, u nas, nevini ljudi stradaju samo zato što su druge vjera, a nevine svinje samo zato što su slatke i druge vrste nego ljudi.

Sve životinje, na selu, imaju imena:krave, koze, ovce, konji, magarad, kokoši, čukenja i mačke samo krmad nemaju. Tako su krave:Bilava, Cvitulja,Milava, Rumenka; koze: Bilobara,Malica,Srna,Šušulja;ovce:Aglica, Gara, Grlica,Runja; kokoši: Biljka, Giga, Perla, Galibarda;čukenja muška i ženska:Garo, Bigo, Bili, Aglica, Bibica, Runjica; te mačke:Cimirotka,Ujdura, Pehana, Falekuća, dok su jadna krmad brezimena. Ona se jednostavno zovu guda ili gudin, krmak ili krmača i gotovo, jer nisu u kući više godina nego su, zapravo, kao povrće, jednogodišnje životinje i ljudi im ne mogu, u tom kratkom vremenu, shvatiti karakter i naviknuti se na njihovo prijateljstvo i ljepotu.

Ponutrice, jetra, srce, bubrezi se odmah peku i jedu, crijeva se odmah čiste i odmah pune, još vrućom krvlju i kuruznim brašnom, takozvane divenice to jest nadjevenice, krvavice. Pravi se i od komadića mesa,ušiju, čunke, jezika, krmećih obrazra,djelića glave i žlundre i druga vrsta kobasica takozvani brezbušt, vjerojatno došlo od njemačkog presswurscht – prešane kobasice. Meso se trančira...odvaja crveno od slanine...Pršuti i crveno meso, kao i plaša – špek izrezan na duge debele trake, se vješa na buru i poslije unosi u sušaru , na sušenje na smrki. Od sala i najdeblje plaše, koja nije za sušenje, se odmah tope čvarci i da policija dođe samo tri sata nakon skike i klanja ne bi našla nikakve tragove zločina nego bi stigla na ručak gdje veseli i zadovoljni ljudi, žene i djeca blaguju ponutrice, zapečene na malo luka uz kokuruzu – kukuruznu pogaču. Milicija, naravno, ne pita mnogo, nego sjedne i prihvati se mesa i bukare pa u drugu kuću, iz koje su također čuli, sumnjivu skiku i koljački metež, na drugi pjat i na drugu bukaru.

I navečer kad cijelo selo pospe čuje se samo šenlučenje milicijske patrole koja se vraća sa sa službenog zadatka, pucajući iz službenih pištolja.

Sada prave nekakav originalni drniški pršut od krmadi tovljene u mađarskim tovilištima. To je isto ko da praviš originalnu Žilavku od slavonske Graševine. U Mađarskoj krmad leži u temperiranim tovilištima i cjeli dan lapće umjetnu hranu, punu hormona,a u nas krmad trči po ogradi, po brdu i dolu i jede sve što nađe u slobodnoj prirodi da ne krepa od gladi. Kako je u nas sve, netrebati, plodno, mora trčati i rovat tvrdu zemlju cijeli dan i svu noć sanjat hranu dok se iz krmećaka čuje samo krčanje crijeva i cvilenje gladne krmadi.

Dobar pršut nastaje u krmećim snovima o blagostanju.

Tamo su svinje dvjesta, trista kila, a u nas krmad kad dosegne 150 se već računa u džinove i nisu, baš, najbolja za pršut. Krmad ponekad ne dostigne ni sto kila, a najčešća su od sto, sto dvadeset.Tada je u prštu 3-4-6 kila i to su najbolji pršuti. Jebeš pršut od deset kila. Daj ga ćaći svome.

Pršut se obradi, očisti od sve bjeline, pa se bogato posoli osuši dva tri dana na buri, pa mjesec dana na smrki i to da stalno gori...radi se u smjenama...cjela familija sudjeluje u održavanju vatre, ko, ne daj bože, u neolitiku, u pećinama, okreći klakom, da se u njem ne zametnu grizice, stavi u bačvu i pritisne teškim kamenom da iz njeg izađe i njazadnji komadić bjeline.

Pošto je mjesecima pod kamenom ima pljosnat i nepravilan oblik. Pršuti koji onako lijepo sliče na krmeće butove, svi jednaki, nisu originalni pršuti nego slavonska šunka.

Postoji nešto bolje od pršuta..Ribica. Ribica je krmeći file dužine 30 – 60 centimetara, očišćen od sala i žilica, sušen ko i pršut i nadjeven i premazan saransakom - češnjakom. Ko to nije jeo ne zna što je suho meso. Španjolci prave to isto i zovu ga lomo, ali nije ni u peti hercegovačkoj ribici.

Najbolji su pršuti i ribice iz sirotinjske kuće. Sirotinja nema što jesti pa kako će imati krme. Meškolji se, svu noć, gladna krmad...nemere spavat od gladi....Meškolji se, svu noć, gladna sirotinja, a u snovima, nad ognjištem, vise suhi pršuti...mirišu ko duša.

Kolju u Rebaca u radni dan...ko zna zašto – valjda se čekala bura ili je čaća bi na putu, a bez gazde se ne kolje. Ante mora u školu. Najrađe bi slomio nogu da može ostat kod kuće, ali šta će, zajebo se, nije je na vrijeme slomio, mora u Čapljinu u školu. Kad je polazio iz avlije, već se je grijala voda za šurganje i oštirili noži za klanje. Na izlazu iz sela čuo je skiku svoje gude. Pozno je po glasu. Pet sati se vrtio nervozno, gladan po školskoj klupi. Nije čuo ni zapamlio nijedne riječi nastavnika, jer su mu sve misli bile upućene u njegovu avliju gdje mu braća i sestre uživaju u pečenoj krmetini. Kad je odzvonio kraj nastave, zgrabi knjige i ko Armin Hari zašprinta prema Trebižatu. Krvave mu lete. U pola Gaja, na uzbrdici kod Groblja, susretne mlađeg brata Tomu, koji je do tada uživao u obilju, do zadnjeg časa da mu što ne promakne i sada u zadnji čas trčao u školu, na popodnevnu smjenu. Još sa pedeset metara Ante, u trku, pita:«Je li šta ostalo?», a Tomo sav zasopljen, u trku, mimoilazaći se već s Antonom, propenta:»Idi bleso jebeni...Ima ga još pola». U Ivana, čaće im, brojna familija smazali pola do podne. Eto kolika su krmad bila.

Kuta Vrankić, seosko spadalo i zajebant,...volio je malo i prećerat...je, vrlo ozbiljno, pričao da je jedne godine imao tako malo krme, da se je, kad bi god Kuta dolazio u avliju, zastidilo svoga izgleda i bježalo sakrit u duvar. Duvar je suhozid, a u nas su seljaci majstori za napraviti suhozid da se u njeg nemože ni zmija uvuć, a eto Kutin se gudin uvuko. Poslije je još dodavao da ga je jedva za rep isteglio.

«*Gudo moja lipa umiljata,
volim tebe isto ko i brata*».
«*Gudo moja lipa i pametna,
sve ču činit da mi budeš sretna*».
«*Jedi gudo, ne ostala pusta,
od svoji' sam otkidao usta*».
«*Volim slušat gudu kako lapče,
nego lolu kad o srići šapče*».
«*Gudo moja, ljepotice dana,
najbolja si kad si ošurgana*».

Vidi ti mene kako me lipo ponilo. Lako ti je naći inspiraciju u zidinama Dubrovnika, u zalazu sunca nad morem na Kornatima, u dugonogoj plavokosoj ljepotici s bujim grudima i savršenim prknom, ali 'ajde je nađi u gudi pa ču ti priznat da si pjesnik.

Guda za mene nije životinja, nego ljubav koja se jede. Ljubav prema krmećem mesu je možda zadnji ostatak kanibalizma na ovim prostorima.

Marijana Mary Mrvoš: Kap sjećanja rijeke Mersey pri utoku u Irsko more (Atlantik)

Prije osam godina kupila sam muzičku kutiju s melodijom pjesme Imagine. Tad nisam razmišljala da će ikad koračati ulicama grada u kojoj su rođeni dječaci koji su šezdesetih godina prošlog stoljeća prodrmali svijet. O tome nisam razmišljala ni prije dva mjeseca kad sam odlučivala hoće li moje putovanje u Engleskoj započeti u Manchesteru ili Liverpoolu.

Te subote kad sam se našla na ulicama Liverpola rijeka Mersey djelovala je opako i tajanstveno. Nekoliko stotina metara niže susretala se s Irskim morem i čini mi se da mi je željela pokazati što je sve putem od Warringtona skupila i donijela na poklon.

Trajekti koji su prometovali između Liverpola i Birkenheada odolijevali su jakom vjetru i valovima. Neki od njih, kao produkt umjetničkog pilot projekta koje provodi gradska uprava, svojim jarkim bojama još su više naglašavali snagu i mutnoću rijeku koja je i danas liverpoolska žila kucavica.

Uz obalu rijeke Mersey smjestio se i Muzej grada Liverpola, i to prvi koji se u novijoj povijesti grada uselio u novoizgrađenu zgradu. Susjedne zgrade već dvije, tri stotine godina svjedoče povijesti. Jedne kao poslovna sjedišta, druge kao skladišta robe danas pretvorena u tri muzeja i stanove. Sve one, uz jake nalete vjetra i tračke sunca što se probijalo kroz oblake, pričale su priče o trgovini, bogatstvu, robovima i milijunima snova koji su započeli na dokovima grada Liverpola.

Od 18. svibnja 2019. do 3. studenog 2019. godine Muzej grada Liverpola priča priču o dvoje umjetnika, ljubavnika, vizionara, roditelja. Priča priču o dvoje ljudi u vremenu i prostoru istraživanja i eksperimentiranja. Kad na trenutak zastanem njihova priča je i priča o nama, njihova je glamuroznija i medijski popraćenija, no iza zidova sebstva svi se suočavamo s vlastitim snovima, usponima, padovima i životom.

„Well, I always had this dream of meeting an artist woman I would fall in love with. Even from art school. And when we met and were talking I just realized she knew everything I knew.“ John, intervju s Peter McCabe i Robert Schonfeld, 1971 (objavljeno u Penthouse, 1984). Ispod teksta nalazi se i kopija rukom ispisane poruke s crtežom glave muškarca i žene: Born 1940. Lived. Met Yoko 1966. John Lennon 1969.

Priča od John Lennonu i Yoko Ono pod nazivom „Double Fantasy“ kreće od njihovog prvog susreta 1966. godine u galeriji Indica i vodi posjetitelja kroz etape njihovog individualnog i zajedničkog djelovanja. Bjelina zidova vješto simulira papir pa vas brzo uvuče u priču. Provlačite se kroz redove slova i teksta, komunicirate s izlošcima svim osjetilima (osobni predmete - naočale, odjeća, gitara, crteži - fotografije, audio zapisi, prijepiska s imigracijskim odjelom u SAD i sl.). Kroz intervju, citate i rukom pisane stihove upijate njihovu osobnu priču, priču o zajedničkom radu, političkom aktivizam i kampanji za mir. Pojedini detalji i predmeti su po prvi put javno izloženi.

Saznala sam da se John volio smijati i šaliti o čemu svjedoči i citat Yoko Ono: „John taught me to laugh a lot at life, and I do. It would have been better if he hadn't died but you can't sit and cry. These are things life throws at you and you have to learn to overcome them.“ Yoko, Daily Mail, 2010.

Zadnji vikend u kolovozu donio mi je ulice Liverpola i kap sjećanja na ljude i događaje grada bogate povijesti izvezene usponima i padovima. Nekima je donio novu odjeću, obuću ili opremu za sport kako bi spremno započeli novu školsku godinu. Sanjari su uživali u kiši nota što su padale na grad dok se John s prijateljima vragolasto smješkao; neke djevojčice i dječaci birali su prve instrumente. Rijeka Mersey je tu da nam ispriča i njihovu priču.

„Imagine there's no countries

It isn't hard to do

Nothing to kill or die for

And no religion, too

Imagine all the people

Living life in peace...“

Milko Kiš: Woodstock

Bio sam, u tvom šatoru
nakon blatnoga koncerta sličnog ovom
i pamtim još, darshan i patchuli
al' svu ovu glazbu ko da smo već čuli

Kao ona, vučeš me za ruku
što si to još pronašla na meni
kad je gomila bila iza nas
odjednom začuo sam unutrašnji glas:

Tata, jel još vjeruješ u Woodstock
jel još vjeruješ u psihodeliju
glazbu kojom možeš promijeniti svijet
a reci kamo
kamo sada stavljаш cvijet

I u taj tren, kakav žele svi
ofucani stari frikovi
šapnuh nježno, u uho toj ženi:
mala, a što ti misliš o meni?

Da pristajem na ponavljanja
već odavno bih ležao na dnu
ne nadaj se pozdravu,
ti si tek avet zvana dejavu

Tata, jel još vjeruješ u Woodstock
jel još vjeruješ u psihodeliju
glazbu kojom možeš promijeniti svijet
a reci kamo kamo sada stavljash cvijet

(Tekst uglasbljene pjesme s CD-a „Svirao sam po najgorim birtijana ovog grada“ (i istoime knjige)

Dino Porović: Mezopotamski Che Guevara

ako si mistik
ili tih ekscentrik
sjetne budi srećom
hvataj vjetre iz paučine

ako si prijatelj
ili moćni iscijelitelj
svetom tijestu bolnih
briši suze s nitima svile

hirovita sjeno
bijesna li pučino
u karne hodočasnika
ulij sjeme vjere i slobode

ako si ateista
ili lud alhemičar
zažari čudesne tragove
pustošnom krvlju genijalca

ako si muzičar
ili oganj pjesnika
ton neutješene srži
zamiješaj srsima čutanja

ledena kapljo
dvije vode medo
prelaze nad brzacima
uspori bilom pustih taština

Domagoj Margetić: Teatar mainstream kretenizma

Vrijeme
I Sloboda
Kao nepostojeći
Neuhvatljivo prisutni
Sve jesu, a naprsto nisu
Podijeljeni
Između trajanja i prolaznosti
Ta zamišljena vječnost
U kojoj se trenutak nas Gubi kao potpuna nebitnost
Vrijeme
I
Sloboda
Sve ljudsko kao da tek ostavlja trag
Na putu potrage
I ta potraga
Ostaje nam jedina dimenzija
Koju umišljamo kao neko naše vrijeme
Neke naše slobode
Mi
Tek prolazni umišljenici slobode
Niti prolaznost nam ne pripada
A žudimo
I vrijeme i slobodu da posjedujemo
Kad bismo ikako mogli Ponekad mi se čini da čovjek
Sam od sebe mora da se osloboodi
Utjehu za slobodom već godinama tražim
Mojim
Izbjeglištvom
Savijesti
Sve mi se više čini da tako samo tepam prolaznosti
Da lakše prođe i da je lakše prođem
Vrijeme nam kao utjehu ostavlja
Taj iluzionistički dojam trajanja
Providan poput loše predstave
U nekom trećerazrednom amaterskom teatru
Tek sirovi privid života
Kojem sadržaj daje tek grčevita borba
Golog opstanka
Ustvari, kao da ničeg nema
Kao da tek ništa jeste I naši pokušaji da protiv ništa
Pokušamo kao nešto da budemo
Blef
Od života na kraju ostaje tek loš blef
Kao očaj u pogledu propalog kartaša
Nad loše podijeljenim kartama
Praznom čašom i ispušenom skupocjenom cigarom
Ostajemo jedini zalog kojeg još možemo dati
Kao hipoteku preživljavanja
Kao da dižemo dosmrtni kredit

Namijenjen nekoj lošoj glumi
Nečega što ponekad preodvažno nazivamo životom
Okruženje nam je društvo
U kojem nimalo slučajno
Mediokriteti i kreteni svih vrsta
Predstavljaju odvratnu društvenu prihatljivost
U sebi samo ponavljam
Moju parolu o današnjoj većini
Punu dubokog osobnog prijezira i gađenja
Kojom kažem
Ne treba svakom kretenu tepati da je idiot!
Ovdje se ionako već neko vrijeme
Više ne zna tko je lud, a tko normalan
Niti zapravo ima ikogav tko bi to mogao da nam kaže
Priпадnici društvenog mainstreama uzajamno si
"titraju jaja", ako se to narodski komentira
dominantno licemjerstvo i gvnarstvo
odbacuje svaku alternative
kreativnosti i individualnosti
kao da nas se sve želi pretvoriti
u nekakve kopipejst lude
kretenizam je postao dominantni identitet
pa je kolektivni kretenizam postao jedini društveno prihvatljivi mainstream
Vrijeme
I
Sloboda
Nikako se ne uklapaju u tu priču
Mnogošta postaje
Tek izgubljena i zaboravljena riječ
Koju se više niti u pošalicama neće koristiti
Nema više disidentskih usamljenika
Koji govore što misle
Ali je puno onih koji sami sebi tepaju da su tobože
Nekakvi disidenti
Doduše svi su oni
Taksimetar – disidenti
Koji svoja lažna disidentstva naplaćuju
Kao taksimetri vožnju
Po sati, po kilometru, po minuti čekanja ...
Jebeni lažnjaci!
Vičem tišinom neizdrživim i nezadrživim gađenjem
Nema ovdje više
Ni književnosti
Ni poezije
Ni umjetnosti
Ni kreativnosti
Samo grč većih i manjih mediokriteta
U borbi da što prije uhvate svoj djelić jebenog mainstreama
I neku apanažicu za preživljavanje
Jebiga to nema veze ni sa čim osim s općedruštvenim kurvanjem
Ni riječi
Ni pobune

Više nema
U svemu se izgubio sadržaj i smisao
Uvijek govorim
Reći što misliš pitanje je savijesti
Pobuniti se, pitanje je slobode
A ovdje više ni savijesti, ni svijesti, niti slobode nema
Sve je ovo tek jedan loš blef
Propali teatar
Negledljiva predstava
Loši sporedni glumci
Potrošeno
Vrijeme
I prokurvana
Sloboda ...

Vinodol, septembar 2019.

Belma Gibić: Usred obruča

We are stardust

We are golden

We are milion year old carbon

And we've got to get ourselves back to the garden

Kad se iz ljske izlazi, oko bića gradi se čaura
(još nije sazrela priča o novom pokretu
stabla mora prerasti krov)

Ljeto navlači džemper od oblaka
bilje utučeno, posuto pesticidima
nakon woodstoka

šezdeset godina čini se poput treptaja
smisla u glečerima i vatri Amazona
planeta je totalno sjebana

dama iz kanjona vidjela je zvijezde u blatu
vrhunac zanosa govora o dekonstrukciji
pronađi je u djelima

dok sa žutom pticom na ramenu stojim pred statuom
vidi me, osjeti me, voli me, vrisni i stavi lenonke
– pjevaj, pleši, orijentiši se

dozovi sunce, duga kosa je divlja na vjetru
čovjek multikulture na postolju
bio bi savršen pripadnik hipija

nag i zahrđao, zarobljen usred obruča
zaglavljen u dominaciji tvrdnje –
ne smiješ biti drugačiji

veliki prasak doveo je do apsurda slobodu i granice
zmija zvana moneta nikad se nije predala
i univerzum vodi ratove

psiholozi ne liječe ujede bjesnila
al' mogu objasniti pomor kulture u skriptama
i fenomen izbjlijedjelog osmijeha

serotonin nastaje kad se odbace potrebe
r(evolucija) jede cvijeće
produkt je zabrana kretanja

u zoni komfora materijalista
teško da nići će zen

Dio teksta na engleskom je iz pjesme "Woodstock" koju je napisala Joni Mitchell i uvrstila na svoj album "Ladies of the Canyon" iz 1970.

Inge Privora: GuBitnik

Taj ružni, prljavi hippy što spava sa svakime
Taj dugokosi masni zgubidan što propada na fakultetu.
Taj revolucionar s džointom među zubima
Taj gmaz što grize svačije sise u ritmu preglasne gitare.
Te žene njihove, hippyjevke što se daju svakome
Njihove gole sise cijede mlijeko u nepoznata usta.
Što želi taj stvor, taj otpadnik što se naziva Bitnik
Što želi to dijete u odrasлом tijelu, on je gubitnik.
Zar želi nemir u redu ili nemir ima red?
Zar traži odgovore tamo gdje su pitanja nepostavljena?
Zar misli da može promijeniti svijet?
Zar traži smisao tamo gdje je i Bog odustao od sebe?
Taj prljavi hippy što izgleda kao Isus
Plaši ljude u sarajevskom tramvaju,
Isus, Isus je tu vrište ljudi kao da su vidjeli zvijer!
Isusu je mjesto na freskama, on ne pripada bulevaru.
Ljudi ne žele promjene jer ne znaju mijenjati sebe
Nemaju snage za hippyje, ljudi žele pravila bez sebe,
Ljudi žele disciplinu, rad i red.
Ljudi žele mir u spokoju vruće kave i tihe smrti sigurne.

Ksenija Kancijan: Da sam mala "Vudstokica"

da sam mala "Vudstokica", pjevala bih kao ptica,
(Janice ili Joan)
svirala gitaru, (makar staru),
preplivala "Baru", ako treba,
polovila sve zvijezde s neba i pred tebe ih
prostrla, (stara "škola")

ljubili bi se do bola prljavi i goli
i ne bi nas bilo briga baš za ništa,
(kao da sam "Pišta s Vašarišta")
ili pravi "komad"s petog kata

imala bih brata ili braću sve boje kože,
(Bože, kaj se tu može?!)

protestirali bi protiv
rata,
bata,
svata,
svakog lopova il tata

Vladu na "stub srama" pribili pa se opet ljubili,
pamet gubili bez obzira što se tamni oblaci
množe,
tu ispod kože

da sam mala "Vudstokica" kontra svima,
pjevala bih iz svega glasa,
dok me ima

Goran Matić: Sloboda

Ako me zatvoriš u kavez čutaću
Ako na kavez staviš prozore
Pevaču u staklu
Ako me pustiš
Od svog tog prostora
izabraću da ti pevam na ramenu
Bacićeš mi na pod
Šaku zrelog žita
Al meni nije do gladi
Meni je do čutanja
Otkopčaćeš dugmad košulje
Al meni nije do ljubavi
Meni je do pesme
Koja bubenja u mislima
Iz nekog detinjeg doba sna
Kada smo bili okeani jedno u drugome

Barbara Baždarić: Pucaj

slušaj
kako se lomi srce
Janis

izneseš neobičnu snagu
uvjeriš noge da ju nose
ispružiš ruku
i zabodeš cvijet u pištolj
uvaljaš glavu u zrnca peluda
i zaspis

a noge izvuku srce
što se trza ispod vrata
pa ga vuku sve dok ga ne razgaze

skupi bedra
Janis
ustani
izadi na barikade
čuješ li kako puca
bol

lagali su
Janis
kad su ti davali domovinu
kad su ti davali ključ
kad su ti davali vodu iz boce
kad su ti davali godine iz vječnosti

ustani Janis
stani na barikade
i brani se slobodom
iskoči iz prugastih hlača
što vode u zemlju
i pucaj od ljubavi
pucaj
ispred instituta
za razvoj tržišta rada
jer
nikad nije pogrešno voljeti
i slušaj Janis
and take another little piece of my heart
now baby

Ivanka Blažević Kiš: Drvo /Trava će pokriti utabanost u njenom malom svijetu/

Dok su oni sjedili za crvenim stolom,
raspravljali o Hladnom ratu, šokirali je
suludom izjavama,
ona se promijenila, otišla i
odnijela čudne slike u glavi.
Ljubičast jezik crnog konja,
kocke šećera na smrznutim dlanu.
Sliku jablana koji maše prije tuče.
Preranu očevu smrt žute boje.
Dok su oni vikali, lupali stisnutim šakama o stol,
pljuvali,
ona je odrasla, otišla.
Trava će pokriti utabanost u njenom, malom svijetu.
Nisu ni primijetili plave, navučene zavjese.

Dok su oni raspravljali o teškoj situaciji,
ona je otišla, s lakoćom se oprostila, skupila u
cvjetastu loptu i otkotrljala u taj opasan, nevoljen
svijet da vidi što ima u njemu i ima li mesta za nju.
Otkrila je Ginsbergove pjesme, latice, golotinju, tvrdnu
šutnju, nemir.
Hodala je i padala, bez ičijeg zagrljaja.
Bila je zabrinuta.
I danas je zabrinuta.
Šokiraju je mliječnim zubima u zmijastim torbama,
hladnim pogledima,
sebičnim postupcima,
nedostatkom ljubavi.
Jako je zabrinuta pa se uvlači u drvo,
šiljatih ramena.
Jedva nalazi mjesta od hrpe ljudi.
Dočekuju je raširenih ruku koje govore:
Dođi, ima mesta i za tebe!

Komadić Raja /skupljam gusjenice u torbu/

Pjesnici /beatnici/ su se usudili napisati sve, baš sve.
Revolucionari riječi. Penju se na vrh usana.
Čitaš u sitne sate, odmećeš svoj duh u
nov bitak,
u prostor bez granica,
bez zastava.
I Zemlja leprša u jecanju gitara, slobodne ljubavi.

Skupljam gusjenice u torbu.
Uzgajamo leptire u stakleniku.
Cijeli roj je na njegovoj glavi dok zalijeva cvijeće.
Divna slika.
Njega više vole.

Ima nektar na koži.
I cvijeće na košulji.
Samo on čuje lepet.
Skrivaju mu oči šarenim krilima.
Odmahuje usporeno, da ih ne uplaši.
Smije se, koja luda ideja uzbajati leptire!
Nosim gusjenice u torbi i raspoređujem ih.
Trebaju mir da se preobraze i
vinu najljepšim krilima.
Sanjamo leptire i gledamo čaroliju.
I oni gledaju nas.
Moramo biti strasni, dobri, moramo voljeti
, za livadu bez granica /za komadić Raja/.

Sanja Kozlica: Jutarnja mozgalica

Postoji li nešto što se zove "pamćenje asfalta"?
Nešto poput onoga: toliki koraci godinama, desetljećima...
ostaje li to negdje zapisano? Imaju li duše cipele?
Pjevaju li posljednje ptice i pamte li snove i lice?
Od šarenog kovčega može li nastati šareni pepeo?
Dogodi li se taj čuveni "slajd" ispred očiju
jer baš me živo zanima, kako bi u par slika
stala traka svih ludih trenutaka, za to bi trebalo još more života
pa ta svemirska vaga s bezbroj utega
jesu li lakši žuti od zelenih, a plavi teži od crnih
postaju li utezi na kraju baloni i koja je uopće mjera za ljudska djela?
I tko su anđeli? Tolike sam samoprovane srela,
spaljenih krila, na koljenima, s otrovom u krunicama.
A možda pravi tek dolaze, što se mene tiče, meni su i ptice anđeli
i puževi i vjeverice i ježevi i jeleni, da ne griješim dušu,
za mene su anđeli nešto sasvim drugo.
Razumijet ćete to čudo kada se o grešne ogriješite.
Ja samo želim jednoga dana, buket jorgovana i mirisni, šareni pepeo.
Ovo za jorgovane je šala, to je bilo radi rime. Koje je cvijeće, baš svejedno mi je!
Neka samo bude čim više bokala pjesničke slobode!

Vojko Šindolić: Kiša

*Kiša je nesvjetovna ljubav
koja se ne nada ničemu od svijeta
William C. Williams*

Gdje kiša započinje?

Na nebu? Ili u oblacima?
A gdje završava, gdje svojim kapima udara?

Na zemlji,
u rijekama i morima,
tako nas već stoljećima uče.

Za velikog i snažnog pljuska
ili tek za dugotrajnog romona
koji se jedva vidi
golim okom

kiša putuje taj svoj put
od gore do dolje

kao takvu,
kao oborinu u obliku vodenih kapi
kišu možemo promatrati
na bezbroj načina

za zatvorenim prozorom bolesničke sobe,
za otvorenim prozorom
udišući ozon,
za različitim staklima
koji promatraču brane intimniji pristup

s kišobranom u ruci
nasred gradskog trga
ili sjedeći u kavani
i čekajući da kiša prestane

ušavši u crkvu
i predavši se molitvi,
ne razmišljajući o toj
nebeskoj sluškinji
raznolikih božjih raspoloženja,

I, je li kiša
nebeska ili zemaljska metafora?

Tomisav Ribić: Woodstock

Trava , maki, opijati
naj mi zeti, naj mi dati
cigaretе, dim , paprati
dal bi išla z menom spati

Vatra, voda, dežd deži
dekla, dečko, sneg sneži
ona prazno gledi
kak on mrzli leži
srce joj se belo ledi

Iza snega dugom raskoleni oblaci
vreme sceđeno
kroz iglo provlečeno
vu jutro prosejano

Kava, tuča, levijati
naj me zeti, naj me dati
slika bola, črna kola

Eduard Praanger: ROLING STONES

Sjedimo tako u Zvečki i razglabamo. Sve se rjeđe viđamo, a odmalena se znamo, moj najbolji frend Robi i ja.

- Ide vreme stari, a?

- Leti, jebote. Leti...

Gledamo kroz izlog krupan snijeg koji polako prekriva ulice i ubundane ljude koji prolaze u žurbi.

- Je, brzo prođu te godine. Sećaš se onog prvog koncerta Stonsa u Domu sportova?

- Aha.

- Kad je to bilo, sedamdeset pete-šeste...?

- A valjda, tak nekak. Znam da su svirali dva dana, negde pred ljetom... Mi smo bili onaj prvi dan, kad je Jagger rekao na hrvatskom doubiti večaaa, a rulja popadala.

- I zalil je rulju u prvi redovima kantom vode, sećaš se? Sutra su sve novine pisale samo o toj kanti.

- Daaa...

- To ljetom sam na Hvaru upoznao Ivu. Kolko ima od toga... Prek četrdeset godina. I više.

Prisjetim se njegove duge kose, do ramena. To se onda furalo. I trapez hlača... A sada je bio skoro čelav.

Promatram ga. Samo godinu mlađi od mene, onako visok, krupan i uspravan, plavih očiju i naborana lica, i sada je bio faca. Komadi su se oduvijek lijepili za njega. I sjećam se, što bi on bio grublji prema njima to bi one bile luđe za njim. Uvijek sam se tome čudio. Sjetih se njegove priče, kako je jednom prilikom čopio nekog komada na tulumu, a nije je imao gdje zbariti. Izašli su van i poševili se u parku, iza zgrade. Kad se vratio izreferirao mi je: „Stari moj, okrenul sam je, zadignul joj minicu i, dok se držala za drvo, naguzil. Gaćice joj nisam ni skinul. A nije se dovoljno sagnula, pa sam je šupil dlanom po kičmi. Samo je zaroktala, ko mala krmačica. Kad smo se vratili natrag na tulum rekla mi je da se nikad nije s nikim bolje poseksala.“

Ja to nikad ne bih mogao, ali Robi? Robi je bio Robi. U to vrijeme divio sam mu se i zbog jedne druge stvari. Znao je na brzinu prekinuti s komodom. Moja su hodanja bila dugotrajna, osjećajna i kad mi je došlo da prekinem, ja jednostavno nisam znao kako. Nekako sam žalio te cure, što ja znam, nisam ih želio povrijediti. Onda bih se u isto vrijeme spetljao s nekom drugom, pa s trećom i sve bi se zakompliciralo. Bilo je tu onda svašta, i suza, i preklinanja, i ljubomore, i scena. Cijelo sranje. Zato sam mu jebeno zavidio. Skoro sve njegove veze bile su takve, kratke i žestoke, iz čiste koristi i nikada nije imao problema kakvih sam imao ja. Kasnije, kada bih o tome razmišljao, u konačnici, u tim godinama cilj nam je uvijek i bio samo jedan – ševa. Ja sam se uvijek u tim situacijama vezao previše emotivno i to mi je bila greška. Robi je tu bio maher.

Prekinuo sam šutnju.

- Onda su došli klinci. Sećaš se kad se rodil Matija? Napili smo se ko deve! Onaj blesavi Jakobinski se te noći spačekom zabil u žardinjeru ispred zgrade. Jesmo se naroljali... A kad se rodila Nina? Jebote, glava me bolila dok nisu došle iz rodilišta. Sećaš se kad je moja stara bubenula na krstitkama da je Nina ista ti, ko da si je ti napravil? Koju si facu onda složil, jebote, ko da te i sad vidim... Strašna je bila moja stara, strašna. Kak je ta znala bubenut i ostat živa...

- Da, da – mrmljao je Robi vrteći glavom. – Stara ti je bila baš fora.

- Par dana kasnije otišel sam s firmom u Irak. Bila su to vremena, čovječe... Bilo je love ko blata! Kad se setim da sam u Kirkuku provel dve godine, a pogled kaj im Ameri sada tam delaju! Rasturačina!

Zamišljeni, šutjeli smo i gledali kroz izlog. Vani je snijeg u velikim krpama padaо sve gušće. Mokar, brzo se topio na asfaltu. I u Iraku je ponekad padaо snijeg.

- Znaš, čudni su narod ti Kurdi. Jesam ti pričal? Potpuno su drukčiji od Arapa. Bil ti je jedan stari, u njegovom malom pansionu smo nas par jugića stanovali. On ti je uvek imal neku priču. Sećam se jedne o kuruzi, ne znam zakaj, al i dan-danas je se setim. Jesam ti ju ispričal?

Robi niječno odmahne glavom.

- Dobra je, ide ovak: u jednom selu živeli su muž i žena. Bili su mladi, siromašni i nisu imali dece.

Jedne je godine dobro rodila kuruza, pa je muž pozval najboljeg frenda da im pomogne brati. Dođu u polje i rasporede se. Prvi je bral muž, za njim žena, pa na kraju prijatelj. Žena je bila super komad. Brala je kuruzu, mešala kukovima, a sise su joj samo skakale ispod one arapske obleke. Frend nije mogel zdržat i čopi je odostraga. Muž se slučajno okrenul i videl kak mu ovaj drpari ženu. Frend počne bežati a muž za njim. Frend je bil u takvoj frci da je skroz zaboravil da još uvijek drži klip kuruze, samo je bežal. I tak se oni ganjaju okolo i dotrče do sela. Seljaci su u čudu gledali kak divljak naganja frenda s klipom kuruze u ruci. Pojma nisu imali kaj se je dogodilo prije toga. I sad, jel ga ulovil ili nije, nije ni bitno samo – kasnije se kao i obično sve ipak doznao pa od tuda ona uzrečica: „Tko zna zna, tko ne zna misli da je zbog kukuruza“. Ja sam to čul posle i u našoj verziji, kod nas. Znaš ono – tko zna, zna...

Pogledam Robija koji je vrtio čašu s pićem.

- Je, dobra je.

Izbjegavajući je moj pogled.

- Bil je stari pravi kurdski mafiozo, naučil je naš jezik za pola godine. A često smo igrali i šah. U to mu zazvoni mobitel. Ispričavajući se pogledom, pritisne tipku aparata i ode u stranu. Ja naručim još dvije biske, a on se, namrgoden, vradi.

- Ovi kreteni u firmi, ništa ne mogu bez mene.

Gurnuo je nervozno mobitel u džep jakne. Neko smo vrijeme šutjeli, pa on promijeni temu.

- A sećaš se Stonesa kad su došli drugi put?

- Na Hipodromu? Meni je bil bolji onaj njihov prvi.

- Da, i meni. Možda zato kaj smo bili mlađi. Ipak, vele da je na Hipodromu bilo prek osamdeset soma ljudi...

Otpio je gutljaj žestice uz grimasu. Opet smo buljili van, a onda se prenuo i posegnuo rukom u jaknu. Ponovno je izvadio mobitel. Nije bilo tona samo je zujaо kao bumbar.

- Reci...

Pozorno je slušao neko vrijeme. Onda me pogledao, pa stavio ruku na aparat.

- Čuj, javlja se frend iz agencije. Pita kolko karti da rezervira? Kad dođu, da metne sa strane.

- Nije to malo rano? Mislim, ima još do ljeta...

- Kaj ti je, pa već sad su predbilježbe na internetu.

- Onda može dve, za Ivu i mene.

- Tom – rekao je u slušalicu. – Rezerviraj tri komada. Okej, fala ti i bok! Čujemo se.

Preklopio je mobitel.

- Sređeno! Karte su tu, a koncert bu bil najvjerojatnije na Dinamovom, još pregovaraju oko termina. Bit će ludnica, stari moj! Vruće ljeto, Honky Tonk Women i Stonesi ponovo u Zagrebu!

Smijao se

- I, kaj je najbitnije, nas troje opet zajedno, Iva, ti i ja. Ko u dobra stara vremena!

Vani, snijeg je prestao padati i spustila se rana zimska večer. Mokre zagrebačke ulice blještale su u odsjaju reklama. „Da“, pomislim: „Baš kao u dobra stara vremena.“

Nemanja Rotar: Osmeć starog zanesenjaka – Čarls Bukovski

Tada još nisam bio ubeđen da će postati pisac. Čitao sam sporadično, kada se mora, uvek zbog škole, uz stalne molbe i prekore roditelja, koji su već počeli da očajavaju što njihov sin jedinac ne pokazuje gotovo nikakavu sklonost ka književnosti, odnosno bogatoj kućnoj biblioteci. A onda, dogodilo se sve naglo, poput letnje oluje. Na početku četvrtog razreda srednje škole, dobio sam neodoljivu želju da pročitam roman Čarlsa Bukovskog „Bludni sin“. Zašto baš delo ovog američkog pisca, nikada mi neće biti jasno. Ali, dogodilo se. Pohitao sam u gradsku biblioteku i pronašao željenu knjigu. Bio sam fasciniran. Pročitao sam je u dahu. Potom sam počeo da tražim i druga dela istog autora, da čitam knjige sa ludačkom strašću, pomamno zaronivši u čudesan svet literature. Nikada me više taj osećaj nije napustio.

Na početku moje književne epopeje stajao je matori pijani cinik, bokser i vagabund, prijatelj prostitutki, sabesednik svih barmena Los Andelesa, beskućnik, pesnik, ženskaros i strastven posmatrač konjskih trka. Čarls Bukovski mi je poručio promuklim alkoholičarskim glasom: „Čoveče, ne smeš umreti glup“. Taj amanet sam ozbiljno shvatio.

Setio sam se svega ovoga kada sam nedavno u knjižari kulturnog centra nabasao na biografiju „starog pokvarenog perverzjnaka“ iz pera engleskog novinara Hauarda Sansa. Obilje poznatih i nepoznatih pojedinosti iz piščeva života bljesnulo je pred mnom kao vratomet sūludog i visokootanskog bitisanja na ivici izdržljivosti. Za Bukovskog je pisanje način preživljavanja u svetu u kome ubijaju „volove od ljudi“, a kamoli suptilne duhove. Između rafala krošea i aperkata, ispod slapova od piva, viskija, kikota vrelih i uspaljenih žena, u polumraku sirotinjskih jazbina, opkoljenih polusvetom, rodila se vrhunска realistična proza, duhovita, šarmantna i nadasve iskrena. Verovao sam Bukovskom, svakoj reči koju je ispisao. Bilo je u tom štivu plemenitog naboja i nečega što je odisalo slobodom i nesputanošću. Bilo je u tom delu lepote koja je pledirala na večnost. Bilo je u tom proznom tkanju posebne magije zbog koje se ostaje mlad zauvek.

(„U zagrljaju sūludog života – biografija Č. Bukovskog“, Hauard Sans, „LOM“, Beograd, 2012)

Toma Zidić:

na festivalu tišine

Na festivalu tišine

potražio sam
blijede prikaze
i otpisao vrijeme

sve u svemu
nije mi se jela šećerna vata
nisam htio ni hodati na štulama
ali sam pogodio tri patkice
i osvojio dlakavo voće

rasparao se šator
šarenog Maga
— Velika Zakrpa
tako su ga zvali

usnuo je san
san u divljini
i zakrpa je otpala
potrgala je iluziju
i progutala boje

Na festivalu tišine

sreo sam pjevačicu bez glasa
u trakiranom sakou
i plesača bez nogu
u tirkiznim rukavicama

sreo sam i
čudovišnog lava koji
se boji svoje sjene

i dupine koji plaču
nad svijećom

Na festivalu tišine

ipak našao sam

u svoj toj buci
negdje u magli pozornice

malenog dječaka
išaranih obraza
i najtanjih prstiju
koji nosi toplo srce

Bosiljko Domazet: Svjetlaci – krijesnice /proza/

Ljudi su u načelu dobri, ali još su bolji kad ih se prisluškuje – iskaz se pripisuje Juanu Peronu, zanimljivom povijesnom liku iz Argentine, iste one zemlje iz koje potječe i aktualni Sveti otac papa Franjo, u slengu nazivan 'argentinski panker'.

Tako je i ova rečenica posvjedočila, među inim, da punk nije mrtav, pa tako i duh mira, ljubavi i nenasilja iskazan na Woodstoku, barem prema sjećanju starijih čak i od mene – onih što su nekoć nazivani čupavcima, hašišarima, da hipike i ne spominjemo.

Govori ta rečenica i o današnjoj slobodi medija, jer ako oni i jesu slobodni - iako se to više odnosi na njihove vlasnike – novinari nisu slobodni.

U sedamdesetima smo i mi opterećeni stanovitom krivnjom što smo bili premladi sudjelovati u magičnim šezdesetosmaškim zbivanjima, odjednom krenuli pod rukom nositi Sidhartu Hermana Hessea, o Castanedi da ne zborimo, a pritom smo na ramena kačili seljačke torbice i šarenom odjećom i nanulama čeznuli za Indijom.

Ljetovali smo, bili zaljubljeni u siromaškim kampovima, poput onoga u Trpnju, gdje je socijalni nauk socijalizma dolazio do punog izražaja među mladima koji su hrpmice iz svih šest republika i dvije autonomne pokrajina Jugoslavije stizali trajektima iz Ploča, ondašnjeg Kardeljeva.

Sjećanje je krhko i kapilarno raspoređeno samo u one dijelove mozga zaduženima za slanje ushićenja i zadovoljstva, potiskujući loše snove i traume.

Vrijeme je to studija, vrijeme u kojem si izmaknut iz centra zbivanja, iz Zagreba i Filozofskog fakulteta i znamenite 'sedmice' u kojoj je pred mnoštvom studenata briljirao Kangrga.

Zato si iz drugog grada stizao noćnim vlakom i kao ustrašeni provincialac ulazio u tu dvoranu slušati vrsnoga filozofa.

S respektom si listao časopis studentski časopis Alienacija. Kada su na kraju jednog od Kangrginih predavanja uslijedila priglupa pitanja studenata, poraslo ti je samopouzdanje, jer su dotad gotovo svi prisutni u 'sedmici' u tebi budili strahopoštovanje.

Naravno, valja tome pridodati Slobodana Drakulića, kojega su nekako sklonili iz prijestolnice, pa se pojavio u tvojem malom gradu predavati sociologiju kulture. Najzad, kao gosti predavači znali su doći i Kuvačić, Grlić, Zvonarević.

Onda je uslijedila još vrsnija finoča radi koje se valja radosnije sjećati sjećanja.

Nekom prilikom, dogodilo se tako, nalaziš se taj dan pred Filozofskim fakultetom. Tu je automobil, ne sjećaš se tko je vozio, ali u njemu ćeš se naći s Jasnom Babić i Slobodanom Drakulićem te s njima krenuti put Rijeke.

Sigurno su vođeni pametni razgovori, u tvoju šutnju na zadnjem sjedala povremeno su dopirale riječi 'kontrakultura', '68.', 'bunt', 'socijalistička buržoazija'.

Uživao si samo od prisustva to dvoje ljudi, profesora čija predavanja si odmah zavolio i Jasne u koju si već ranije bio zaljubljen.

Duhovni užici svakako su podebljani putovanjem kroz Gorski kotar i zastajanjem nad dolinom Vrbovskoga gdje ste na terasi, s tim pogledom, slistili nekoliko kilograma janjetine ukrašene mladim lukom.

Prozaično, zar ne?

Zato ćeš preskočiti na ranije doba, na kafu i komšinice koje su se okupljale kod tvoje majke. Imaš gotovo deset godina i dopušteno ti je da povremeno umočiš kocku šećera u majčin fildžan i s tim slatkišem ostaneš s njima u dnevnom boravku.

Slušaš kako jedan od komšinica, uz srk kafe, a godina je '68. kaže: - Moja ti, aman jarabi, znaš da njaki studenti u Beogradu šutaju po džadi glave izvađene iz mezarja, k'o nešto bune se protiv vlasti. Na to tvoja majka samo othukne i veli: - Grdna moja rano, nedam tamo svoje sinove kad porastu za studiranje, to je belaj.

Ipak odeš na studij, točno 360 kilometara dalje od tvog grada, od kafe i zabrinutih komšinica. Onda znaš za nekih prilika, onako odjeven 'hipički' s dugom kosom, izazvati zanimanje milicije za rijetkih posjeta zavičaju, a komšiluk, nastavljajući ono kafenisanje kod tvoje majke, uz stanovitu evoluciju u iskazu, tu i tamo šapne tvojoj majci: - Bona, jel' se ovaj tvoj, gluho bilo, možda odao 'drozi'.

U nastavcima:

- Sjećanje na Nenada Vižina, posljednjeg riječkog Isusa
- Milicioner Hajro i hapšenje na trpanjskoj plaži
- Recitacije na plaži Ploče i stih Z. Baloga 'pjesma na dnu'

Svjetlaci – krijesnice /poezija/

Mi se pušemo
Mi se pravimo važni
Odškrinuli smo vrata
Otvorili sve
Mi smo važni
I mladi
Rekli smo sve
I sve znamo
Jer bolji smo od svijeta
Pametniji
A onda
Prošlo je vrijeme
Onda
Bili smo
Već

IVICA KIŠ – PRVI BARD HRVATSKE PROTESTNE I BLUES POEZIJE

Elevator blues

Sometimes I'm up baby, sometimes I'm down.
Sometimes I'm high above the floor.
Sometimes I'm full baby, sometimes I'm not.
Sometimes I'm wondering why I'm living for.

Maybe I'm weak, baby, to start new life
to break those old tracks I am moovin' on.
One thing I know, baby, one thing I'm sure of,
If I just try it I'll be gone.

So I am living, that old life of mine
I couldn't better choose,
'cause I am only an elevator, baby
I got my elevator blues.

To je izvorni tekst pjesme "Elevator blues" koji sam napisao 1965. godine U Amsterdamu, i to je naša najstarija blues pjesma. Kažem ovo zato da ispravim neke medije (npr. Mixer.hr) koji su najstarijom progasili moju pjesmu "Kaj god blues". Nju sam napisao tek koncem veljače 1971. godine pred koncert u Ljubljani. Za sve pjesme koje sam tada pisao istovremeno sam skladao i glazbu (uz gitaru) tako da se mogu pjevati. Izvodio samih uživo (po omladinskim klubovima i u pauzama na plesnjacima). Postoje (rijetke) audio (live) snimke tih izvedbi (ako su još sačuvane). Ploče nisam snimao, jer tada za to nije bio zainteresiran nijedan producent. "Kaj god blues" sam (studijski) snimo na nagovor kolega glazbenika (u studiju radio Zagreba u Šubićevoj ulici, nakon studijskog snimanja nekoliko songova koje sam skladao za radio seriju "Panoptikum" 1974. godine), i ta je snimka "ušla" u fonotruk radio Zagreba pa je tijekom 1975. i 1976. bila više puta emitirana u programu rado Zagreba i drugih radio stanica. Ta snimka "Kaj god blues"-a (iz 1974.) se ponekad emitira i danas (samo) na valovima radio Sljemena.

Buđovani

Oni su budže, a njihovo geslo je, da svi su ljudi sisali veslo
i iz principa preziru mlađe, jer za sebe tvrde da jače su građe.
Primanje, banket il kakav žur, sve što prazni srce, a puni tur
za njih su sveti ideali jer misle da društву su previše dali
pa sada časte jedino sebe, a za sav svijet njima se...

Jednom sam sreo jednog od njih. Primjerak pravi svih takovih
i evo što se desilo tad. Za njeg sam bio običan gad,
jer ga zapitah ima li srca i humanog malo dal' u njemu kuca.

Prepun želudac mu zatvori oči i umalo na me ko na zlo da skoči.
Dreknuvši; Pjesniče s dugom kosom obriši meni stražnjicu nosom!

Ostadoh miran, ali u duši nešto je palo i još se ruši.
Nešto je planulo i još se puši.

I dimi se, žari i plamti i gori i gori i gori, sve gori i gori

i svijet je sve gori i gori i . . .

(*skladosročba iz 1964. godine*)

Dvorska budala

Tisućudvjestoinike, negdje baš u to vrijeme
bio sam dvorska budala, današnjih bitnika sjeme.

Instrumentom sličnim gitari u zvuk sam pretvarao note,
a jezikom što se klatari pjevalo mnoge strahote
za nasladu mile gospode i ljupkih dvorskih dama
jer ta je gomila čudna baš živjela bez srama.

Vitez Od Purpurne Kule ženu je imao mladu
i ja tek što je spazih neku uzgojih nadu
i više ne odolih. Pogled i riječi se kradu,
do srca tog put da nađu kad Mjesec i zvijezde izadu.
Misleći da će moći sa njom još iste noći
nekud daleko poći i tko zna dokle doći.

Pa dok je vitez njen, tako, u vinu kupao strasti
ona me nekud povede da u zagrljaj mogla bi pasti
i izbliza slušati riječi kojim se ništa ne prijeći,
ni pogled, ni ruke, ni svila i priznajem, divna je bila.
Pred zoru su našli nas tako, kuhari ili sluge
i tada ja odmaglih jer nije bilo druge.
Bježeći dotud sam stig'o i evo što vam pričam,
svijet se izmijenio malo. Iz vijeka u vijek je sličan.
Jedino što me brine sitnica je jedna mala.

Na svjetu danas ima mnogo više budala.

(*skladosročba iz 1963. godine*)

p.s. količina pameti na planeti je konstanta, samo se napučenost povećava, a raspodjela je nepravljena

Jedanaesta priča (s nebodera)

Znam kelnera s nebodera,
a on zna deset priča o 10 bivših bića.
I reče ne isplati da se piše,
jer sutra toga biti će više
U čorsokak mnoge život stjera
pa onda skaču s nebodera
Ispijaju otrov, režu si vene,
zbog ljubavi nekog muškarca il' žene.

Znam jednog koji dosta je pio,
a onda u bezdan skočit je htio

Jer su ga odjednom voljele dvije,
a on nijednu mogao nije
I prije no što je skočio dolje,
od pića postade dobre volje
I nekamo ode u društvu drolje
Taj je shvatio igru života
i sada ga više nije sramota

Sada ga uopće više ne vrijeda
da mu šapuću iza leđa
Kako taj dečko nisko je pao
Jer jednom će netko manje zao
reći: „Živjet je pokušao“

(skladosročba iz 1967. godine)

Lokvica krvi

Palmine šume. Pješčani sprudi. Rižina polja. Kosooki ljudi.
Predio krasan. Sviđa se svima al u zraku ima puščanog dima,
O ljudska sudbino, proždrljivi crvi, čemu na putu ta lokvica krvi!?
I onaj koji tu krv je dao jeli bar znao zašto je pao.

Ne Ti nisi momče ni zadnji ni prvi što ostavi život u lokvici krvi,
a kad Tvoje tijelo pojedu crvi Svijetu će ostat ta lokvica krvi,
da u noj gleda što zbrisat se neda. Da u njoj traži sve svoje laži,
sve svoje grijehe ispod nebeske strehe i da ih smrvi!
U lokvama krvi!

(skladosročba iz 1963. godine)

Tako je rekao gavran

Sreli se jednom mačak i pas. I magarac stari sivi.
I počeše voditi razgovor važan, kakvi su ljudi i čem su sve krivi.
Prvi važno zaključi mačak; "Ljudi su napast prava.
Pitam se samo, kako na vratu živa još stoji mi glava?"
Doda pas, i s mačkom se složi; "Ljudi su za sve krivi!
Pitam se, eto, kako pseto kraj njih još hoće da živi?!"
Magarac doda istinu svoju; "Ljudi su smeće pravo!
Koliko sam puta zbog ljudske zlobe pod teretom skapavo!?"
Tad javi se gavran, što sve je slušao iz daljeg, al bliže je sjeo.
"Vjerujte meni! Ljudi su dobri, jer ja sam ljude jeo!"

(skladosročba iz 1964. godine)

Zašto

Zašto sunce crveni kad zorom rano se budi?
Sunce crveni od stida što ljudi nisu ljudi.
Zašto sunce u podne, na nebu visoko stoji?
Zato jer je poštено i ljudskog poštenja se boji.
Zašto sunce u sumrak, za obzor svoj obraz skrije?
Zato što od zla na svijetu dobra vidjelo nije.
Zašto sunce u zoru na istoku opet zablista?
Stog što je optimist, a zemlja ostaje ista.
Pa tako ova priča iz dana u dan teče
Za jutrom dolazi podne, a prije ponoći veče.
Zar tako ova priča eonima već teče?
A' nema takvog mraka za kojim svanuti neće!

(stihovi: Ivica Kiš, skladba: Novak Radulović)

Tatin Sin

On pije whisky i tonic-gin Takav je uvijek taj tatin sin
I kola vozi. Djevojke hvata, a finansira njegov ga tata.

Takav je život. Mučna askeza, i pol stvari rješava tek dobra veza.
Za ovog momka problema nema, jer njegov tata svud teren mu sprema.

A sada, evo još jedan čin. Glavna je ličnost taj tatin sin
i limuzina i djevojka mala što mnoge stvari još nije znala.

Bio je tulum. Dosta se pilo i svakakvih stvari u mraku se zbilo,
a poslije, društvo u pijanoj slozi poželi brzinu i da se vozi.

Uz tutanj mašine i silne brzine dođoše tako i do krivine.
Jurnjava luda! Refleksi slabi i svo se društvo našlo u grabi.

Sve s praskom se streslo! Grunulo! Puklo al cijelo se duštro nije izvuklo.
Momak je strado, a nije trebo, al tata će nać mu sad vezu za Nebo.

(skladosročba iz 1964. godine) Fonoteka RZ, scz13434, Tatin sin. Ivica A Ki: autor i izvođač

Kaj god blues

Tam prek potoka tam gde je vrbih lug,
Jalža je z kravom, a Štijef navlači plug,
a pet šmrkljicih vrtiju se vu krug.

Jen petelinček za kokicom gledi,
A pri potoku debela raca spi,
A prek dvorišča bežiju pure tri!

Pajceki, kojni, taubeki, kaj ti ga ja znam
Se to vam dela kaj me je reći sram
i kaj god blues popevaju po celi dan.

(Izvorni stihovi Ivice Kiša)

Pjesmu je potom dopunio Drago Mlinarec i tako postao koautor teksta uz autora Ivice Kiša.

Mlinarec je autor redaka:

"kaj kaj god blues kaj kaj god blues"

i

"... popevamo po celi dan
sako jutro štijef na cug beži dok se vu gradu još debelo spi
al kaj god blues popevamo po celi dan
kaj kaj god blues kaj kaj god blues kaj kaj kaj!! kaj...."

Tako imamo i sljedeću verziju:

Kaj god blues

tam prek potoka tam gde je vrbih lug jalža je z kravu a štijef navlači plug
a pet šmrkljicih vrtiju se vu krug jen petelinček za kokicom gledi
a pri potoku debela raca spi a prek dvorišča bežiju pure tri
kaj kaj god blues kaj kaj god blues
pajceki kojni taubeki kaj ti ga ja znam se to vam dela kaj me je reći sram
i kaj god blues popevamo po celi dan
sako jutro štijef na cug beži dok se vu gradu još debelo spi
al kaj god blues popevamo po celi dan
kaj kaj god blues kaj kaj god blues kaj kaj kaj!! kaj...

(Glazba: Ivica Kiš, tekst: Ivica Kiš, Drago Mlinarec, ar: T.Goluban)

Kaj god bluz ubrzo je postao neka vrsta pučke popjevke kojoj su pridodati mnogi stihovi i strofe raznih narodnih pjevača i umjetnika. Pjeva se na veselicama, posebno i među planinarima, sloveći kao izvorna odlika zagorskog odnosno kajkaskog duha.

"Kaj God Blues je nastao (skladao i sročio Ivica Kiš) 1971. godine, a prvu javnu izvedbu doživio je na promotivnom koncertu grupe "Time" u zagrebačkom Studentskom centru 21. ožujka 1971. godine. Izveli su ga Ivica Kiš (autor) i Drago Mlinarec kojima je to, tada prvom akustičarskom

kantautorskom duetu, bio prvi zajednički javni nastup. Interpretaciji su, uz Mlinarčevu i Kiševu, uslijedile interpretacije; sa Tomažom Domiceljem (na festivalu "BOOM '72" u Ljubljani), te Željanom Klašterkom i Davorkom Roccem (uz autora Ivicu Kiša) na studijskoj snimci radio Zagreba (u Šubićevoj ulici u Zagrebu 1974. godine), a nepretenciozni kajkavski tekst slušateljstvo prihvaca i rado sluša." – piše tada Dražen Vrdoljak.

Kaj god blues (obrađenu inačicu publiciranu na albumu "Krhotine", Drage Mlinarca 1996. godine) snimio je i Tomislav Goluban (& Little Pigeon's ForHill Blues) na CD-u "Zagorje blues", publicranom 2009. godine (<https://www.soundguardian.com/index.php/recenzije-glazbenih-izdanja/G/1682-tomislav-goluban/3592-zagorje-blues>)

KAJKAVSKA MUŽA

Valentina Šinjori

Celi žitek kakti sms

Odgrizli su ji jezika
Skurili možgane
Jagodice prstof ogulili z tupu hrđavu kusturu
I nebo se vužgal
Vu ognju sepse
Na zapadu
Neje več mislila
Neje bajala namalala žvrgolila nit jafkala nit prosila
Šume su ju skuble
Duge nose kazale Parke
Zvezde štucale od smeha same

Restepla se

Vu molekule kvarke i zemle atome

I vu sim tim pustikami i gorami kaj morale bi se pisati z velikami slovimi
A nebreju ar su im v koreje vile lasi preplele a nesu smelete a baš bi živele i k soncu vrate zvijale kak
loza i opijale svemir svojijem: Ja jesem!
Ar su se sonca i lubavi esencije svemirske prek mleka napojile
I bilo ih
Kak dece
I klele su vu povratu vu buduća i prešesna
I slabosti lucke i dežđe i ledene svece

Cele su noći vu stavu mirno stražarili skešeni pesi:

Z Reči si bila i buš i Reč si,
Mila moja, Jesi.

Bajkica

*A long time ago in a galaxy far, far away...
Star Wars*

Drobni mali ftičeksi skrili se vu kapsulice
tablettice
Motile1 bi se te droptinice mučkinice
zagorski liliputančeksi
lovice i potočenca2 na tračecima3
zvezdlice si dodavali
med repačami blodeli...

I sako je pitanje tam sam:

Drobna mala mučkina zgankica4 svemirska
Dalko od betega dalko od vremena dalko od buna

Mozgalica mudralaščinica se bu posložila:
čip i tranzistor: dršče naštima napeta svemirska struna!

Skliže se skliže se dalše Millenium Falcon Zagorski med lukne črne i kvazare kometuše mesece meteorje

Če i bili
Pozableni zgubleni se bližeše
krateru če i čepeli v črvotočini
de Luna se svetloslika
pamti sam kak ikona
i kalež na predigalnici

Reč je z menom
I reč sem ja -
- Svedočim to silom duhom i telom
si:
I am the one with the Force and the Force is with me

1 motiti se – igrati se
2 potočenec – igra skrivača
3 tračec – duga
4 zgankica – mala zagonetka

Vetruška Kopčić

Pesma

Tintasta jugovina – Panonija
kuruznica šumi - žena vu širkani spodnici leti
poklam greha
po brvi
(Slobodni prevod po Krleži)
Prstek su Sončekovi natekli
Kak stekli kureli su krf vužigali prek stekla na ognju protuletja
- svečenici svoji - vu
veje đurđefdanske i prvomajske sprepleteni
- Priskrbeli
Začarani zadihani ancili
Počasno mesto na joblaku!!!

Saki prstek Sončef draga i skupa si:
Namakala sem se v joblaka pamuku ftapajući: Tekstura pesme -
- nespoznanoga a na jeziku mi.

Plavam

Pljuusss...
Brrrrr-
...mmmmmmmmmm

Ooo kak je dobra malo ledvena
Ma kaj zmišlena...
Restegnem se i...

Plavam!
Plaaavaam
Bez nakane bez
Plavam
Bez namere
Plavam
Bez metafore
Od Mosta med sveci prema zapadu
Plavam
Glava vu vodi roke naprej
Plavam
Skrite rečne gradine diham
Zraka lovim
I plavam
Bok, kačica
Bok srebro i kaplica kak je dobro plavam ja
Čez zeleno
I med algasto i žufko vrbasto plavam
I plavam i telo mi samo svoj princip
Vrti
A med prste bilje zapleteno
Rezgrnem ga i
Sam plavam
I v genima čutim plavajuče kožice
Škrge
Širim prste
I plavam zgor pličaka
Stružem kolenom
kali se mulasto
Al ja plavam
I ne dam se viru
V glibini
splašiti
Bok, konska smrt i tebi
Nemam vre časa
Blistavec
Zgini
Odleti
Ar plavam i plavam
I plujem
Al plavam
I pak je bistro zgora toplo po pleči žari
Spoda mrzli al lepo i plavam
A srebri se sončeko restepeno vu vodi
Lovim ga i
Grizem i
Pogotnem ga malo i
Plavaaam

Do zavoja meandra i
spešam
ali se ne dam
Obrnem
Kak vreteno
pustim se na pleča
I
Zaplavam!
Vu maticu
Voda me nojsi i nojsi i ja več
Ne plavam nek letim odspod
Nebo
Črлено i plavo vu sunca vumiranju
Param
i skližem se na pleči
I život čutim od zajnega lasa
dož
vrata
Prek kičme i do noge
Restegjene dok
Plavam
I baš se dobro plavim
A den se bole žnaveje
Bok, kačica, ona ista il druga?
Samo nemoj mi v lasi
Ona se mazno presrebri prišmajha
A ja i dale plavam
I puščam se prek kameja
I kumera potoplenoga,
I prek zlata vu pesku
Na dnu, blaga
skritoga
Kušuvaju me dušice
Deklici samomorki
Rad lubavi
A ja, bok, dušice,
Bez zamere
ja
plavam
bez alegorije
i mušici jato zburim i pavučina mi se
vu nos zavleče i ribiči mi
kuneju mater med šašom
a ja plavam i puščam se
i puuščam
i skližem na vodi
po Beji
na pleči do
Mosta med sveci kaj se je zval.

Vu pličaku dečeci loviju kedre.
Zvlačim se z vode na trsku porežem

Komarci šnjofaju krv.
stte
Ppem se!
Srebro preobrača se v tenje
Den se v
črlnomu gasi.
Vač prve namigavaju zvezde.
Ne vidiju se al me pečeju na svitku od lasi.

Širočka

Aleksandar Horvat

Pregruntavanje

Megla plazi nisko čez dvorišče,
Črna vrana živa jetra išče,
Nemaš ognja z roke komu dati,
Pomrli su začuđeni svati.

Planjki truli, goli šuplji ploti,
Tuđem mačku leni križni poti,
Steza v dračju, suha vrpa gnoja,
Črne sađe z gopca od Pozoja.

Zdenec dehne kak smrdljiva kuga,
Nema duše da zariše kruga,
Zid od cigla i grede prek njega,
Sama žalost prestrta prek sega.

Truplo grunta, spomenik bez marke,
Pozablenje potonule arke,
V prah se vrne, ali koga briga,
Palec skriti isto je kak figa.

K vragu su odišli lepi cajti,
Nikaj ljudskog tu se nemre najti,
Dok se loza zanavek preseče,
Bršljan znikne, prek seče se vleče.

Nad Bednjom ledenom

Bela čaplja
Kraj Bednje na snegu,
Kak bela kaplja
Na snežnomu bregu.
Po ledu se špancira,
Vrane rastira,
Onda pak stane sred beloga mira.

Nogu je zdigla, na drugi stoji,
Nit' se ne mekne, nit' se boji.
Vrata je zvila,
V perje ga skrila,
Glavu je stisnula
Žutoga oka
Nekam med krila,
Samo još kljun z nje štrči vun.
Napita i sita na mestu stoji
I dana gubi.

A onda najemput
Od ljudskoga glasa tišina se strla,
Strahu vrata otpirla.
Belo krilo
Vekše od metra, jakše od vetra,
Trstину zaniše,
Dvaput zamahne... nema je više.

Bela čaplja,
Nad vodom zdenom,
Kak bela kaplja
Nad Bednjom ledenom,
Zaplavala v nebo
I zginula,
Zgubila se v belom.

Stara hruška

Na sred dvora hruška, pajdaše išče,
Pod njom plot naprhel, obraščeni svet,
Gledi stara frajla v prazno dvorišče,
Teški ji je kufer ober tristo let.

Grane ji suhe, v srčiki ju stišče
Koru nabranu, imelin kinča cvet,
Zakaj ne mari za staricu nišče,
Nit' se na nju zmisli, nit' ju dojde glet.

Prešlo proletje i mladenke časi,
Njezina kiklja je zdavnja ocvala
I nema roda na starom korenju.

Samoj med dračjem živlenje se gasi,
Najzadnju granu zelenu je dala
Šojski za gnezdo, za korist živlenju.

Šumska steza

Malo z brega,
Malo v breg,
Šumska steza
Med drevjem se suče,
V jarku se skriva,
Čez grmlje luče.

Med dva grabre
Ravno prek kamena,
Dalje po štengama
Od bukvinoga korena,
Pod gacije se prigne

I listje nadigne,
Kupinca zbegne
Od trnja se mekne.

Z bezgom i lipom,
Glibokše zadiše,
Brezu kak mladenku
Z vetrom zanjiše,
Dedi hrastu
Se do zemle nakloni,
Po šuplem javoru
Drveno zazvoni.

Vrbu preskoči,
Jasena kušne,
Divlji kruški
Z listjem zašušne,
Spod suhogra bora
Na soncu se zgreje,
Brestu se gustomu
V krošnju nasmeje,
Na kraju med smreke
Nosa porine,
I v hladu zgine.

Malo z brega,
Malo v breg,
Šumska steza
Med drevjem hodi,
Pod listjem se skriva,
Čez šumu me vodi.

Zdenka Maltar

Črez jobloke je dohajala nuoč

Polak zime, kostobolečine, žmefke čame,
kaj se kupčala v jormari,
pod plaftami, v duhi hiže,
čutila se zbantuvana i prebita.

Vžila se do gota vsega,
friškoga zraka i veselja,
vsake fele mraka.
V jederke joj se prestrla meglina.

Z dalekih dalečin, vsa zmetena išla je dimo.
V platneni šlapa zakoračila je v joblak, vajnkuš pernati.
A dom je otprhaval,
z materju i jognjom, mačkom na poceku.
Blodel je po drievi,
vu veliki mehur se preleval.
Grabala ga, bejžala za njim
po mekota, cerju i ledina,
gda veter je cujngal papernastoga pozaja,
a črez jobloke je dohajala nuoč.

Pupa, kašerani paper

Vučil nas je gledeti z nutri,
videti veju v hosti, list.
Vučil nas je poznati farbe,
kobalt plava, prusko plava,
egipatsko plava, indigo plava,
gliboko plava...
Pital je, kakvo je nebo denes?
Črno i bielo i kufrasto zlatno bilo je nebo...
Pikicu modre v bielu deni,
črnu po vodenom paperu trieba rezlijati.

Vučil nas je kaj je zapraf ars.
Najpredi je drievo bilo... Liepo drievo,
dojdu ftiči, veverice,
pokle je paper.
Najpredi je mrzla voda z glibine,
najpredi se šenica zible,
tekar onda melin, mela, melnata kaša,
kašerani paper.

Pupu, pravu pupu z kašeranog papera
napravil je z nami,
z škrlakom na jenu stran,

dva gumbi stekleni su joj joči bile.
Gde je vezda drievo? pitali smo v glas.
Zaprite joči, posluhnite,
to vatrek šumi v papernastom sercu,
v leskavi opravi od svile.

Cafutne, z porcelana i glajžene,
migaju z jočima pupe,
prenavljaju se, smeju na glas.
Ni jena ne ona kaj sme je poznali,
kaj je prvič drievo bila i znala za nas.
Trudni, z melnatim rokami,
znovič miesimo
kašerani paper.

Status animarum

Črez me drievo raste,
listje v nebo dalečinu...
Koteroga svieta diel koren dotikava?
Tvega sonca gljibinu,
il to same mene pramaletje rezlistava.

Čtalec pomudni,
vse vlezlo je vu prah i tuftinu,
v knigi črta, križ, ris...
Ris vu sozah,
vodoris.

Črez me zibleš se na hruški,
čutim tve sejne,
smieh je deh z jarki, hostah i gluhi pečin,
zdavnja, zašli so z pota,
v joka zbledelih modrin.

Rasti korenični, trdi trdajnki,
prigjeni zemli, zemlici spodobni lic,
morti oni črez me dišu, drievo ziblju,
il je dešč...
kalni potek,
črno jato ftic.

Črez me drievo cvete, diše...
divi golob, žoti metulj...
Koteroga svieta diel koren dotikava?
Tvega sonca gljibinu,
il to same mene pramaletje rezlistava.

Sen je, a pesma ne

Spravi mi grudu snega spod vajkuš za mrzlu glavu,
kak britvu rieč kristalnu, čistu, brez jafkanja,
zeleni i črni i zvezdani jogenj mi ostavi,
za vrielu stihinu mesto kervi,
vutisek persta na bielem paperu
joblak v jederek mi zastavi.

Gde spiš sfrkana kak mačka,
milostivica prepredena.
Spleti mi zimu v nekaj teplo,
črleni kapuček z cimbuleki mi nastavi.

Pokaži mi lice od zemle, od trave, od golubice,
od nečesera kaj se more pehnuti
v žep deti kre serca.

Zmožno, prehojdi v capama oroslana,
nejžno vu versu kak visibaba.

Sfrkni gniezdo za potepuhe, boge petlare.
Rokice nek stopiju,
a potlam cieli zgoriju.

Prevzemi mi strah moj
i hrepenjenje
i smeh i deh
i nuoč moju.

Zneveri me stokrat,
zataji, zpepeli, pregoči,
Samor, reči,
al si to bila ti senoči
il hopal je sen na moje joči.

(Sv.Ivan Zelina 2013.)

Minulo je doba kriesnici leteči

Minulo je doba kriesnici leteči,
zrelog sadja, breskovi.
V američkem filmu gda fmira dobri angelus
veter nojsi bielo perje kak pahule.

Čuvam sakojačke stvari, svetiešnu opravu,
sprešani list, detelicu.
V rami z školkami smejajuči dien.
Mi niesme mogli stihejše hojditi, moliti,
senak, potrli se kak stekleni zvonci, v prah.
Minulo je doba kriesnici leteči,
zginulo je lice tve.
Negdar se luč na migica igra,
črez soze videti se more... zaresen vse.

Kotura veter na vulici
bielo perje kak pahule
i angelus
v pahula
leti...
tožen snieg.

Višnjica Dananić

Otec bou došel z dalkoga pouta

Črna je kmica lukne prekrila,
ni prsta pred nosom ni videti,
vsaki se brže v hižu zapira
i ja se požurim za stolem sedeti.

Mati je moja pred mene diela
večeriju toplu v cinjatem tanjiru,
a žganci se lukali kak miši z mele
po roubu cvetastem, po bielem okviru.

Otec bou došel z dalkoga pouta
i sel kraj mene, truden i sit,
pogladil me bou polefko po lasi
i zdehnul postiha, mam moural bu it.

Moja mati čkomi, v prazninu gledi,
stekleče joj oči svitele kak zviezde,
z roupcem si lice bliede pokriva,
stisnula me k sebe, kak da me doziva.

Mogla sem čuti kak serce joj nabija,
kak da se žuri, kak da nema mira.
Prvinula me čvrste v krile svoje ,
z rukami mefkim , toplim kak moje.

Čula se i vura na zidu denjena,
i maček pred vrati kak da beči,
čul se i kukec teri se zavliekel,
med režek v ormaru,teri reži.

A ja sem oči vuprla v mater i
čistem onak povedati stala:
Bou došel nam zutra ili druge dane,
štela bi ga videt , rade bi znala?

A ona se nasmejala i klimnula z glavu,
došel bu znači, od rieči je navek,
opet me stisne,tak čvrste i jake,
znači da ostal bu z nami tu zaviek.

Te noči smo spale skupa v posteles,
dok mesec se lukal čez okne jene,
svietel je i bleščil mojemu ocu,
da najde te steze stare, zgubljene.

A onda je nakaj zaškripale jake,
veter je vrata nagle ponesel,

ja sam se zbudila ,oči otpirla,
a otec je nouve jutre donesel.

Svetlost dohaja

Vuglena je tmina,
do kosti zeblina.
V nosnice vudira
tamjan smrdeči,
ja hodim sam ,
premrzel,
kak cucek bogeči.
Po žepi premiečem,
same podstav doličem.
Badnjak je .
Svetlo z hiže
na vuglu dohaja,
a ja čim bliže
k svetlu prihajam.
Lučem se čez lukne
na obloku potrete,
hučem med prste,
stišnene, zaprte.

Ta svetlost me grieje,
ta bleščeča čkomina,
z mojih rouk polefko
več othaja zeblina .
Sad sklapati rouke
k nebou sem stal
i rieči pribiral,postiha,
ja Njega sem zval.
Božič je došel.
I pri sercu mi odjemput
tak tople je postale,
kak ogenj frcaju iskri,
a v duši pokournoj
najlepše rojiju se misli.
I ničeg me više nije strah:
ni kmice ,ni zebline,
ni boukčije, ni betka,
ni lošega vina ,
ni gladnoga svetka.
I mam sem brže
do cierkve pohital,
a snieg je zakoreni
kak škripec škripal.
To angeli igraju,
pod nogami tancaju.
Narodil se kral nebeski,
z polnočke se čuje ,

i zvezda na nebou
stoji, tu je.
I zvona zvoniju,
tarankat su stala,
mene su bougca
na polnoučku zvala.
A ounda je nagle stihnule vse.
Tu sem! Stojim pred Toubu
ogulen do kouže,
posramlen denes,
posramlen zutra.
Zbog mene si se rodil,
zbog mene buš vhmrl.
I opet me zebe
za rouke, za nouge;
okoul serca mojega
čudna je zima,
ja k svetlosti prihajam
ak oču bar male
da prejde ta studen,
da dojde toplina.
Jer Božić je prešel.

Biserka Marečić

Jal bu brazda ili meglina

te kaj si praf posejal
žmefkiem bu semejnem ruodile...
sejal si f gliblinu spram spuotzemla
gde čutiš brazdu kak se druobi f rukam
gde zemla ruodi zemlenim klasima...
gejal si za smertne tiele, a duša tva besmertna...

zaruoblena f tielu draple z kriluom stienke
tveg serca, naj bi se setil da si spuozabil...
da si spuozabil da si diete zviezd, diete svemira...
spuozabil si spletati prutje senji ot megle,
zraka, nebeskih meglina...

puogleč svuoj zemleni sviet... pustil je kuoren...
tiele vleče duole, duša vleče guore,
raspet na križu zmet zemle i zraka, zmet
vidim, čujem i čutim znuter, verujem
kam buš sejal, jal f zemlu jal f nebe...

žmefke se je seme zosemenile, i duša tva
zaruoblena več je spešala, zajnim zdiehom zbiraš
jal buš otpri gitre zemalskuoga kuorenja...
jal bu brazda ili meglina...

Podivjala senuokuoša

Zaigraj mi stiha ututaču nebes.

Ututaj me f gajdu, zrnce pieska f puščavu,
f muok gde čuti je pieska huod nečujni
presipavajući huod.

Naj struna ne puokla... al podivjala je senuokuoša...

Ruokavi nepotsukani, zdrapani, kotrigi zgulenii,
na stuolu stuolnak neporuobleni...

Podivjala je senuokuoša...

Far afta zariezal je drieve. Kuora suva,
raspuokla na niti kuonca se drži.
Grube dračje rieže, jafče razriezani veter
veter rascufani.

Zdrapana ruoka peče,
žufki očut pelina, trda okuoštala trava

nekuošena sehne, polegla divlina.

Podivjala senuokuoša...

Gda je prešla, kam je prešla, kak, zhandrana
mefkina. Žekče f požiraku rieč nezguovuorená.
Otzivle se tekar gluva čkuomina.

Podivjala senuokuoša...

F druoftine pieska ves sviet ututan spi.
Zacenil se sestvuorení svemir ot smieha
zahliknul se krampus f vuode...
gduo se mača lača zgiba ot kuorbača...

Človek.. serce ti je pune... drača.

Kuockica f gitre hičena

zaprta f sencu, f gitre misli, f gliblinu juterne spuščam raspuščene
lasi, pribiram f lasi gliblinu kuorena, ftirem vetru puot do lati seme-
na, naj ne same jaluovi prah nesel na biele žale priek sivieh kamej-
naruof ovdekarine
moje su lasi sigde, črez gitre f zemle, črez gitre f zraku, pučeju se
z kuorena i letiju kam tera, moja žmefkina z menu sedi i ne pušča
me z gitri
zablindierana z sencu, f veriga verižnjač na rastrančieranomu tielu
vitezuoſ rata, štela bi otlesnuti lesk svetla f kmice, otrhnuti lat lef-
kine naj se gene duž puota, naj putuje, naj ide, naj ide, naj živi naj
leti
a gda se prizemli naj se zasemeni, naj f zemle prezimi i naj znuovič
zazeleni... gliblina za čuti, za razmeti... za veruvati...
gliblina za preziveti

Suoldati svetla

Tek sam polje svjetlosti
što oblik svoj ima.

Na muoje spletene fuotiele sedi dešč,
ot prutja (spreprutana) tuđina zatrakovle
(zapikavle) se f muoj serh.

Duha ognja prizivle glase.

Veter napastuje lase. Temne cveteju
temne žalfijice, temne su cvele kadifice
biele. Gda duojdeš pret zid
kaj f tkajnu znači jena prepuokla nit.

Luknja. Veter štajga na puoklinu. Dešč f vuhu
nese biesne fraze. Grivu konjuof cmreka
saki sam za se. Čuti je rata glase.

Zagrni me z ruoku naj me severec ne zgasne.
Gniezde tiča prazne čepi, mefka mučeča
črna rupa, fsaugane svetle...

I na črte zemle i nebes vre ničesa ni.

Spuot kapuce rieč se smica,
Suozu guota kmica.

Zoran Perović

Rubače moga dede

Moj deda je četiri rubače mel:
plavu, črnu i jenu šaru,
a onu najlepšu, kak sneg belu,
čuval je zaklenutu v ormaru.
Dedek je vu fabriki delal,
hrmbal i rintal kak osel;
v rubače šare je v Zagreb
z cugem hodil na posel.

K maši je plavu rubaču nesel
i na svadbe gda bi ga zvali
i jemput gda su mu v zadruge
nekteru nagradu dali.

Zmislim se da je črnu oblekel
gda striča Mika je hmrl
dedin pajdaš od malih nog
kaj se od žmehkeg živlejna dodrl.

Najrajše mel sem gda je dedek
oblekel rubaču belu:
kaj bile je v drugem selu.

Slatkeg je gverca dimom donesel,
kraluš i srčeko je dobila baka,
a ja drveneg ftiča na ščapu
i pun škarnicl medejnaka.

Baka je rubače na ruke prala,
Plavi je Radion vu vodu dela
i dedek je navek bil zrihtan, dišeći
kak najlepša roža zi sela.
K rubačam tem sem glavu naslajnal
gda bi me dedek zel vu krilo
i priposedal najlepše priče
i kak je negda zdavnja bilo.

Moj deda dober čovek je bil
rada su meli ga ludi...
Čudaj put znal mi je reči:
Gda zrasteš, sinek, čovek budi!

Gda dedek je k ajngelim prešel
črnu su rubaču na jnega deli,
a ja sem molil, cmizdril, spitaval:
Zakaj, zakaj su mi ga zeli?

Hmorili su gujdu

Vsako je leto bar jenu gujdu
držala v kocu moja baka
da bi za zimu imeli mesa
tak kak i hiža vsaka.

Gda letne je ferje došlo
k baki sem hodil na selo:
tam lepše je bilo nek v gradu
i nekak bol veselo.

Iz zabave gujdu sem hranil
kaj baku sem lepo prosil
da bi barundu, buče, kuruzu
v plehnatom joj hamperu nosil.

A baka se nasmejala,
povedala: – *Neka, neka,
samo ju hrani, sinek,
da bile bu fineg špeka!*

I, k malu, gda kocu bi došel
gujda me je poznala
pak je zi svega stana
veseli pozdrav mi slala.

A gda je jesen stigla,
megleni, mrzli dani
vreme kolinja je došlo
i vse je bilo kak lani:

V jutro su v dvorišče
došli dečki mesari
žganicu lutu spili
i fletno na posel se dali.

Gujdu su stirali z koca
vlekli ju za rep i vuha...
Jen rekel je: *Brže, dečki,
kajti krop nam vre kuha.*

Zabdov je kričala, skičala,
zabadov je dizala graju,
zabadov se kopitala, ritala...
Živlejne je došlo joj kraju.

V tem kriču ime sem čul si,
kak da me je v pomoč zvala...
A kaj joj je mogla pomoći
moja ručica mala?

Gda su je hmorili čistam

trančerati su je zeli,
zrezali je na pol
i kak tata na galge deli.

Posle zgotovleneg posla
baka je jesti vsem dala;
pilo se kak na svadbi,
k tem i popevka je pala.

Nikak nis mogel razmeti
da gujda se hrani i pazi
i da ju se onda poklem
tak hudo funda i zgazi.

I fejst žalosten sem bil,
k srčeku vse sem si zel
i nis se, kak druga deca,
z mehuromigrati štel.

Z doma sem štel pobeči,
nekam vu šumu iti,
a baka mi dragala lasi
i zdehnula: - *Tak mora biti!*

Gda su hmorili gujdu
nis znal kam bi se del
i nikak nis šmekal mesare...
Al' šunku sem rada jel!

Vinko Hasnek

Beli snežek

Vu hiži
počivek, senjarnica, jelnak,
šparhet, postel, stol i zdelnak
kesna jesen došla
čez lukne na vrati šparheta.

Razšaleni ogen
ljeskavi tanec po nakli

Čkomečočujna večer
vu kojetere strina i mati čisle prebirale
čkomečoujni smeh ftajivale

Japa donesli hape na stol
predikom pretepali zgnilene sence
tak lefkeše zdržavali se mudni cajti čakanja
poradi glasa
da se imaju deca vrnuti dimom.

I enda znenadni zvuk
ki vse vu hiži zdigel na noge
zvonjava potkuv
cviglanje kotačuv
klokotanje puškenic
znenadna ronjava misli vu nami
i glas kočijaša: vej-ha!

Konjska zapreka dopelala se vu dvorišče

Japa prvi otprli vrata zišli vun
pogleda pustil po dvorišču
prema škegnju
okolo sebe povrnul.

Niti traga, niti glasa
nit ftiča, nit miša.
Čkomečonečujni snežek
na tenke pobelil zemlu.

Jutre vu radosnem mesecu nadeluvanja

Cela zemla
kak hiža obložena debelem stiropolem
vu bele farbe
potek zaleden
Z nevidečega oblaka veter sneg prislagival

voda pretakala ispod leda
vrbe i jalše
pri raspele pot othajal od poteka
dupli zavoj drugi vu leve spinal pri bregu
iza mene moje sele
dom, stanica, škola i raspele
pri zajne hiži negdo obrnul glavu vu dvorišče
Moju staru glavu

Stara majka plakala se
Vu bele vrbe
Vu potek zaleden.

Tomislav Ribić

Kalifornja spi (California dreamin')

(for *The Beach Boys*)

Gda ceste nas razbudijo
gda morja nas razgrnejo
i zvoni rastegnejo
odpri obloke
nek plavo jutro rosi
posluhni zadnje plaže zvoke
kakih veter kosi

I ništ, ništ tu ni
tišina so glasi
vu glavi se bruse
a mi goli i bosi
beli val pesek nosi

Vali deskani
vu glavu zstreskani
glas domaje neseju
prek morja
zagorje šumi
šuma glasov nora

Ležimo, dežd sipi
Kalifornja spi

POETSKI I KNJIŽEVNI PRILOZI (STANDARD)

Romana Brolih

Između trajnosti

Reci mi tijelom, Žan,
ljubavi imam dovoljno,
po čoškovima njušim pljesan
i skidam navodnike.
Postajem stvarna,
ubijajući snove.
Da li ti je žao
uzaludnih molitva
svetoj Rutini?
Mi nemamo gard,
ni ime,
samo glas
koji su nam zalijepili,
i bjegove,
koje smo precijenili.

Storno

Znam,
ista je glad
i usamljenost
i grčevi
i hladno ranjavanje
bez krvi.
Poigravanje podrhtavanjem,
adaptacija osjećaja.
Ipak,
trenutke
koji se nude
u negližeu,
pokrivam frotirnim
bademantilom.
Stavljam srce u džep
i ubrzavam korak.

Željko Bukijaš

Susjeda digla je ruke

Susjeda digla je ruke
od brkova i od brade
i od svega ostalog
odustala
Ne miriše više na gnjili šušanj
kad uđe u autobus
O trenirku ih obriše
prsti su joj sada kandže
stavlja omču na grlo
flaši u kontejneru
i na kratkom štapu
izvlači je trzajem
kao ribu
Tako nalazi svoje mjesto
u ekološkom lancu.

Sofija

Naša kuća bila je daleko od drugih
Petnaest minuta hoda usred ničega
Ne sjećam se puta kad smo išli da mi uzmu mjeru
Ne sjećam se ni kako smo se vratili
Bilo je ljeto kraju i mislilo se već na zimu
Kaputić mi je sašila Jankovica
A dok smo čekali povratak
Ona bila je izišla na gumno
Po haljinici poznalo se da je netko tamo
Jer sve ostalo bilo je žuto kao slama
Kao klen u ranu jesen, kao breza u kasnu
Trčali smo oko stožine i smijali se
Njiskali smo kao da vršimo žito
Slama nam je klizila ispod nogu
I nije se više moglo gledati
Od brzine, od pljeve i od sjaja
To nije bila ljubav
Znam to jer nikad ne zaplačem
Kad se sjetim žute mrlje kako se vijori
Podsjeti me klen, a breza potvrди
Da je Sofija umrla iste te zime

Ravnokrilac neki

Dok sušio sam noge na molu,
o kamen trljajući vodu i kožu trulu,
pogled mi je pao i tonuo u vodu

pučinu ostavivši za neku drugu zgodu.

Ribice bljesnuše kao ogledalca,
(na porubu suknje što bješe ti zaštita
od pogleda i od sunca),
oblak stvoriše ili suncobran otvorije.

Kako na nebu tako i u vodi
jata imaju to svojstvo
da se kreću kao jedno tijelo,
samo što ribe, čini se, bliže su nebu

kad u okretu tvore kupolu polivenu
bakrom kao modrom galicom loza.
Širokim potezom akvamarina kistom
pred pučinom čistom odvaja se plićak.

Val udara u kraj kao da netko iz lavora
baca vodu u beskraj
I onda meki udar smokve o tlo označi pobjedu
sile teže. Na to još i šturak,

(ravnokrilac neki),
iglicu po iglicu boru reže...

Nezaboravak

Cimeru Goranu Kantaru iz Prijedora

Goranovo proljeće otvara vrata
ko' čitav svijet da je obnovljen
i istom što upoznah Cvijetića –
spomenak na Gorana i ostale:

ponio se dobro u ratu kaže
i bi mi drago što sam pitao
iako vijesti nisu mogle biti gore
brzo kao u vatri sagore Goran

jednim pogledom snimio bi klapnu
i govorio bi zatim sve kao o pročitanoj knjizi
dijelili smo strast za ljepotama ekonomije
i u šahu, a znao je kada treba šutke otići

četkicom skidao je zemlju
i priča bi nikla kao iz gomolja klica
i rasla veća i ljepša od Velikog Džone
i veselija od Sulje

kaže: ne razumijem jer je nerazumno
smije se toj gluposti iz zelenog iz trave

kako svi propadosmo u tu rupu što je zovu
vrijeme i slavna povijest

nezaboravak niz potok

Višnjica Dananić

Maskirano lice

Zašto tu masku stavljaš na lice?
Obraze skrivaš, gdje ču da ih ljubim?
I pogled svoj spuštat ispod šešira
dok sumrakom lutaš ispijen bitkom
i promrmljaš koju, k'o da blefiraš
rukom kad počešljaš se po nosu
pa dopuštaš svakom da te formira,
a ni oni sami ne znaj tko su.

Nemoj da umor svlada te cijelog
kao što svijetom žeđ istine vlada.
Viči! Iz sveg grla viči! I glas svoj poput
roga podigni što više da
oštricom visine nedostupne lomiš,
pazeć pritom da grotesku ne ostavljaš,
da po krhotinam života ne hodiš!
I da ne postaneš plijenom samoće
ko srce tinjajuće ostavljena mladića,
jer taština u ljudi masku ne mijenja,
svi smo mi samo gola isprazna bića.

Marijan Grakalić

U sjeni Lolite

Jesen je pred vratima Lolita,
i tvoja je sjena postala daleko
teža od male djevojačke duše
nesretne dok sjedi na klupi u
Maksimiru milujući obraze
dječaka nadajući se promjeni
i ispunjenu, želeći da ptice
bez cvrkuta opraštaju bijeg
i da je život jednostavan poput
drveća koje raste u magli jutra:
pleši, žetva još nije počela,
pleši Lolita grleći bez obzira
na umor, jer nosi te zov dobitka
i snaga koju imaju uspomene
kada bole u snu. Ne govorim
ništa što je bolje da se ne zna,
jer vrijeme je gorko u trenucima
i nestaje svakim danom, isto kao
što i oblik tvoga lica, duše, svakim
danom, prestaje da bude dječji.

Andrea Grgić

Ljetna noć

Galebovi noću hodaju gradom
Kreću se spretno i tiho
Na krivim žutim nogama
Trče u jatima pustim ulicama filmski poput dinosaura
Kraljevi otpada
Kljunovima znalački probijaju vreće za smeće i biraju što će progutati, a što ostaviti umornim skupljačima plastičnih boca prije svitanja
Galebovi se ne boje
Vuku svoja teška krila kroz mokru travu parka
Postali su preteški za ljudske
Predebeli za vrtuljke
Glasno podriaguju i smiju nam se u lice dok šutke gazimo oborenih pogleda brojeći korake do kuće
Još jutros tu je bilo more

Na plaži

Tri vrane šetale su plažom
Kao u ophodnji
Vranama nije mjesto na plaži
Pomislila sam
Jedna je zastala i pogledala me u oči kao da zna sve moje tajne
Pokrila sam se ručnikom po glavi i pravila se mrtva

*

Krupni muškarac dugo je ulazio u nemirno more
Dok su ga valovi valjali po stijenama
U jednoj ruci čvrsto je držao japanke
A drugom je popravljaо kosu

*

Neka žena tonula je u san okupana predvečernjim suncem
Iz preplanulog trupla
Tiho je pištao znak života

Razumna žena

Ne smijem se zaljubiti
Ni slučajno
Ni namjerno
Ne smijem ni pomisliti na to
Moglo bi doći do velikog nereda
Jer baš sam se sredila

Pronašla svoje izgubljeno vrijeme
A to je navodno nemoguće
Gledam serije
U pidžami do podneva
I kad god mogu
Ne propuštam
Kviz usred popodneva
Vani je toplo
Za ležanje na plaži
Parovi se drže za ruke
Odjeveni u iste jakne
Odlaze na tržnicu
Razgovaraju o povrću
Kako je samo lijepo
Koliko je to vitamina
Još malo pa će i jagode
Razmišljaju o izletu
Ali brinu ih krpelji
Ne smijem se zaljubiti
To je opasno
Pogotovo u ovim godinama
Gotovo uvijek ispadne pogrešno
Osim toga, ne volim kad mi je neugodno
Ne mogu si to više priuštiti
Odrasli ljudi izgledaju dementno kad se smiju kao djeca
Žene cvrkuću glasovima ljupkih djevojčica
A muškarci izvršavaju zapovijedi zbog kojih će se kasnije osvećivati
Jedna inače razumna žena
Promijenila je tako svoje navike
I ostatak života provela uvrijedena
Vjerujući da je zaljubljena
I zato
Ne smijem se zaljubiti
Osim
Možda
Još jednom
Prolazno i kratko
Tek toliko
Koliko treba da kupim
Te jagode

Sanja Horvat

Njih dvojica

Idem u crkvu,
a čitam Bukowskog.
Neki se zgražaju i proispituju
moje stavove i vjeru.
Isus mi samo namigne.
I on je isto poznavao ljude poput Charlesa,
volio ih, sjedio s njima za stolom.
Jeo i pio.
Oni ga čak nisu ni izdali.
I kako sam nikada ništa nije zapisao,
dopustio je ljude kao Bukowski
da nam nešto kažu o svemu tome.

Gdje trebamo biti

Malo vremena je ostalo za razmatranje.
Treba li u svakoj kući biti sat?

Jesam li ja ta?, svatko me pita,

Sat je odredio da smo svi na svome mjestu.
Vrijeme nas pomiče tamo gdje trebamo biti.
Dolazimo i odlazimo.

Negdje ti otpadne jedna trepavica.
Ne osvrneš se.

Različite čarape

Različite čarape na istim nogama,
različite boje, debljine i tkanja.
Svaka bi htjela na svoju stranu.
Koju poslušati?
Tko zna gdje ćeš stići ako im se prepustiš.
Ako odlučiš da tvoj život nema veze s glavom,
rukama, čak i nogama.
Gledaš u dvije različite čarape.
Ni njihove boje
ne otkrivaju što im je na umu.
A da im se prepustiš?
Možda izvedu nešto bolje
od onog što ti cijeli život pokušavaš
svojom glavom.

Orah

Pojest ču šaku oraha prije spavanja,
možda se ujutro probudim ovijena ljuskom.

Sigurna u svom oklopu, otkotrljat ču se u svijet.

Tko me poželi otvoriti,
morat će razbijati.
Pokuša li me zagristi,
slomit će zube.

Nađeš li pravi način za otvaranje,
slatkoća jezgre
zagolicat će ti nepce
kao najslađi liker
čuvan godinama
na vrhu bakinog ormara od orahovine.

Do večeri bit ču razgranata krošnja
s mnoštvom plodova.
Ipak pazi.
Ako zapuše vjetar,
da ne prođeš ispod nje.

Nove riječi

Teško se mirim s činjenicom
da bez naočala,
kada otvorim knjigu,
vidim samo mrlje.
Napirajući se
kreiram slova i riječi.
Pitam se
koliko sam tako
novih pjesama sročila.

Dijana Jelčić

Kao Foucaultovo klatno

U vrtloženju zemlje,
u imaginaciji istine
preslika ludila i mudrosti,
magični krug tajni,
sudbinska kugla,
sklad zbilje i iluzije.

Svjetlost uranja u podsvijest uma,
transcendentno postaje iskustvo,
ispunjava prazninu pokore,
govori iskonskim jezikom,
umnaža praznakovljje ljepote.

Slijedim ekliptiku sunca,
koračam stazama
razgranatog vremena,
ka sjecištu sudbina,
ka ishodištu sna.

U katedrali sjećanja
titra isповjest tuga,
na oknima pamćenja
se svjetlost prelama
u prauzor ljubavi.

U lapidarnosti trenutka
osjetih titraje njihala,
začuh romor tvog imena,
u moje grudi si
stavio svoje srce.

Kao Schrödingerova maca

Odupirala sam se,
zaboravlјala slučajne susrete,
nestajale su slike,
lica se gubila
u izmaglici vremena.

Dodirivala sam svijet privida,
uranjala ispod površine
vidljive stvarnosti,
u tragično i sretno
pamćenje.

Tragala nevidljivim

zakonima nutrine,
osjećala strah
„mačke“ zatvorene u
škrinji mogućnosti.

Bojala se otvoriti dušu.

Čekala sam
znak sudsbine,
vjerovala u čudo.
Vjerovala u poniznost straha.

Božica Jelušić

Pere me tuga

Još deset dana potrajat će ljeto,
Sve što je s njime propalo nas zove.
U polju ispod oštrog krila sove,
Strašilo stoji, crno, razapeto.

Na koliko smo strana ulog dali,
Tragajući za krhkcom ravnotežom?
Ne videć' da su pod prozorskom mrežom
Svi sjajni ljetni kukci popadali.

Odluka teška sad nad glavom visi;
Da izgubljenih dana nađeš cifru.
A nitko nije pronašao šifru,
Da ljetne mrtve cvjetove uskrisi.

I uzalud se množinama branim:
Tuga se uvijek u jednini desi.
Svoj teški teret o vrat mi objesi,
Ona je moja, ja je krvljvu hranim.

Pere me tuga, košulja sam bijela,
Na konopcu u voćnjaku skrivenom.
Pod mrazom prosinca i kišom ledenom,
Ja bit ću opet kruta, sama, cijela.

Časoslov solipsista

U malo stvari vjerujem. Ne očekujem mnogo.
Sebi određujem mjeru, drugima po njoj sudim.
Duh orla krstaša nekad u svom srcu probudim,
Pa trivijalno mjerim s visoka, hladno i strogo.

Ne zanima me više ni jedan pravac ni izam.
Vodopiji se klanjam, maku i rosopasu.
Mrgodni poput mene na nezgodnu su glasu,
Samodostatnost to je, kažu. Suh solipsizam.

Grad vrvi kao košnica. Čuju se trube taksija.
Prolaze prazna lica. Bijele gužve od tijesta.
Ima li u tom nemiru za pravu svetost mjesta?
Mene opčinjavaju riječi, tišina, ataraksija.

Negdje šumore šume, stijen su vlažne i strme.
Ništa od toga ne želim. To nisu moji trenutci.
Još samo bih da imam paklove svoje pri ruci,
U hladnoj sobi da sjedim, čitajuć Likove s krme.*

Pronalazak stare bilježnice

Bilježnica prazna. Očekivah mnogo,
Kada se iz kuta ladice izvukla.
Kao da je žena spavaćicu svukla,
I na hladan beton stala bosom nogom.

Ali u njoj ništa nema od veselja;
Samo črknje, neki nacrti i skice.
Golemoj tišini stojiš sučelice,
A događaj zadnji, smrt je prijatelja.

Postoje trenuci kad slova presuše.
Metafore šušte kao prazne larve.
Sjena krhke ruke, prozor Villae Parve,
Pod kojim se grče stabla usred suše.

Tako život ide: oseka i plima.
Srce u sredini, misli izvan kruga.
Teret tuge pada na dno k'o beluga,
I već nema mjesta gdje nas zbilja ima.

Bolji ljudi

Doći će bolji ljudi; jednom moraju doći.
Mirisat će na cimet i na prah biblioteke.
Imat će zelene prste, olovke tanke i teke,
Oni će sanjati mnogo, oni će htjeti i moći.

Doći će kristalna djeca, starci srebrnokosi,
Žene jedre i brze, glatkne ko pliskavice.
Ljudi ponosna roda, što nose čestito lice,
Mladost, što se visinom opija i zanosi.

Helenske nosit će toge i tibetanske dote,
Ili će nagost bez straha protegnuti na pijesku.
S pčelama bruhat će skladno i misliti u bljesku;
Hranit će oči željne bujnosti i ljepote.

Svatko će od njih znati po jedan vrijedni zanat:
Prepoznat će vrlinu, namjesto šuplje priče.
I znat će da se dobro svih ljudi svakoga tiče:
Sadit će šume i voćke, zidati kuće na kanat.

Mijesit će kruh od brašna, namjesto stipse,
I vratit će se svojim navadama starinskim.
Cijelu će zemlju zvati imenom domovinskim.
Doći će bolji ljudi , nakon Apokalipse.

Balada o krušnom stablu

Skrushi me u kruhu. Ne dopusti gladi
Da me sretne negdje na sredini puta.
Mi smo ljudi bivši, šutljivi nomadi,
Bez habita ljetna i zimskog kaputa.

Hodamo za zvijezdom, živimo od zraka.
Šamani smo, žreci, ludi pjesmotvorci.
Sitnoj luči vjerni, strepimo od mraka,
Tihi popu mrava, mi smo kruhoborci.

Oholost je zemlju opasala bolom.
Bez žuljeva ruke, grabe nemilice.
I ne mari jezik, riban staniolom,
Okrajaka tvrdih, mrvica za ptice.

Skorjele su zdjele i ognjište zgaslo.
Brazda žitorodna u jari izgara.
Gdje je Krušno stablo usred svijeta raslo,
Sad krtica slijepa tunele otvara.

Ti, što stabla ruše, daj da se umore!
Mahovinom jecaj prašume priguši.
Zrako, koja bdiješ za oblakom gore,
Moćni prst ispruži. U kruhu me skruši.

Enes Kišević

Pa To Je Krasno

Vani su padali pijanci
umjesto snijega.
Bio je siječanj, ili januar?
Ne sjećam se više.
Pozvan u tuđi stan
sjedim u njezinoj sobi
bez svjetla,
ona u opasnoj dobi,
a ja poput pijetla,
pričam joj pjesme.

Ona se divila:
bedrima, dojkama, kukovima...
Svim svojim sokovima,
ona se divila mojim stihekima,
a ja sam pio vinjak.
I jedino što je znala reći:
- Pa to je krasno.

I meni je sve bilo jasno.
I užasno. I strašno. I žao.

I sva bih blaga dao
da mi se vrate riječi
što sam joj reko,
ali bilo je već kasno.

Ona je ležala pored kamina,
i kao da se kaje,
rumena od vatre vina
plakala je.

I ne hoteći, griješila je
milujući jastuk,
misleći pritom da sam vuk
koji će skočiti,
a ja sam bio pozvan,
ako se ne varam,
u ovaj stan tek nešto popiti.

I sjedio sam potpuno miran.
Dosada je glodala tišinu.
Vatra se jarcala u kaminu...

A ona je pričala o svojoj mački
i o ludnici u diskicu,
i o nekom crnom mladiću
koji ima kola i deset milijuna na knjižici...

I meni je sad stvarno
sve bilo jasno,
i rekao sam djevojčici:
- Pa to je krasno.
To je, zaista, krasno.

I otišao sam padajući
sa snijegom po ulici.
A to je, zaista, krasno!

Brzo se sakrij u mene

Brzo se sakrij u mene.
Ja ču se u tebe skriti,
Da ne znam tko sam ja,
Da ne znaš tko si ti.

Sva se u mene zavuci,
Vani se zima sprema,
To smrt nas naša traži,
I vidi da nas nema.

Dejan Koban

Trije načini, kako si zajebeš literarno kariero

3

a si stisnil kurčka med noge, da se ne bi še bolj osmešil?
a maš poln kurac vseh teh obrazov, ki jih videvaš že 20 let?
a ne moreš več brati poezije, ker se nič vznemirljivega ne tiska več?
a bi rad plezal po gorah, pa te je strah srčnega infarkta?
a si želel objemati ljudi in biti popularan a ti ni ravno najbolj uspelo?
a se stisneš v kot, ko preide debata na seksualnost?
a si jezen, ko hodiš iz službe
in slišiš iz sosedovega stanovanja,
kako se nekateri lepo počasi jebajo?
a se nekako ne moreš normalno dvignit
in spizdit v teretano
in ratat neko kao ozbiljan?
a krvaviš iz nosa in te je strah,
da boš moral pričeti uporabljati
usluge slovenskega javnega zdravstva?

a ti ni vseeno,
da boš po prvem posegu samo še
eno ime na seznamu za sežig?

2

jebiga, mili moj. nisi rojen pod rogom obilja. mati je umrla zaradi raka, oče zaradi srca.
oba strica zaradi jeter. trije psi zaradi vlaka, dva, na srečo, zaradi starosti.
tri mačke so obležale pod kolesi pijanih vaških dirkačev, eno je potamanil temen gozd.
imaš tretjino hiše, ki je vredna manj kot 8000 evrov, 5 metrov stran od železniške proge.
ergo – nihče ne kupi takšnega sranja, kaj sele tretjino. imaš 830 evrov mesečnega dohodka
(+ malica) in 500 evrov raznih odhodkov.

bojiš se, da si na skrajnem robu norosti.

sediš v ježku, pajzlu na taboru.

odprt je od 5.30 do 22.00,
ob nedeljah in praznikih zaprt.

tukaj te nihče ne najde.

tukaj te nihče nikakor ne pričakuje.

1

moj lirski subjekt je ponoči tako močno drkal,
da je pozabil iti v službo.
preutrujen se je zvalil s postelje,
ruknil v stilsko izrezljano mizico,
s katere mu je na glavo padla masivna
steklena vaza s sveže rezanim cvetjem s tržnice

(tulipani v oranžni, rumeni in rdeči (barvni izbor ni njegov največji adut)).

kri je počasi tekla po obrazu,
čez nos.

bilo mu je prijetno toplo.
v tistem precej bednem trenutku
je bil čudno pomirjen.
ko so ga v bolnišnici uredili,
je prevzel majico, hlače, nogavice, čevlje,
se oblekel in odšel domov.

bil je nadrkan,
ker si z desnico ni mogel
več zadovoljivo pomagati.

Kennedy Leigh, Marsha May
in Gina Valentina
so pristale v potnih dlaneh
milijonov drugih potrebnih
izvotljenih kretenčkov.

moj lirske subjekti se je moral
zadovoljiti s history channelom.

Lili Koci

Kontrapunkt

Neću se boriti za mir u svijetu
Rat je puno bolja opcija.
Neću se boriti za ekološku svijest
Lijepo nam je živjeti u smeću.

Neću se boriti za toleranciju
Netrpeljivost je bolja i plemenitija opcija.
Neću se boriti ni za slobodu mišljenja
Misliti isto, bolja je solucija.

Ni za ravnopravnost se neću boriti
Diskriminacija je sasvim u redu.
Ni protiv nepravde se neću boriti
Pravda je stvorena samo za neke.

Ma, iz inata se neću boriti
ni za što, ni za koga, ni zbog čega
Ne pada mi na pamet.
Neću i gotovo.

Možda će stvari tada krenuti na bolje,
Dok sam na kontrapunktu
I pepeo mi završi u svemiru.

Neda Dukarić Kostelac

Draga moja Kementina (My Darling Clementine)

Dovoljno si perverzna
da razumiješ kad pišem
o mraku u tunelu
i dubokim,vlažnim jamama
koje proždiru zajapurene gnome.
Između prijevoja golih bedara
niču izdanci biljke mesožderke
gladne zalutalih obada
koje su lude krave otjerale repom,
pupaju čuvarkuće izmišljenog zamka
pod čijim krovom spavaju šišmiši
okrenuti naglavačke kao tvoj svijet.

Nemoj,draga,vjerovati oku
jer zjenica je opletena mrenom
dok gleda u ponuđen kaleidoskop varki
začinjenih medom i pelinom
posut pepelom kremiranih grlica,
začepi uši voskom divljih pčela
jer slatkorječivost otrovnim sokovima pojí
naivne nagorkinje ranjenih stopala,
a priča o hrabrosti je samo bajka.

Vjerovanje često na krivi put zavede
zalutat ćeš u prašumu nestvarnog
bez kruha i vode,bez mjeseca i zvijezda
dok trepneš umornim vjeđama
naći ćeš se na ulazu u podzemlje
gdje bijesni Kerber zapjenjene gubice
čeka tvoj krivi korak u stranu,
čeka da proždre svaku iluziju
o nekom novom sutra
i zubima da te baci
u ponor tvog vlastitog jada.

Nikica Krajina

neizostavno uvečer otvara svoju desetlitarsku
dozu
1,36%-tne glukoze
pomirljivo dodaje aminokiseline alanin izoleucin
tryptofan tirozin terorizam drži precijenjenim
zatim prolin glicin serin asocira naravno sarin
valin vilin vanilin šećer lizin histidin i nenatkrilivi
arginin
bit će jak k'o argonaut čovječe dapače jazon češlja
kosu umiva se
testira bistrinu pozorno promatra prozirne cijevi
da nisu porozne
uređaj Home Choice PRO prebriše opakim
desinficijensom
baktrericid (uključuje MRSA — meticilin rezistentni
staphylococcus aureus — fetivi nozokomijalni
mrak-mutant) tuberkulocid!

fungicid!

virucid!

homicid
homicidum dolosum štoviše cro cap je opet surov-
oporažen
priključuje silikonske cijevi na svoj silikonski
međusposjnik spremo se za spavanje spava spava
pssava
snuje čudesne učinke ultrafiltracije

oko tebe zrcalne ograde grada
užižeš prste uvis premrežuješ
zrak vičeš tjeskobno
izlanut znak nazad se odbija
u izvorište
u solilokvij
o alogična azijo
komična ameriko
kamo to plovi smrknuti
ovaj svijet u taj
šturi obeskrleženi cajt
ni pohorje ni kitzbuehel
ne znaće ne pomažu ni šum
skija ne prekriva jecaje
ali
ako
ne želiš potpuno umrijeti
zapiši

(ženska poezija sve je bolja)

objavi to gromko

transmentalno na način

zdanevića

kručoniha zatim jezičnim

apexom glatkim

palucavim

poliži moju nazolabijalnu

lajnu (da se od zadovoljstva

protegne)

odahni u modru se

ušuškaj u hladnu u meku

svilenu ponjavu

Svibanjsko izdašno svanuće

krošnje voćaka u bestežinskom stanju

Zapisujem

možda pjesmu da odagnam sablasti što

lelujaju

oko nas

Promatram

dostojanstveno uzmicanje noći

tvoje disanje nekoliko trenutaka pred

buđenje

Bezvučno rađanje dana

Admiralčki

Odneslo mi je pokrov.
Pisan, leže v buciki,
delam počepe skoz mesečino.
S konceptom v nebesa.
O, sapica v nebesih,
ki daješ jušne kocke lenuhom.
Zgleda, da mi je bilo
nekaj namenjeno.
Nekaj kot briljantni kokoni
s pogledom na dopust.
Ob gib sem bil v globini vzgona.
In ob pamet. Ob uniformo.
Če ni to blisk iz ugodja,
pod napenjanjem sape.
Si se posušil? Vrnil nakit?
Ponosen, voham sedimente pulza.
Uteha me krasi.
Se blago opominjam,
na veličastnost mirovanja.
Kdor pride pod vitrino,
pride v stari novi svet.

/

Rada bi podarila,
kar se je kastriralo na robovih.
Zaklalo kornete.
Pokrivala neizrečenih
gibov svetnice,
rojene iz pijanosti.
Ki je, razen drugih nesebičnih dejanj,
kihnila ob napačni priložnosti.
Hotela sem ostat. Se prerinit.
A sem se iz votline vračala
dehidrirana, besna.
Drobne kapnikov
pod želodcem se niso zasvetile.
Sranje v mošnjičku
sem vsiljevala za napitnino
in dobila silovit napad pariškega sindroma,
ko sem videla samo sebe sedet.
Strnjeno na kugli luni.
S kljunom, ki se mi je zaletaval v luč.

/

se plazila naga
v kompotu iz žada
čez vse štiri
spet erekcija jasnine
čvrsto se ti razlije obrv
kako očitna je
past ovoja ki bohoti
gnus nad toleranco
ektoplazma, izbljuvek vetra
dinamika je, ko si zmeraj
en boj pred sabo
en zobni pripad bližje mostu
s katerega se šopiri sum
ješči mit vzame tramove v zibelko
siamska potapljača ene jeklenke
puščava odtis v mulju mlade kovine
posedajoče paritve
iz dimnih ogledal
pritečejo nekdanje, prosojne matere
v krčih imajo klobuke
plavajo z usti navzdol
usta ne morejo hkrati
žvečiti in jokati
naposled sem si oblekla
kameljo kožo
kjer sem se posušila
od vsega kar sem storila prav
gnala drugim živino v stolpe
prebrani, moj večni ljubimec
obstaja oprijem izrojen podlagi
volčje mrene
svečniki za prihodnje jaze
in led v impulzih
med bujenjem so me srbele žile
čez pandemijo pomena
se precedi razkošje klona
zbala sem se premika zagorelih zaplat
ki sem jih dobila kot šerpa v koridorju
ves pleh bi bil na kocki

Galaktični fuki

Lomastili galaktični fuki
v svilo. In so enkrat imeli
obliko možganov, drugič načina
v breznu. Detajli te ne spreobrnejo.
Ali zakaj vse hkrati.
Prihajam miška, prihajam oblečen.
Vidna si, vidno koga zajebati.

Dremati razpad v dialektu hudiča.
Pod perjem, s trofejo v pasemski obstoj.
Ali v slučaju značaja, z daljinci v ustih.
Vozli rahitičnega zanimanja,
samo eks stran od barbarstva.
Želo se lušči iz žeje,
kot z mehanizmom zastrupljeno telo,
držeč trebušček.
Pikira zate, tretjič kot rama zaveznika.
Različno je,
če smo kleče pogani.
Močni v mnogoterih sklepih,
kot huligani puščamo mlečne stopinje.
Spet vohuniš za mano
slišim te trkat na podest.
Boš šla še naprej,
zagnana membrana?
Spenjena v dostopu priložnosti.
Ko se hrbitišče umiri,
prikljeniti slast v zrklo,
kar tako.
Neko stalno presekanje.
Linija si ubila sipo
pod kapljajočim črnilom,
pod električnim peskom vrženim na streho.
Čudež skozi kopje v popku,
da smo ujeli morskega psa,
biseri pa so nam ostali na spolovilih,
razmišljajoč o stvarnosti.
Kmalu obrnjeni v svoje globinske sence.

Josip Luković

Glas

Šetao sam jedno jutro ulicom.

- Nema ništa tužnije od sitnih jutarnjih sati,
Dok od zgrade, još, obija se jeka, zauvijek utihnutih riječi –
Neki ljudi su velikim crijevom zalijevali oko sebe,
- Oh, kakav pokolj za mrave,
Kad bih zamišljao Japan, jedna od prvih asocijacija bila bi
Smrt –

Negdje je daleko zloguko promatrala sova,

Kako mutno zrcali oblaci, okrunjeno lice,

- Iza zastora kako vječnost se promalja.-

Hladan je zrak, a još hladnija osamljena buka,
I zadah u tramvaju na kojem prsti ocrtavaju srca,
U čijem središtu proviruje davna jesen,

Svakom stanicom, jučer se gubi iz okvira,

I nestaje sve više, kako pokrov zakriva lice.

- Zaborav, ništa drugo, hladno je jutro u bučnoj samoći,

Sve dok pod staklenim poplunom ne prostruji glas-

Umrijeti noću, zagrljaj je vatre što blijedi,

Jutro je samo varka, zazorna sjenka riječi.

Irena Matijašeić

Vidio sam

Zamisli, video sam
tisuće pristalih ptica,
koje su oformile jato 9,
koje se uspinjalo prema
nebu. Na svakom je
jatu nešto pisalo: pisale
su riječi, poruke, da me
voliš. I da me trebaš.

Ja sam im vjerovao.

Vjerovao sam pticama
više nego tebi. Opne su
oformile talog. Ptičje
meso, u zmetku, na
koricama, kruh koji se
jede iako je star, i
kvasac se slegnuo,
postao kiselog okusa.

Vjerovao sam u krila,
batke, jogunaste
vrećice koje su mi
ispadale iz ruku,
stolove koji su se
povijali kad bih ih palio
dim, žar cigarete, u
solunske frontmane, u
bendove, koji su svirali
onako kako tebi treba, 1
uđačke pjesme ubojica
i koljačke pjesme
uskoka.

Gusarski obredi,
makljaža za pet
košulja, s dodicom,
privjesak na tvojoj
majici, odnekud,
izgleda, sretan

Miha Maurič

*

iščašiš misli
odzvoniš u nadutu
prazninu

uprtiš obavezu
puls zaskoči
u nestajanje

zaviješ se u kriptu
pa ti s usana bale
padaju u tišinu

*

raspadanje počelo da te nigriza
puca potlačenost
raskrčuje se les

cepaju se klauzule
poput nezašivenog tkiva
potucaš se amputirano

po vilicama se zaleću ispljuvci
ljušti se slušno polje
telo je izrešetano
iznutra

*

zvužduk je balon u trupu
kad se udovima rastegne
pejzaž

psiha se cepa
poput šava od papira
kad štap sklizne pod rebra

škljocneš se u paru
zašivaš liniju kroz periskop

odjednom na disanje
zamirišeš

(Prevod: Ivan Antić)

Naida Mujkić

Fotoaparat mog oca

Moj otac je svoj prvi fotoaparat dobio
1965 godine, kad se u dobojskom kraju uvodila struja
Njegov otac mu ga je kupio
od jednog momka iz sela što radio je
na građevini u Zagrebu
Pitala sam što će fotoaparat tom momku
Koji se zvao Smajo Čubrilović, fizički radnik,
Šta je radio sa fotoaparatom, šta je fotografisao
Ništa nije fotografisao, odgovorio mi je otac,
Nego je hodao po selu s fotoaparatom oko vrata,
a kad je oženio kćer debelog seoskog trgovca
Fotoaparat mu više nije trebao
Te godine kad se Smajo Čubrilović oženio djed
moga oca spremao se na hadž
I moj otac je fotoaparat ustvari dobio kako
Bi fotografisao ispraćaj svog djeda na
dalek sveti put
Efendi Osman, djed moga oca, prodao je ženin miraz,
Dvanest dunuma ade pored Spreče
Ali ne zna se sa koliko je hiljda dinara u zlatu otputovao
Prošao je kroz Atinu i Kairo, stigao do Jerusalema,
Kroz pustinju je produžio za Džidu,
A sporednim putevima ušao je u Medinu,
Gdje je ostao sve dok nije došlo vrijeme
Da se obilazi Meka
Moj otac čuva fotografije u pohrđaloj limenci za kekse
I kad dođe zima on ih istrese na sto i gleda, prevrće ih
ispod ručnog povećala s led svjetлом
Kao da svaku vidi prvi put
Lica na fotografijama smežurana su i mrka
Jer otac je najčešće fotografisao dženaze i ukope
I umorne kopače u kaburima
Nakon što bi se svega toga nagledao
Ustao bi i otišao po cjepanice
Ali u posljednjem trenutku bi se predomislio
I mjesto u oganj
Fotografije bi vratio u kutiju
I sve je bilo ponovo tiho i pusto,
I još mnogo gore

Hrvoje Marko Peruzović

Večer je tamni groove

katarza igra produžetke
i sve mi se čini da ćemo noćas
ponovo gledati jedanaesterce

osjećam bijele zidove
koji te čvrsto stežu
i kako te njihova studen
iz dana u dan sve više osljepljuje
suze ti kopaju obraze
a tijelom ti kola teška krv

večer je tamni groove

kosa ti za to vrijeme
posve nečujno raste
i plete se okolo oblaka

kao u lošem snu
neke nas ruke vuku
i koraci postaju bolniji
ne mogu pustiti glas

večer je tamni groove
i ja ti se zaklinjem na vjernost
u ime svih pregaženih životinja
ostavljenih na cesti
koje više nikada neće vidjeti proljeće

tvoja je šutnja prikladna
moja je istina logična
naše tištine se važu

večer je tamni groove

ulična rasvjeta zabada
svoje narančaste šiljke
u moju radnu sobu
i ja spuštam rolete
kako me noć
ne bi mogla pronaći

kosa ti za to vrijeme
dalje nečujno raste
i tiko se pretvara u cvijeće

večer je tamni groove

mrtvi mi slikari kucaju na vrata
a ja se pravim da nisam tu
prašina pada na podove i stvari
kao snijeg u Amarcordu
krećem se uskim stazama
od postelje do kuhinje i natrag
pauci drže sve kutove u stanu
i prozori se sve teže otvaraju

večer je tamni groove

dok moji zubi škripe
tvoja kosa sramežljivo raste

u nezgrapnoj inverziji
ti postaješ Odisej
a ja se pretvaram u Penelopu
nije mi jasno otkuda
ta bizarna zamjena lica
ali liječnici kažu da se u snovima
takve stvari događaju

večer je tamni groove

moji se poljupci skupljaju
u napuštenim satelitima
odakle će krenuti na jug
u još jednu besmislenu misiju
pripravni da se bore
za nešto što mi ne pripada

večer je tamni groove

radost mi se osvećuje
a slatkasti miris bazge
umrtvљује moje iznenadne misli
tramvaji pletu plavetne mreže
kupole snažno pritišću grad
toplana čitavom utrobom
radosno kliče: imamo papu!

večer je tamni groove

skrivam te iza grkljana
ljubav je nemogućnost straha
rekla si: radi što želiš
i tako mi jezikom odsjekla
obje ruke

Žuta noć

Kako znaju biti žuta ova povečerja kao da se
u njima sabija tuga čitavog dana
i kako ova visoka breza
nemilosrdno šiba zgradu svojim granama
udara po prozorima i roletama
naginjući se unosi u sivo aluminijsko lice
kao da želi srušiti ovo neugledno zdanje
koje vješto pruža privid utočišta
ljudja se breza u naletima vjetra poput žene koja
nehajno njiše glavom i čija duga kosa
lamata po grudima i licu ljubavnika
breza zavodi svojim nedvosmislenim kretnjama
kao hobotnica ili meduza koja pluta morem
i čitav eter nalik je na ocean što se naglo povukao
mi smo drukčija davno potonula Atlantida
čiji ljudi rastu još kao brada na licu mrtva čovjeka
čekajući svoj konačni odlazak
ovaj gusti zrak nije zrak i ona golema osvjetljena konstrukcija
koja se sad već nazire kroz ostatke jesenskog lišća
nije dvorana nego su to rebra divovskog kita
koji je ovdje nekoć uginuo i sada u njegovoј utrobi
ljudi slušaju glazbu ili prate nečije tuđe pokrete
da bi na kraju iznova bili vraćeni u žutu noć

Voyo Šindolić

Vatra i vatra

Cijelo jedno stoljeće
čak i mnogo duže
željezničari i vatrogasci
bili su poseban soj ljudi.
Ne više.

Misljam na vrijeme kad su
lokomotive imale pogon (radile) na ugljen,
a požari bili gašeni vodom
i požrtvovnošću vatrogasaca u borbi protiv vatre.
Odavno nije više tako.

Vlakovi jure nekoliko stotina km na sat,
a požari se gase na razne načine
i raznim kemijskim sredstvima.

Poput Miljenka Stančića i Živojina Pavlovića,
dvojice nepopravljivih zaljubljenika u vlakove,
još zamišljaju okupljanja
umornih vlakovođa, skretničara
i konduktora u željezničarskim kantinama,
i negdje između
željezničarskog i vatrogasnog doma
uvijek se nalazio i Hotel Pošta,
prolazan koliko i svaka poštanska pošiljka,
koliko i svaki putnik.

Međutim,
meni je osobito zanimljiva suprotnost djelatnosti
koje su željezničari i vatrogasci obavljali.

Bez velike i stalne vatre
lokomotiva nije mogla napredovati,
a vatrogasci su se uporno
borili protiv velike vatre, tj. požara.

I sve mi se nekako čini
u povijesti svijeta
nikad veće jedinstvenosti i suprotnosti!

Vatra i vatra.

Ona i oni

Zaljubljenici u Facebook.
Među mnogima
takva je i moja žena.
Više vremena provede na FB
i to svakoga dana
nego kuhajući, perući,
stavljući oprano rublje da se suši,
zalijevajući cvijeće,
brisući prašinu s ukrasnih predmeta

i polica s knjigama,
ili čak uljepšavajući se,
gledajući se u zrcalo, šminkajući se.
Mogu biti zarastao u bradu od tjedan dana
ona to ne primjećuje
niti tome pridaje bilo kakvo
pozitivno ili negativno značenje,
ali neka netko drugi objavi na FB
fotku kako je obrijao bradu
staru tjedan dana
istog trena će to s oduševljenjem komentirati
i pritisnuti znak za "lajkanje"
kao da je to nešto
doista važno i značajno.
Uvečer, prije spavanja,
umjesto poljupca,
sat vremena
razmjenjuje misli i informacije
s brojnim prijateljima i prijateljicama,
svima ponešto napiše ili odgovori
i kad sve detaljno pregleda
ugasi kompjuter,
okrene mi leđa
i bez izgovorene riječi
zaspi.
Ista scena ponavlja se ujutro.
Bez izgovorene riječi,
bez jutarnjeg poljupca
skuha si kavu
upali mobilni telefon
ili uključi laptop
i ode na FB.
I tako opet provede sat
ili više vremena.
Potom ustane,
odjene se i započne radni dan.
Naravno, preko dana
koristeći pametni telefon
bezbroj puta ode na FB
provjeriti "što ima novoga".

Katkada, u tim
besmislenim i bolnim trenucima
savršeno sam svjestan
da sve vrijeme
živim sam.

Miroslav Tičar

U daljine

Mogao sam napisati pjesmu
Sasvim običnu i sjetnu
Koja bi nas povela u svijet čuđenja
Sa malim očima i dahom jasmina
Negdje bi zaboravili disati prazninu
Ne znajući da je praznina sve
Kako bi nas osmjeh vodio za ruke
I zaborav pokrio od zlih očiju
Ušuljali bi se u sporedne sokake
Gdje nas poznaju odjeci koraka
I poneki ružmarin sa prozora
Nismo se predali kad je plakalo srce
Niti smo prokleti sudbinu
U otvorene dlanove smo

Vid S. Žigon

Otvoreno pismo samome sebi

Oduvijek si bio stranac
u svijetu koji nisi izabroa.
Često pomisliš na odlazak.
Ne pomisliš na djecu ni
na ženu na papige i mačke
na kuću na barama i na svadljive
susjede sve je kao da je prvi put
ta razumijete me tada
jednostavno nije prolazilo ni
kroz ušicu igle zato i
pišem ovo otvoreno pismo sebi.

Ta razumijete me ovaj put
jednostavno nije prolazilo.
I ovaj put sam i to ne
samo jednom bosom nogom
stao na na ježa koji
želi biti sličan meni.

Nema vremena za izvlačenje bodljika
jer su se već preko krvi
nastanile direktno u srce i razapinju
tijelo obudovjelog bitka šta ja znam
možda sam već prekoračio
svoje godine i već letim prema
neznanom suncu ili se još
nisam rodio pa strpljivo
čekam priliku svi smo
još uvijek oglušjeli od
velikog praska koji neće da pukne.

Kao što vidiš imam previše
vremena za sebe o Bože i Stvoritelju
Svemira pred tobom sam kao
Ništa koje hoće biti ti je li moje
samoljublje manje od tvojeg?
Jesi li se dao zato da bi nas uzeo
natrag ti što te svaki dan razapinjemo
u mislima i riječi rekao bih
amen kad ne bih uprljao
samu riječ vrag me odnio!

Gubiš oštrinu stari rekao
mi je nedavno sin i moja tvar
oblikovala je njegove riječi.
Ni ja nisam bio imun na
pohotne oči faustovski

proklet kihotski mahnit a
ipak nije dovoljno za razlaz
sa sobom kao i što još nije vrijeme za
odcjepljenje od svega toga.

Srami se Vid Sagadin Žigon
gdje je tvoja mjera tvoj bonton?
Ponudi si radije bombon i ne
raspredaj o biti mjesecine!

Balada o nemogućem podvigu da se rasedla samoća

Usamljeni jahač ja sam
oduvijek, nikome ne pripadam,
ni sebi a kamoli nekoj grupi,
nikoga ne vrebam, pa ni sebe,
ne volim aluzije i nikada ne
kapituliram, zapamti to jednom
zauvijek, a premda ponekad dođem pod
tvoj prozor pjevati hvalospjeve tvojem
beznađu i svim svojim porazima, to
je zato što nikada ne želim
rasedlati vjernog konja koji me
vodi poljanama vlastitog nemira
i zato što valja izboriti još dovoljno bitaka
sa samim sobom prije nego što nestanem iz ništavila
svega što me okružuje, jer ja sam
lonesome rider, i to znaju svi koji me
doista poznaju, priznali oni to
ili ne, i nisam žedan, nikada nisam
žudio da budem prihvaćen od bilo koga, a
najmanje od onih koje volim,
jer ja sam se rodio u samoću, daleko
od svega što me želi prisvojiti
kandama opstanka, jer ja ni ne
postojim, bar ne onako kako vi
zamišljate da jesam, zato ruke
dalje od moje samoće kad je već
ne možete prihvatiti takvu kakva je, bosa
u samotnom hodu iznad ponora
dana koji zjapi iz mojih bezdanih očiju.

Usamljeni jahač ja, oduvijek dolazim
na vaše napućeno dvorište, i ako mi
želite darovati svoju samoću, rado će
je obgrliti svojim džinovskim dlanovima,
na kojima su iscrtani zemljovidi gradova
kroz koje sam dolazio s krvovrelom
pjesmom na usnama, a prije nego što sam pošao
dalje na svoj samotni put ja sam
obezglavio vaše demone, kao da su moji,

i nikada nisam zahtijevao nikakvu nagradu ni zahvalnost, a kamoli vaš posjed, jer jedini moj posjed to sam ja, i to je tako oduvijek, ili barem otkad sam bačen na obalu ovoga opstanka što ga u odsutnosti boljega imena zovete život, o kurvo trenutka, nikada mi nije bilo žao svih promašenih poljubaca namijenjenih tvojoj ispraznoj golotinji pred vratima ničijeg zakona, sa svim njenim lažima da trajem negdje drugdje nego tamo gdje me nema.

Jer ja sam lonesome hobo, without family or friends, i ako tko misli drukčije taj me uopće ne poznaje i nikad me ni ne može upoznati, jer odjeća njegovih nevolja meni ne stoji, niti cipele njegovih predodžbi o sebi i meni obuti ne mogu, zato odlazim iz njegovih snova kao slatka mora iz izbljedjelog poljupca naših kratkorajnih druženja, koja se uvijek okončaju, kao što voda ishlapi kroz pore preznojene kože, tako je to i nikako drukčije, i tko god misli da je drukčije, taj se prevario, kao što se prevari crv pod potplatom bezobzirnog Boga, kojega se malo tiču naše boli prividnog trajanja u onome čega nema, jer ja ne trajem ni u kome osim u samom sebi, zapamti to, o dječače velikih moći, kojeg te ljubim zato što jesi a ne zato što bih želio biti uz tebe kad nas zadnja cesta odbaci tamo gdje svaka sudska ide svojim smjerom.

Idi k vragu dok je još vrijeme, jer doći će vrijeme kad više ne bude vremena, a to vrijeme može biti svaki čas, otići ćeš k vragu a na kraju neće biti više nikoga tko bi ti sklopio oči, zato me pusti da u miru odjašem u svoju tamu, i znaj da nikoga ne vrebam i da se ne bojim neprihvaćanja, jer na kraju ćeš i ti, moj dragi dječače velikih moći, ostati sam, daleko od požudnih jezika očiju, koji svlače tvoje biće u želji za posjedovanjem tvog nehtijenja, jer ja sam oduvijek usamljeni jahač, i ako slučajno zađem u vaš lijepi mali kraj, u vaše ljupko bogobojazno seoce, to je samo

zato da napojim svog konja i
odem dalje, tamo gdje nitko ne može
sa mnom, ne bez posljedica po
svoje strahove koji nisu moji strahovi,
i nade koje nisu moje, jer ja sam
samo svoj kad prolazim pored twoje kuće
i možda se nikada više ne osvrnem natrag.

(Prejevi: Edo Fićor)

ČAKAVSKA BONACA

Dražen Katunarić

na dah ronija san školjke

Davidu

na dah ronija san školjke
sa sinom
kapice
rumenke
kunjke
izronija ih više od trideset
na dah
školjka me vezala za maloga
ka morsko dno
kad ne bi moga više ronit
ronija bi on
duboko
duboko
sve sa školjkom
je duboko.
mladost njegova
i starež moja
slipoća bez maske
izvadija san
bokun razbijena pjata
umisto Petrova uva
pluća mi popucala
sin zaronija siša doli
i ja se produžija s njin u dubinu
dotičen njegovim prstiman
biser školjke

kanoćal

stari kanoćal
od nonota kapetana
osta mi je na kantunalu
u Zagrebu
a sad mi triba na škoju
dok gledan brodove i barke
jer bi htija i ja plovit nekin morem
prema jugu
smijat se s galebima i čiopama
povirit u iskricu vala
ka u lice ljuvene
raširit ruke vitru

ka fratar
pred Uskrs

stari kanoćal
od nonota kapetana
osta mi
na kantunalu
u Zagrebu
a sad mi triba na škoju
ka kruv
da kroz njega gledam
svake noći
nebo sa zvizdam

kad bi oči svih živih
ki motridu u nebo
svitlike ka zvizde
zemja bi svakoj mrtvoj
duši bila sunce.

nazva me neki čovik dok san bija na šematoriju

Nazva me neki čovik
dok san bija na šematoriju
i zaliva cviče pokojnom papi.
Osta je brez benzine
kraj vale Prbuja daleko od mista
molija me da mu dan
malo benzine iz makine
ako jemam koju kap.
Kad sam mu reka da ne znan
uvlačit benzinu na civčicu
nije me čuja.
Pa san sta vikat na groblju
onu štoriju kako je pokojni pape odvea
moju mater u Omiš dok su bili momak i cura
pa su iznajmili barku da se proveslaju
na Cetini
ali se prevrnuli ispod mosta
posli ih napale pijavice
skakale im žabe u usta
isto su jemali nezgodu ka ti
vika san u mobitel
al prekinilo je fermalo
ne znan je li čuja
to o papi i materi

ne znan je li išta čuja

iografije:

Nera Karolina Barbarić rođena je u Makarskoj 1955. godine. Školovala se na Hvaru, Splitu i Zagrebu, usavršavala talijanski jezik u Perugi, a francuski na Sorboni u Parizu (kao stipendist francuske vlade). Tijekom i nakon studija radila je u produkciji reklama u tadašnjem Jadran filmu, ali i kao tumač ugovora te instruktorica hrvatskoga jezika za strance. Poezijom, dramom i filmom počela se baviti još u Splitu, sredinom sedamdesetih. Pisala je drame, poeziju na čakavskom hvarsckom dijalektu ("Jorbuli duše", "Otok s tri sunca", scenarije (najviše za reklamni sektor, ali i scenarije za dokumentarne filmove, najviše o umjetnicima). Osamdesetih godina prošloga stoljeća radila je u Poletu, Startu, Izboru, dok 1993. nije ponovno pokrenula kuljni magazin Svet, a onda i Dom&Vrt, kao i još nekoliko magazina za zdravlje i gastronomiju. Kao nakladnik radi i danas. Prevodila je i prevodi s talijanskog, francuskog i španjolskog.

Barbara Baždarić rođena je 1973. godine u Puli. Diplomirala je engleski i talijanski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Za vrijeme studija boravila je u Londonu gdje je pohađala tečajeve kreativnog pisanja. Trenutno radi kao profesor engleskog i talijanskog jezika u Srednjoj školi Jastrebarsko. 2014 godine je dobila nagradu za projekt „GESTA“ koja je proglašena najboljim projektom u Hrvatskoj u kategoriji kreativni i inovativni edukacijski program na Danu kreativnosti i inovativnosti . 2018.god objavljuje svoj pjesnički prvijenac „Grizem“ u nakladničkoj kući „Biakova“. Urenik zbirke je književnik Tin Lemac. 2019. godine objavljuje svoju drugu zbirku pjesama pod imenom „ Mislim da sam vidjela izvanzemaljca “. Ova je zbirka bila u sklopu programa izdavanja knjiga izdavačke kuće „ Biakova“ koje je 2019 g. financijski podržalo Ministarstvo kulture. Jedna je od sudionica tribine *Jutro poezije*. Pjesme su joj objavljivane na portalima, te u književnom časopisu „ Republika“. Neke od pjesama su joj prevedene na albanski jezik te objavljene u književnom časopisu „ Doruntina “.

Romana Brolih. Rođena sam u Zagrebu 1972. Poeziju sam objavljivala u časopisima Poezija, Zarez, Vijenac, Časopis Re, Balkanski književni glasnik, Treći Trg, Autsajderski fragmenti, Knjigomat, Strane ba, Metafora, Radiogornjograd, te www.pipschipsvideoclips.com (rubrika Almost Famous). Kratke priče su mi objavljene u Časopisu Re, Ekran priča 03, u zbirci kratkih priča "Lift" Monitorovog natječaja, časopisu Libra Libera i u Večernjem listu gdje sam za priču "Ko je to došel Cilika?" dobila treću nagradu, a dvije godine kasnije ušla u uži izbor sa pričom "Mjesec dana prije danas." Neke sam tekstove prilagođavala glazbi, a neki su uglazbljeni. Prva zbirka poezije "Svemir u prahu" objavljena je 2011. (Stajergraf). NA 16. Međunarodnom susretu izdavača "put u središte europe", održanom u Pazinu 19.-20. svibnja 2012. za zbirku sam nagrađena sa mjesec dana stipendijskog boravka u Bosanskoj kući u Vranduku kraj Zenice (sponzori nagrade su Muzej grada Zenice i Gradska biblioteka Zenica). Druga zbirka poezije " Tvoja mama ima dečka" objavljena je 2016. (Naklada Semafora). U pripremi je treća zbirka poezije "Zapinjemo".

Željko Buklijaš rođen je 5. rujna 1955. u Zavojanu kraj Vrgorca. Završio je Ekonomski fakultet u Zagrebu. Živi i radi u Zagrebu. Do sada je objavio knjige pjesama „Vježbe“, Jutro poezije, Zagreb, 2000. i „Kantarion“, Naklada Breza, Zagreb, 2014. zajedno je s pjesnikom Nikicom Krajinom priedio je „Antologiju Jutra poezije“, Jutro poezije, Zagreb, 2010. Poeziju objavljuje u raznim časopisima (Tema, Poezija, Gradina, Balkanski književni glasnik itd.) i redovno je govori na javnim čitanjima. Trenutno vodi pjesničku tribinu Jutro poezije u Zagrebu.

Višnjica Dananić ,rođena 1972. g u Zagrebu. Živi u Blaževdolu , pokraj Sv. Ivana Zeline. 1993. završila je Filozofski fakultet u Zagrebu,Pedagogijske znanosti program studija Razredne nastave .Radi u Osnovnoj školi K.Š. Đalskog u Donjoj Zelini kao učiteljica razredne nastave. Piše poeziju za djecu i odrasle na kajkavskom i standardnom jeziku.Najveća joj je želja da djeca zavole čitanje jer čitanjem djeca bogate svoje znanje i vidike, svoj rječnik, pobjegnu u svijet mašte i snova . Od 2016. godine sudjeluje na brojnim recitalima, a radovi su joj objavljeni u zajedničkim

zbornicima i Smibu, časopisu za djecu.

Tamara Čapelj rođena je 1969. godine u Novom Sadu. Završila je Filozofski fakultet u Sarajevu, Odsjek za južnoslavenske književnosti i južnoslavenske jezike. Aktivno djeluje na književnoj sceni Sarajeva i regije u okviru nezavisnog Udruženja umjetnika Planet Poezija, a primarni cilj joj je sačuvati samostalnost i umjetničku nezavisnost. Do sada je objavila zbirku pripovjedaka Nevidljivi tragovi (2017.) te tri zbirke pjesama Venerina orbita (2015.), ŽEljezNA (2018.) i Giocondin smiješak (2019.).

Nikola Gamilec je nekadašnji novinar i odgovorni urednik Studentskog lista, glavni i odgovorni urednik časopisa Solidarnost i direktor i glavni urednik Radija 101. Diplomirao je na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu. Surađivao je i objavljuvao u novinama i časopisima na prostoru bivše Jugoslavije. Bio je direktor Medija programa u Institutu Otvoreno društvo i član Vijeća za radio i televiziju. Dobitnik je državne nagrade Faust Vrančić za razvoj tehničkih znanja i kulture u Hrvatskoj. Studijski se usavršavao u Londonu u „Institute for War and Peace Reporting“ kao pridruženi urednik te na BBC-u. Objavio je značajan broj autorskih tekstova u području medijske kulture. U posljednje vrijeme autorski problematizira teme „održivog razvoja“ i komunikacijske globalizacije. Objavljuje kratke priče, prozu dokumentarističko-socijalnog sadržaja iz pozicije svjedoka i sudionika.

Belma Glibić rođena je 1971. godine u Sarajevu. Ova pjesnikinja objavila je dvije zbirke poezije u izdanju Planet Poezije: Kobaltno sunce (2018.) i Rasplitanje boja (2019.). Uz to, njene pjesme su zastupljene u zbornicima: Zagrli život (2014.), Tolerancijom umjetnosti kroz kulturu (2014.) i Suncokretaljka (2015.) u izdanju Udruženja balkanskih umjetnika (Association of Balkan Artists Subotica – štampano i e-izdanje), zatim Srce za Minelu (2016.) u izdanju Fondacije Minelino srce, Čokot kod Oberona (2018.) u izdanju POU Sv. Ivan Zelina, te u godišnjacima Planet Poezije: Almanah I, II, III i IV. i zborniku Gornjogradskog književnog festivala Vještice i metafore (2018.) Članica je UU Planet Poezija i učesnica međunarodnih književnih susreta održanih u Sarajevu, Zagrebu i Beogradu.

Marijan Grakalić (1957), pjesnik i pisac, novinar čiji su tekstovi značajno obilježili osamdesete, autor zapažena i nagrađivana romana 'Bivši čovjek' (Semafora 2015), pokretač Gornjogradskog književnog festivala (2013 i portal za književnost i kulturu u prijelomu epohe Radio Gornji Grad. Njegovi intimistički kaidani "Arkadijski brevijar" (Hipnotika 2011) jedinstvena su pojava u domaćoj literaturi po načinu kako se u njima prepliće istok i zapad, ono opće s onim posve osobnim i što onda postaje jednom nesvakidašnjom i zanimljivom literarnom mitopoetikom. Roman u "Pandžama pohotnog zmaja" (2010) ne samo podnaslovom "Petparački roman iz zagrebačkog fin de siecla" već i sadržajem ironizira i pornografira devedesete i doba sirove tranzicija. Zagreb kao onirički prostor i doživljaj opisan je u njegovom "Intimnom vodiču za snove po Zagrebu" (Antibarbarus 2013), dok je njegovu igru na ploči koja doprinosi simboličkom i stvarnom razumijevanju društvenih i ekonomskih odnosa , "Tajkuni" na duplerici tiskao magazin "Playboy". Historijska monografija "Duhovnosti novog doba" (1995) danas je sveučilišni udžbenik na nekim studijima, dok knjiga "Ljubljanski proces – Prilog istraživanju kulture ljudske slobode "(Ljubljana1997) anticipira suštinska pitanja koja su dovela do raspada Jugoslavije. Grakalić je autor koji je živio i pisao u različitim sredinama u zemlji i izvan nje, stekavši raznovrsna iskustva i radeći raznovrsne poslove. 2019. objavi je Zbirka "Pjesme izgubljenih ljeta", koje su njegova druga njegova pjesnička zbirka, prva, "Pjesama od formata" pojavila se danas već daleke 2010. godine.

Andrea Grgić (8. 9. 1968.) Nakon završene klasične gimnazije, diplomirala francuski jezik i književnost i povijest umjetnosti na FF u Zagrebu. Prevođenjem s francuskoga bavi od 2000. godine. Radi u KIC-u sto godina. Autorica je bloga "Gospođa" na facebooku i piše pjesme.

Vinko Hasnek je rođen 10.prosinca 1952. godine u Glavnici, u staroj Moravečkoj župi. U zadnjih dvadesetak godina pojavljuje se sa svojim kajkavskim pjesmama na svim recitalima suvremenog kajkavskog pjesništva (Sv. Ivan Zelina, Krapina, Bedekovčina) te na onima duhovno-refleksinim („Stjepan Kranjčić“ u Križevcima i „Josip Ozimec“ u Mariji Bistrici), na kojima je počesto nagrađivan, nerijetko i vršnim nagradama. Do sada je objavio tri zbirke pjesama: „Zdroblena idila“, Kajkavsko spravišće, Zagreb,1995.; „Den prije, golubica“, Pučko otvoreno učilište Sv. Ivan Zelina, 2006. i „Pregledavanje albuma“, Sveti Ivan Zelina,2014. Zastupljen je u Antologiji moderne kajkavske lirike 20.stoljeća „Rieči sa zviranjka“ Jože Skoka(1999.), kao i u mnogim zbirkama/zbornicima suvremenog kajkavskog pjesništva.O njegovu pjesništvu pisali su istaknuti kritičari, kao npr. Ivo Kalinski, Božica Pažur, Vinko Česi itd.

Aleksandar Horvat. Informatičar, rođen 1966. u Ludbregu, vlasnik obrta za grafički dizajn. Od 1987. godine član je kulturno-umjetničkog društva "Anka Ošpuh" kao plesač, pjevač, glumac i recitator. U više uzastopnih mandata do danas je predsjednik društva. Volonter Gradske knjižnice i čitaonice "Mladen Kerstner" Ludbreg, kao recitator i interpretator, te jedan je od inicijatora Knjižničnog literarnog kluba KLIK i recitala kajkavske poezije "Božo Hlastec" koji od 2017. organizira Gradska knjižnica. Voditelj je brojnih događanja i manifestacija u Ludbregu i okolici. Od 2016. godine ozbiljnije se bavi pisanjem te, otkrivajući novi kreativni interes, utire svoj put u poeziju. Započinje s kajkavskim jezikom, ali piše i standardnim, prisutan je u zbornicima kajkavske poezije na svim relevantnim hrvatskim recitalima. Od 2018. godine piše kolumnu na kajkavskom za Ludbreške novine, povremeno objavljuje u časopisu Kvaka i na društvenim mrežama. Dobitnik je raznih priznanja za sudjelovanje na poetskim recitalima i festivalima (među ostalima "Srebrni kaj" u Ludbregu, "Zlatni lopoč" u Hlebinama) te nekoliko Priznanja i Pohvalnica Hrvatskog sabora kulture za poeziju čiji je član od 2017. Od početka 2019. godine član je Matice Hrvatske.. U listopadu 2018. objavljuje svoju prvu knjigu, zbirku pjesama na kajkavskom jeziku "Grad v sredini sveta" (Zagreb 2018., Hrvatski sabor Kulture) sa zavičajnom tematikom. Za svoj društveni angažman u zajednici dobitnik je javnog priznanja Nagrada grada Ludbrega za najvrednije ostvarene rezultate i doprinos razvitku, promidžbi i ugledu Grada (ožujak 2019.). Zanimaju ga i drugi književni žanrovi poput kratkih priča, putopisa, crtica i eseja. Zaljubljenik je u prirodu, a zbog kreativnog potencijala se iz hobija bavi još i amaterskom fotografijom i uzgojem bonsai drveća, te povremeno crtanjem.

Sanja Horvat, rođena 1966. u Zagrebu, gdje i danas živi i radi. Diplomirala je teologiju na Institutu za teološku kulturu laika KBF-a, na Sveučilištu u Zagrebu. Poeziju je objavljivala u Lirskom katalogu kreativnog pisanja, Časopisima za književnost i kulturu Zor, Homo Volans, Novinama za kulturu Hrvatsko slovo, Zbirci pjesama Erato, Zborniku autora Stihovnica Siska i časopisu Poezija. Sudjelovala je u nekim televizijskim i radijskim projektima, pjesničkim manifestacijama i festivalima. Na pjesničkom maratonu Goranovog proljeća 2000. godine dobitnica je druge nagrade

Dijana Jelčić-Starčević rođena je Rođena 06. 10. 1949 u Sarajevu. Osnovnu školu pohađala u Koprivnici, gimnaziju u Zadru i Koprivnici. Studij fizioterapije diplomirala u Zagrebu, Kineziterapije u Zürichu. Od 1974. do 2012. živjela je i radila u Švicarskoj. 1984 otvorila je privatnu ordinaciju za kineziterapiju. 1988 se udala za divnog hercegovca... Danas žive u Zagrebu. "Pričali su mi o prozi rođenja, a ja sam već tada sanjala plave daljine. Sudbina mi je bila naklonjena, doživjela sam ih i slijevala u pjesme . To još uvijek činim. Povratkom u Zagreb postala sam član kluba Kultura snova i poezije." Zbirke: „Osamnaest crvenih ruža" Zagreb, 1986., „Odakle dolazi ljepota" Zagreb, 1987., „Umijeće svakodnevnog pokreta" Zagreb, 2006, (strunčna knjiga), „Mostovi pod kojima se budim" Zagreb, 2014., „Nestvarno stvarni" Zagreb, 2014., Zajednčika poetska drama Laura i Hanna Klapka „Ako sutra nikad ne dođe" Zagreb, 2015..

Zdenko Jelčić. Rođen 08.08.1946 u Čapljini. U Zagrebu diplomirao Fakultet političkih nauka(1970) i Akademiju kazališne i filmske umjetnosti(1971). Bavio se glumom u Hrvatskoj i Švicarskoj.

Ostvario mnogobrojne uloge u kazalištima od "Marin Držić" u Dubrovniku, preko Zagreba, do Schauspielhausa u Zuriku. Snimio četrdesetak filmova i još toliko TV drama i serija u Hrvatskoj, Švicarskoj i Njemačkoj. Dobitnik nekoliko nagrada za glumu. Napisao romane: "U traganju za izgubljenim narcisom" i „Sponzoruša u Parizu“ i dječju knjigu: "Mačak - jedna istinita legenda" u suradnji s ilustratorom i znamenitim švicarskim slikarom Karlom Sauterom. U mirovini. Živi i pomalo raducka u Zagrebu.

Božica Jelušić rođena je 16. prosinca 1951. Godine u Pitomači (Podravina). Završila studij hrvatskog i engleskog jezika. S kraćim studijskim boravcima u Europi i S.A.D., cijeli je radni vijek provela u zavičaju, obnašajući različite poslove i dužnosti u obrazovanju i društvenim djelatnostima. U književnosti se javila 1970. godine. Od tada do danas objavila je 60 naslova poezije i proze u gotovo svim literarnim žanrovima (pjesme, pripovijetke, eseji, feljtoni, putopis, kritike, književnost za djecu, monografije). Značajniji naslovi: Riječ kao lijepo stablo (pjesme), Kopernikovo poglavlje (pjesme), Libela (pjesme), Flauta u inju (Izabrane pjesme), Arielirika (pjesme), Okrhak kontinenta (putopis), Pisanje u vjetar (kolumne), Slovostaj (Izabrani tekstovi), Pogled stablu (ekološka proza), Znak na zemlji (eseji i portreti), Bakomat (proza za djecu), Ljestve od svile (pjesme za djecu), Od cintora do cybera (kajkavski eseji), Nočna steza (kajkavske pjesme), Štorga (kajkavske pjesme). U povodu godišnjica života i književnog rada (65/45), objavila je PETOKNJIŽJE Izabranih djela u izdanju „Tonimira“, iz Varaždinskih Toplica. Izbor obuhvaća naslove: Ftič kesnokrič (Kajkavske pjesme), Sabrana bjelina (Štokavske pjesme), Zelena zemlja (Pjesme za djecu), Perom i kistom (Eseji) i Sjeverna strana i drugi puti (Putopisi). Antologizirana, prevodena, nagrađivana Galovićeva nagrada, Maslinov vijenac, Pasionska baština, Nagrada T. Ujević, Nagrada K. Patačić, i dr.) Zastupljena u čitankama i lektiri, te 40-tak antologija na stranim jezicima. Sudionica različitih poetskih susreta i festivala, te stručnih skupova o književnosti. Nositeljica Fulbrightove stipendije za književni rad na University of Washington, Seattle. Bavi se prevodenjem poezije s engleskog i njemačkog jezika (Yeats, Frost, Plath). Osobito područje njenog zanimanja su kajkavska književnost i ekologija, čemu je intenzivno posvećena posljednja tri desetljeća. Živi i radi u Đurđevcu, te na obnovljenom plemičkom imanju Barnagor u Čepelovcu.

Ksenija Kancijan. Rođena sam u maloj Štrigovi blizu Čakovca, jedne davne godine prošloga tisućljeća (30.4.1958), u učiteljskom stanu, pa je normalno da sam postala profesorica (roditelji prosvjetari). Kao beba od dva mjeseca "dopuzala" u Varaždin (moji me donijeli) gdje sam završila osnovnu školu i gimnaziju, a Filozofski fakultet u Zagrebu u kojem i danas živim. Do sada sam sudionik u 16 zajedničkih (međunarodnih) zbirk poezije, a objaila sam tri samostalne: "Nesavršenošću tiskana", 2012., "Podneblje jedne pjesme" 2013. i "Mi nismo ptice" 2015. Uskoro mi izlazi prvi roman za djecu i odrasle "Cvijet i leptir", a do kraja godine i četvrta zbirka poezije: "Dječaku koji se sa zmajevima igra".

Dražen Katunarić (1954., Zagreb). Pjesnik, prozaik, esejist. Završio je filozofiju na Sveučilištu humanističkih znanosti u Strasbourg. Glavni je urednik časopisa Europski glasnik i nakladničke kuće Litteris. Objavljene knjige: Poezija: Mramorni Bakho, Mladost, Zagreb 1983., Pjeskolovka, Zbirka Biškupić, Zagreb 1985., Himba / Imposture, Zbirka Biškupić, Zagreb 1987., Pučina, Naprijed, Zagreb 1988., Psalmi, Zbirka Biškupić, Zagreb 1990., Strmi glas, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb 1991., Nebo/Zemlja, Durieux, Zagreb 1993. Pjesan o Stjepanu, Perun, Zagreb 1995., Lijepak za slavu, Matica Hrvatska, Zagreb 1998., Načitano srce, Ceres, Zagreb 1999., Parabola, Jutro poezije, Zagreb 2001., Lira/Delirij, Litteris, Zagreb, 2006., Kronos, Litteris, 2011., Jednoga dana bila je noć, Stajergraf, Zagreb 2015., Znak u sjeni, Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb 2017.. Eseji i proza: Kuća dekadencije, esej, Naklada MD, Zagreb 1992., Crkva, ulica, zoološki vrt, putopisi, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 1994., Povratak Barbarogenija, esej, Belus, Zagreb 1995., Priča o šipilji, esej, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb 1998., Kobne slike, roman, Konzor, Zagreb 2002., Tigrova mast i druge priče, vl. naklada, Zagreb 2005., Prosjakinja, roman, Leykam international, roman, Zagreb, 2009. Infernet i drugi tekstovi, esej, Litteris, Zagreb, 2010..

Smiješak Padra Pija, Hena com, roman, Zagreb, 2017.. Preveden na engleski, francuski, španjolski, slovenski, bugarski, rumunjski, korzički, njemački, talijanski na stranicama časopisa i u zasebnim knjigama. Izdanja na stranim jezicima: Ecclesia invisibilis, Orient-Occident, Bukurešt 2001., Isolomania, Albiana, Ajaccio, 2004., Cherries, Blue Aster Press, N.Y., 2004., Diocletian's Palace, Hrvatski centar PEN-a, Zagreb-Split 2006., Kthimi i Barbrogjenive, Ditet e Naimit, Tetovo 2007., Ciel/Terre, l'Arbre à paroles, Amiens, 2008., Le baume du tigre, M.E.O. Editions, Bruxelles, 2009., Die Bettlerin, Leykam, Graz, 2009., La mendiant, M.E.O. Editions, Bruxelles, 2012., Cer/Pāmīnt, Cronedit, Iași , 2016., Poem efemer, Cronedit, Iași 2016., La maison du déclin, M.E.O. Editions, Bruxelles, 2017., Cronos, Buenos Aires, 2017.. Dobitnik je Brankove nagrade za najbolju prvu knjigu poezije u Jugoslaviji (1984), Nagrade Tin Ujević za najbolju pjesničku knjigu (1994), Nagrade Matice Hrvatske (1998), Nagrade Europski krug za književni doprinos europskim vrijednostima (1998), Međunarodne nagrade Menada za specifičnu vrijednost poezije (Makedonija 2003), nagrade Steiermaerkische Sparkasse 2009 za roman Prosjakinja/ Die Bettlerin te nagrade Balkanica Rumunjskog društva pisaca za doprinos poeziji. Dodijeljen mu je red Viteza umjetnosti i književnosti francuskog Ministarstva kulture. (1999.). Dobitnik je reda "Danice" za doprinos hrvatskoj kulturi.

Ivica Kiš je rođen u Zagrebu 11.1.1948. U rodnom gradu pohađao o.š. „Ivan Filipović“ (1954. – 1962.), VIII gimnaziju „Trešnjevka“ (1962.-1966.), arhitektonski fakultet (1966. – 1974.). Položio završni ispit fotografije u Š.U.P. (1967.). Radio u g.p. „TEHNIKA“ (1975. – 1983.), k.u.g. „N. Zagreb“ (1983.), k.u.g. „Maksimir“ (1983. – 1988.), „Š.P.U.“ (1988.- 2013.). Radio kao ilustrator, karikaturist, fotograf, crtač perspektiva, dizajner plakata, scenograf, kazališni tehničar, slikar, glazbenik, skladatelj, tekstopisac, operativni inženjer, projektant, savjetnik za urbanizam i graditeljsvo, industrijski dizajner, nastavnik, viši asistent (honorarno na A.L.U. 2004. -2008.). Član H.K.A. (od 1994.), H.D.K.-a (od 1996.), U.L.U.P.U.H.-a i U.L.S.-a (od 2007.) i H.D.L.U.-a (od 2013.). U mirovini od 1. rujna 2013. Godine. Dobitnik brončane medalje za industrijski dizajn „EUREKA“ Bruxelles (1998.). Autor knjige „CAMERA OBSCURA“ osnove fotografije“ („Školska knjiga“ 2007. ISBN 978-953-0-50815-6).

Ivana Blažević Kiš. piše i izrađuje nakit i slike od žice. Rođena 1. 4. 1960. u Mikleušu. Studirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu /lingvistica, fonetika, bibliotekarstvo/ Ilustrirala knjigu Silvije Šesto, Jučerdanasputra, kaobajke/2013./, objavila slikovnicu "Brzi Teo i spora Naya" /Semafora, 2014./, roman za djecu "Mrak, Danči i Mark" /Semafora, 2016./ te zbirku pjesama za odrasle, "Moja žena piše dobre stihove" /Semafora, 2018./. Imala je petnaest samostalnih izložbi /nakit, slike/ pod nazivom Bajkovita žica, te nekoliko zajedničkih sa sinom i suprugom pod nazivom "Kiš Kiš Kiš". Pjesme su joj objavljene u nekoliko književnih časopisa i zbornika.

Milko Kiš je autohton šansonjer koji njeguje žanr ulične pjesme. Na nastupima koristi klavijature, gitaru, usnu harmoniku i pregršt ostale glazbene opreme. Klavijaturist je u Hladnom pivu od 1999. godine (Politika, Zimmer frei, Mlohava čuna) Surađivao i snimao s više bandova i autora (klavijature na albumu „Milost“ grupe: Majke), radio glazbu za film, lutkarsko kazalište i dječji zbor. Osim glazbe održao je 12 samostalnih i više skupnih izložbi. Od 2018. vodi pjesničko – glazbena okupljanje na brodu Brazil „Preludiranje“ na kojem nastupaju pjesnici, glazbenici, glumci. Ove godine objavio je zbirku pjesama "Svirao sam po najgorim birtijama ovog grada".

Dejan Koban je pričel pisati poeziju leta 1996. Do takrat je ustvaril 11 zbirki. Štiri so ugledale luč sveta, ena je na poti, tri je izgubil, tri pa vrgel v smeti. V umetniškem kolektivu nevemnevem, konstruktu besede in zvoka, interpretira svoje pesmi. Soorganizira pet literarnih serij, ki se odvijajo na različnih koncih Ljubljane, večina na Metelkovi. Verjame, da lahko poezijo razume vsak. Le prisluhniti se mora naučiti.

Lili Koci rođena je u Beogradu, Zemun 1967. godine. Fotografskinja je, slikarica, kiparica,

multimedijalna umjetnica i spisateljica kratkih priča i poezije. Od 1991. godine živi u Zagrebu. Do 2005. godine vlasnica je fotografskog studija. Iako piše od najranije dobi, prozu i poeziju objavljuje tek od 2015. godine. Autorica je povjesnog romana Isto i drukčije.

Bosiljko Domazet. CV pripremljen onomad za Drugi 'Festival prvih'. Festival je 2003. godine pokrenuo multimedijalni umjetnik Željko Zorica Šiš (1957.-2013.) postavivši ga kao smotru dostignuća stvaratelja različitih umjetničkih i neumjetničkih profila: Bosiljko Domazet, Bogumil Bosanski, Bio/Born Banjalukačanin, ulica Bosanska 1 B, Bradat, Blagogradljev, Bistar. S njim godine 1957. dana 10. studenoga rođena i finska glumica Ritva Grunberg u mjestu Oulu; istodobno u Hollywoodu umire/seli na ahiret Louise Carter, rođena 1875. u Denisonu, Iowa. On the staff of the "101 Youth Radio" as culture editor, 1984/85. Member of the Croatian Journalists' Association since 1988. Suradnik Instituta "Doktor Hans Christian Zabludovsky". On assignments in 1992/93 cooperated with one of top Croatian photographers, Nikša Antonini. Co-authored a poetry collection with Arif Ključanin, 1992. Već osam godina piše drugu knjigu "Tramuntana, legende i predaje" te Životopis msgr. Josipa Bandere, rođenog u Caput Insulae, 8. srpnja 1914. godine, radi u gradu Beli na Tramuntani, otok Cres. In 1995 contributed to releasing a CD with ancient Croatian songs which made famous the Legen group and songwriters Lidija Bajuk and Dunja Knebl. Participated in the Japan Study Tour Program, 2001, organized for southeastern European countries; friend of Kameda Kazuaki. In 1998 awarded the Order of the Croatian Star with the effigy of Katarina Zrinska for humanitarian work. Državni službenik od 1. ožujka 1996. godine na istoj lokaciji: Ministarstvo razvjeta i obnove, Ministarstvo razvjeta, useljeništva i obnove, Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva, Ministarstvo mora turizma, prometa i razvjeta

Neda Dukarić Kostelac rođena je 6.10.1971. u Sisku. Osnovnu i srednju školu završila u Petrinji. Diplomirala na edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1996. Po stuci profesor dekektolog. Do sad objavila četiri samostalne zbirke poezije: Tri u izdanju zagrebačke Kulture snova: „Snovi staklenog cvijeta“ (srpanj 2014.), „Igračka vremena“ (siječanj 2015.) i „Boli me nebo“ (travanj 2016.). Četvrta zbirka Čovjeku koji je hranio ptice objavljena u svibnju 2018. u izdanju HKD-a iz Rijeke. Ista je proglašena najboljom zbirkom poezije u izdanju HKD-a za 2018. godinu. Brojne pjesme izašle u zajedničkim zbirkama grupa autora: „Stihom ispisujem dušu 1“ (Kultura snova, travanj, 2014., Zagreb), „Zborniku savremene ljubavne poezije“ (Kreativna radionica Balkan, kolovoz 2014., Beograd), „Antologija facebook pjesnika“ 1 i 2, (Kultura snova, rujan 2014., lipanj 2016., Zagreb), „Svim na Zemlji mir, veselje“ (Kultura snova, prosinac 2014., Zagreb), „Tebi pjesmom za Valentinovo“ (Kultura snova, veljača 2015., Zagreb), „Galerija od stihâ“ (Novi Sad, travanj 2015.), Digitalni zbornik Društva živih pesnika (travanj 2015., Beograd), Zbornik poezije „Stopama Alekse Šantića 2015.“ (Beograd, 2015.), Zbornici radova „Pesnički konkurs 2015.“ i „Pesnički konkurs 2016. (Novi Sad, 2015., 2016.), zajednička zbirka članova Kulture snova „Isprepleteni dušama stihâ“ (Zagreb, studeni 2015.), zajednička zbirka „Molitva stihom- Svim na Zemlji mir veselje 2015.“ (Zagreb, prosinac 2015.), Zbornik pjesama s XXIII. Recitala suvremenog hrvatskog pjesništva „Senje i meteori 2015.“ (Varaždinsko književno društvo, Varaždin, 2015.), „Snovi posuti injem“ (Klub umetnika Zvezdani kolodvor, Beograd, prosinac 2015.), „Tebi ljubavi za Valentinovo“ (zajednička zbirka Kulture snova, Zagreb, veljača 2016.), Zbornik „Pjesnici koji dodiruju ljubav 2016.- književna nagrada za najbolju ljubavnu pjesmu o sjeti“ (Klub umjetničkih duša Mrkonjić Grad, veljača 2016.), „More na dlanu u pjeni stihova“ (Kultura snova, Zagreb, 2016.), Zbornik poezije Stopama Alekse Šantića 2016. (Beograd, 2016.) Brojne pjesme objavljene u raznim online časopisima. Sudjelovala na Prvom međunarodnom festivalu poezije i glazbe (svibanj 2015., Fužine), na Drugom međunarodnom festivalu poezije i glazbe (Fužine, svibanj 2016.), Prvoj međunarodnoj umjetničkoj olimpijadi (Subotica 2016.), Petom Festivalu More na dlanu- u pjeni stihova (Pula, Pazin, Rovinj, 2016.) i Poetskoj zori (Beograd, 2016.). Druga nagrada na manifestaciji „Stijeg slobode“ za domoljubnu pjesmu (Knin, 2016.) i finalistica iste manifestacije 2017. Druga nagrada na Festivalu poezije i glazbe u Fužinama 2018. Članica Kluba poezije Kultura snova iz Zagreba, Kreativne radionice Balkan iz Beograda, Hrvatskog

književnog društva iz Rijeke i Umjetničke udruge Frrik. Surađujem s pjesnicima iz regije.

Sanja Kozlica, rođena 15.02.1964. u Zagrebu. Diplomirala na Pedagoškoj akademiji. Završila je srednju glazbenu školu, klavir, u Zagrebu. Uz slikanje, dio njezinog stvaralaštva su pisanje, te kreiranje i izrada vlastitog nakita. Majka je dva sina, Filipa i Karla. Do sada je objavila zbirke poezije i proze: „Nebeska ptica“, „Ljubav“, „Grijesima do raja“, „Planetarij duše“, „Karirana stvarnost“ i „Ljepota života“. Neke od njezinih pjesama su uglazbljene („Vila Slavonska“, „Te noći“, „Vjetar u meni“, „Nemoj me prestati voljeti“, „U dvoje“ i druge). Samostalne izložbe: „I kist i pero“, „Vis vitalis“, „Forte pianino“, „Refleksije“, „Zagrebačko prekomorje“, „Ljepota života“. Sudjelovala je i na više skupnih izložbi, te mnogim likovnim kolonijama humanitarnog karaktera.

Nikica Krajina, rođen 6. rujna 1962. godine u Splitu, osnovnu je školu završio u Sinju, a srednju školu pohađao u Sinju i Splitu. Diplomirao je na Višoj medicinskoj školi Sveučilišta u Zagrebu. Od 1983. godine radi u hrvatskom zdravstvu. Objavio je tri zbirke pjesama: Između mene i nemene (1995), Bezimena rijeka (1999) i E(k)lipse (2014). zajedno s Željko Buklijašem priredio je Antologiju Jutra poezije (2010). Objavljavao je poeziju u hrvatskim književnim časopisima i revijama (Poezija, Mogućnosti, Tema) te radijskim emisijama (Radio Sljeme, Radio Zelina i Radio Student). Kao član tribine Jutro poezije redovito nastupa javno. Živi u Zagrebu.

Urška Kramberger je rojena 1993 v Mariboru. Zdaj, že skoraj odrasla, živi in ustvarja v Ljubljani. V Ljubljani je dokončala magistrski študij laboratorijske biomedicine, sodeluje pri umetniški platformi IGNOR in sledi svojemu psu po obrobnih mestnih poteh. Leta 2015 je bila nagrajenka Festivala mlade literature Urška, leto kasneje pa je izšel njen pesniški prvenec Orjaški gobec globusa.

Josip Luković, Zagreb, 1992. 1999.-2007.g. pohađam osnovnu školu „Rudeš“ u Zagrebu. Paralelno upisujem i osnovnu Glazbenu školu, u početku „Rudolfa Matza“, zatim „Pavla Markovca“ u Zagrebu, koju također uspješno završavam. Upisujem Pripremne razrede za srednju Glazbenu školu „Pavla Markovca“. Nakon završenog osnovnog obrazovanja upisujem se u Srednju Glazbenu školu „Vatroslav Lisinski“ u Zagrebu, koja mi je prioritetska škola, a usporedno upisujem i Školu primjenjene umjetnosti i dizajna na Trgu Republike Hrvatske. Četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje završavam u šk.g. 2012/2013 i stjećem zvanje Glazbenik-teorijski smjer. Nakon položenog Završnog rada u Glazbenoj školi pristupam ispitima Državne mature (Hrvatski jezik i Engleski jezik na višoj A razini, Filozofija, Politika i gospodarstvo i Psihologija, te Matematika na osnovnoj B razini) - koju uspješno polažem. Studirao sam filozofiju dvije godine na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu a na jesen 2016. godine upisujem studij muzikologije na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i studij Komparativne književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od proljeća 2013. godine vodim eksperimentalnu skupinu mladih umjetnika "Karlovy Vary" sa kojom sam već uspješno uspostavio suradnju sa brojnim umjetnicima i profesorima, organizirao brojne književne kružoke, kao i izložbe i glazbene koncerte te trenutno radimo na uspostavljanju suradnje sa institucijama poput Knjižnica grada Zagreba kao i na projektima poput "Gornjogradski književni festival" i mnogim drugima. Gostovao sam na nekoliko radijskih emisija poput emisije "Ništa nevažno" na prvom programu Hrvatskog radija, emisiji o poeziji "Igračka vjetrova" na radio Martin, te sam volontirao u informativnoj redakciji Radio Studenta. Suradnik sam na portalima Express.hr, Radio gornji grad, Perun.hr, H-Alter i Terapija.net gdje objavljujem vlastite književne radove, književne recenzije i eseje kao i muzičke izvještaje, eseje i kolumnе. Također objavljujem književne kritike i osvrte u tiskanom obliku u tjedniku „Express“. Trenutno radim i kao radijski tehničar u Media toweru.

Zdenka Maltar rođena je u Varaždinu 1964., živi u Novom Marofu. Piše poeziju i prozu na hrvatskom standardnom i kajkavskom jeziku. Pjesme, priče i putopisi objavljeni su joj u zajedničkim zbirkama i zbornicima te u časopisima „Kaj“, „Poezija“ i „Kolo“. Višestruko je

nagrađivana za poeziju, kratku prozu i putopis. Autorica zbirke kajkavske poezije „Tebi, Erato“ i „Vesmir, dalečina, ti“.

Biserka Marečić rođena je 09.06.1957. u Zagrebu, a djetinjstvo i mladost provela je u Svetom Ivanu Zelinu. Studirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu engleski i povijest umjetnosti. Poeziju piše od djetinjstva, kako na standardu tako i na kajkavskom. Prvi radovi objavljeni su joj u časopisu "Kaj", a mnogi poslije u zajedničkim zbirkama sa recitala na kojima je sudjelovala i na kojima je osvojila oko pedeset nagrada (Sveti Ivan Zelina, Bedekovčina, Marija Bistrica, Kustošija, Varaždin...). Zastupljena je i u antologiji moderne kajkavske lirike 20.stoljeća "Rieči sa zviranjka" urednika dr. Jože Skoka. Prvu pjesničku zbirku na kajkavskom, "Cule moje sakdašnje", objavila joj je Matica hrvatska ogranak Sveti Ivan Zelina (2004.). Izašle su joj još i sljedeće zbirke poezije: "Zatamnjene rijeke" (na standardu), Zagreb 2008., a na kajkavskom "...Črkice, huncutarije i druge živlejne bedarije (2008.) i "Vilinske lasi z glibline z davnine", Zagreb (2011.).

Domagoj Margetić rođen je 9. siječnja 1974. godine u Zagrebu, gdje živi i radi kao istraživački novinar. Autor je brojnih novinarskih tekstova, kolumni, komentara u tiskanim i internetskim medijima u Hrvatskoj, Srbiji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Makedoniji. Kao autor ili koautor objavio je dvadesetak novinarskih i dokumentarnih knjiga, od kojih je posljednja "Krvave balkanske mlijarde" izšla ove godine. Autor je više zbirki pjesama. Trenutno piše roman.

Goran Matić rođen je 25. 1. 1965. godine u Zemunu. Završio je Elektrotehničku školu i studirao Mašinski fakultet u Beogradu. Piše poeziju još od svojih dvadesetih godina. Jedan je od osnivača neformalne poetske skupine Boemski krug, čiji je idejni pokretač čuveni underground pjesnik Spasoje Komnenić Zis. U okviru ove skupine je organizirao Boemske večeri, poetske i književne večeri u Beogradu na koje dolaze pjesnici iz Srbije i zemalja regije. Također je u Beogradu organizirao brojne promocije suvremenih autora iz regije. Njegova poezija objavljena je u Almanahu Planeta Poezije iz Sarajeva, te u Antologiji moderne srpske poezije koja izlazi na arapskom jeziku. Do sada je učestvovao na brojnim književnim manifestacijama u Srbiji i zemljama regije, među kojima su: Poetski doček Nove godine 2017. u Sarajevu i 2018. u Beogradu, Međunarodni festival kantautora i pjesnika Neretvanske vedrine 2018. i Četiri godišnja doba književnosti – Sarajevo i jesen. Objavio je zbirku pjesama Osnove samoubistva (2019.).

Irena Matijašević rođena je 1965.u Zagrebu. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1990. godine i stekla zvanje profesora komparativne književnosti i engleskog jezika i književnosti. Bila je članica predsjedništva Hrvatskog semiotičkog društva. Eseje i poeziju objavljivala u «Quorumu»,»Vijencu», «Zarezu», «15 dana», «Poeziji», „Fantomu slobode“, „Agonu“ i drugim časopisima. Pjesme su joj prevođene na engleski, njemački, slovački, švedski i poljski jezik. Sudjelovala je na nekoliko međunarodnih pjesničkih festivala. Poetska drama "Danska H20" bila je djelomično izvedena na Dubrovačkim ljetnim igramu 2013. g. u sklopu programa "Pisci u Sponzi", u režiji Vlatke Vorkapić, zatim kao radio drama na Hrvatskom radiju u režiji Jasne Mesarić (2013) te kao diplomska predstava redatelja Paola Tišljarića, na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu, 2014. Nedavno su i dva dramska teksta, "Tri prizora prije" (2017) i „Društvene igre“ (2018) izvedena u produkciji Dramskog programa Hrvatskog radija. Od 1990. radi na HRT-u, u redakciji Kulture HR1, a od 1997. na Trećem programu Hrvatskog radija. Deset godina uređivala je dvije znanstvene emisije "Pitoma misao" koja je pokrivala suvremenu kulturnu teoriju, najvećim dijelom antropologiju te emisiju "Ogledi i rasprave". 2003. pokreće emisiju koja poziva na suradnju hrvatske spisateljice i spisatelje, da bi pisali svojevrsni "Rječnik Trećeg programa", podnaslovлен "Rijeći i rijeći". Reprezentativan izbor kratkih proza iz emisije objavljen je kao knjiga "Rijeći i rijeći" (HRT i AGM, 2008), a 2014. godine i kao elektronska knjiga HRT-a te je predstavljena na Pulskom sajmu knjiga. Paralelno, od 2000. godine, uređuje i dvije emisije poezije, "Šest minuta poezije u šest" te emisiju "Poezija naglas", u kojoj se sustavno predstavlja svjetska i hrvatska poezija. Od 2014. uređuje i novu emisiju "Suvremena hrvatska

proza", u kojoj razgovara s autorima koji dovršavaju svoje rukopise i premijerno ih predstavljaju u toj emisiji. U emisiji je do sada predstavljeno više od četrdeset suvremenih hrvatskih spisateljica i spisatelja. **Bibliografija:** *Naizgled* (AGM, 2007.) – zbirka pjesama, *Južne životinje* (AGM, 2010.) – zbirka pjesama, *Danska H2O* (AGM; 2012). – poetska drama, *Crno pismo* (Algoritam, 2015) – roman, *Kao kiša* (Hena. com, 2017) –roman, *Igra istine* (Hena.com, 2018) – roman.

Miha Maurič je filozof, programski vodja Centra za poezijo Tomaža Šalamuna ter član umetniškega kolektiva Ignor. Soorganizira Prebiralnik na Metelkovi. Uredil je zbir šestih Šalamunovih pesniških zbirk, ki so izšle v knjigi Jutro. Njegove pesmi so bile objavljene na spletnem portalu LUD Literatura in v reviji Monstruma. Jeseni pri Mali ignorirani knjigi izide njegov chapbook. Živi in dela v Ljubljani.

Marijana Mrvoš rođena je 1968. godine u Ogulinu. Piše kratke proze iz pomaknutog kuta gledanja na svijet i zbivanja, djeci i odraslima priča autorske i narodne priče, bajke i legende. Od 2015. prozu i poeziju objavljuje u on-line časopisima, domaćim i regionalnim zbornicima. 2018. sudjelovala je na dva književna festivala: Četiri godišnja doba književnosti, Ljeto i Blaževdol i Jesen i Sarajevo. Tijekom siječnja 2019. sudjelovala je, u organizaciji Art Laba i ZMAG-a, na trodnevnom pjesničko-ekološkom rezidencijskom programu Tragovi u snijegu: Sjeme za budućnost, a kao pri povjedač, u organizaciji Laboratorija zabave, na drugom međunarodnom festivalu pri povijedanju - 2nd SATORYing. Priče koje priča možete čuti na otvorenom – prostor jezera Bundek i u zatvorenom – prostor udruge Živi Atelje DK. Završila je Ekonomski fakultet. Živi i radi u Zagrebu.

Naida Mujkić je rođena u Doboju (BiH) 1984. Prvonagrađena na Književno-kulturnoj manifestaciji Slovo Gorčina u Stocu; Nagrada Mak Dizdar mladom pjesniku za zbirku neobjavljenih pjesama, 2006. Učestvovala je na nekoliko internacionalnih književnih festivala kao što su: Pontes (Krk, Hrvatska), Faroris (Starigrad, Hrvatska), Istanbul international poetry and literature festival (Istanbul, Turska), 5. Gol Saatleri Şiir Akşami (Istanbul, Turska), Bookstan (Sarajevo), 16 . Evenings International Sapanca (Sakarya, Turska), 34. Festival des migrations, des cultures et de la Citoyenneté (Luxembourg). Također, izabrana je da predstavlja Bosnu i Hercegovinu na Bijenalu mladih umjetnika Evrope i Mediterana (Tirana, Albanija, 2017). Svoju poeziju predstavila je na Sajmu knjige u Beču, kao i u Literaturhausu u Grazu. Doktorirala na Filozofskom fakultetu u Zenici, gdje je izabrana u zvanje docena. Predaje književnost na Filozofskom fakultetu u Zenici i na Pedagoškom fakultetu u Bihaću. Objavila je šest knjiga poezije.

Zoran Perović rođen je 14.02.1957. u Gospiću. Školovao se u Gospiću, Samoboru i Zagrebu, a sada živi i radi u Samoboru. U javnom životu sredine u kojoj živi prisutan je od rane mladosti kao član različitih sportskih i kulturno-umjetničkih udruga, a posebno je poznato njegovo djelovanje u Ogranku Matice hrvatske u Samoboru gdje se istakao kao pokretač, organizator, voditelj i sudionik mnogih kulturnih događaja i manifestacija, a zaslužan je i za iznimnu nakladničku djelatnost ove institucije. Aktivno djeluje kao pjesnik, recitator, publicist, novinar, izdavač, urednik knjižnih i novinskih izdanja, recenzent, prevoditelj, voditelj kulturnih programa i književnih tribina, predstavljač, animator i organizator kulturnih zbivanja. Suradnik je više novina i časopisa, a čest je gost različitih radio i TV emisija u kojima se posebno zalaže za promociju samoborskog kulturnog stvaralaštva. Kao pjesnik je sudjelovao na brojnim pjesničkim susretima i recitalima, književnim tribinama i javnim događanjima u zemlji i inozemstvu, a stihovi su mu objavljivani u različitim časopisima, zbornicima, grafičkim mapama i antologijama te emitirani u specijaliziranim radio-emisijama. Više tekstova mu je uglazbljeno te izvođeno na domaćim glazbenim festivalima. Piše na standardu i kajkavštini, a za pjesničko stvaralaštvo dobio je više nagrada i priznanja.

Hrvoje Marko Peruzović, rođen je 28.travnja, 1971. godine u Zagrebu. Završio grafički odjel Škole za primijenjenu umjetnost i dizajn u Splitu. Diplomirao slikarstvo 1995. na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu (klasa prof. Đuro Seder). Studijski boravio u Parizu, Milanu, Veneciji i Beču.

Član je HZSU-a i HULU-a Split. Osim slikarstva bavi se klasičnom grafikom, ilustracijom, skulpturom i fotografijom. Izlagao je na tridesetak samostalnih izložbi kao i na brojnim skupnim izložbama u Hrvatskoj i inozemstvu. Piše poeziju, aforizme i kratke eseje iz područja likovnosti. Dobitnik je prve nagrade „Post scriptum“ za književnost na društvenim mrežama, koja se dodjeljuje u sklopu zadarskog festivala književnosti KaLibar

Inge Pivora spisateljica, scenaristica i pjesnikinja iz Zagreba. 2002 dobitnica Porina 2002. godine za pjesmu 'Ja žiim svoj san". Pisala scenarij za Tv novelu "Zabranjena ljuba".

Dino Porović (1963. Brčko – 2019. Sarajevo) je bosanski književnik, pjesnik, crtač i kantautor. Objavio je knjige kratkih priča i pjesama Kalendarom požutjelih listova bjele starke hode (2011.), Ili smrt fašizmu ili sloboda narodu (2012.) i Neurohirurgija bez anestezije (2014.), te zbirke pjesama Homorominjanja (2015.) i Pred vlgvamom bijeli čovjek crven pod kožom (2018.). Bio je koautor i izvođač muzičko-poetskog performansa Lica iz svemira iz kategorije poetskog teatra (izvedenog u Sarajevu, Mariboru, Beogradu, Sisku, Virovitici i Kaknju), idejni osnivač Udruženja umjetnika Planet Poezija, član Društva pisaca i Društva novinara BiH. Dobitnik je libanonske književne nagrade za kreativnost Naji Naaman 2016. godine. Za sebe je govorio da diše, hoda, voli, uči, radi, piše, crta, svira i pjeva ispisujući stranice vlastitog romana unutar sarajevskog svemira.

Eduard Pranger autor je dva romana: „Andeli u tami“ i „Laburisti: Dijagnoza“ te zbirke kratkih priča „Ples na Žici“. Prozu objavljuje u književnim revijama, publikacijama, tjednicima, zajedničkim zbirkama, internetskim književnim portalima i na svom blogu. Piše i živi u Zagrebu.

Tomislav Ribić, 20. svibanj 1959 (Varaždin) Diplomirao 1983.g , diplomirani ekonomista. U dva mandata bio je predsjednik Varaždinskog književnog društva, te je pokrenuo nekoliko akcija i kulturnih programa u lokalnoj zajednici koji su postali tradicionalni (Recital «Srebrna cesta» te je osnivač nagrada „Katarina Patačić“ - godišnja nagrada za najbolju knjigu na dijalektu). Objavio šest zbirk pjesama: Aztlan (1997), Zapisci anđela (1999), Američki sen (2002), zajedničku zbirku pjesama “Osjećam melankoliju” s Lanom Derkač i Radem Jarkom, Ribocuvareva djeca (2003) i Odhajanja (2017), te zbirku kratkih priča Madona na prozoru (2016). Dobitnik je četrdesetak književnih nagrada za pjesme i prozu od čega čak tri puta je nagrađivan za cijeloviti pjesnički opus na Recitalu Dragutin Domjanić, te je dobitnik više prvih, drugih i trećih nagrada na prestižnim književnim smotrama u Zelini, Varaždinu i Bedekovčini. Pjesme su mu uvrštene u antologije dr. Jože Skoka (Rieči na zviranjku , antologija suvremene kajkavske poezije XX stoljeća), I. Kutnjaka (Zrcalo horvatcko, antologija suvremenog kajkavskog pjesništva 90 tih) i I. Mihalkovića (antologija hrvatske lirske minijature), te preglede suvremene poezije (Pažur, Peričić). Pjesme su mu odabrane za projekt Poetski Babilon, Rim 2002. i 2003.g. Pjesme i priče su prevedene na engleski, talijanski, njemački i makedonski jezik. Pjesme i priče objavljene su u "Vjesniku", "Večernjem listu", "Plimi", "Hrvatskom sjeveru", "Kaju", "Tragovima", "Maruliću", "Sferi", "Mogućnostima", "Novoj Istri", "Quorumu", "Kolu", "Panonskom godišnjaku", "Balkanskom književnom glasniku", "Knjigomatu", "Korenima" (Makedonija), "Dream catcher-u" (GB) i u osamdesetak zbornika i časopisa u zemlji i inozemstvu. Drama "Prizemlje" nagrađena je prijevodom na natječaju Theatrica gmbh Wien te je prevedena na njemački jezik (autorska prava zastupa Walter Kootz, Kaiserverlag Vienna). Drama «Titani» dobila je preporuku za izvođenje na natječaju «Marin Držić» 2004.g. Dobitnik je druge nagrade MH Osijek na natječaju za novo prozno djelo 2005.g. za zbirku priča Madona na prozoru, te 2018. godine nagradu Katarina Patačić za zbirku kajkavskih pjesama „Odhajanja“.

Nemanja Rotar je rođen 21. 08. 1972. godine u Pančevu. U rodnom gradu je završio srednju elektro-tehničku školu, a u Beogradu Filološki fakultet na grupi Srpski jezik sa južnoslovenskim jezicima. Objavio knjigu pesama "Početak sna", zbirku priča "Katalog čitalaca", knjige eseja: "U vrtlogu samoće", "Senke i dim", knjigu kritičkih tekstova „2000 karaktera“ i romane: "Buđenje

zmaja", "Čuvari Balkana", "Poslednja noć na Levantu", "Netrpeljivost", "Dnevnik ljudoždera", "Poslednji Romeji" i romansiranu biografiju o čuvenom pesniku Miroslavu Miki Antiću "Sutradan posle detinjstva". Priredio antologiju pesama Miroslava Antića pod nazivom "Pesme za Velike". Dobitnik stipendije Fonda "Borislav Pekić" za sinopsis romana "Netrpeljivost" 2005. godine. Direktor Gradske biblioteke Pančeva u periodu 2002-2008. godine. Član Gradskog veća Pančeva zadužen za kulturu i informisanje u periodu 2008 - 2010. godine. Direktor Kulturnog centra Pančeva 2012 - 2016. godine. Koordinator i jedan od autora "Strategije kulturnog razvoja grada Pančeva 2010-2015". Osnivač gradske manifestacije "Majski dani knjige u Pančevu" (2003). Jedan od pokretača i osnivača časopisa "Pančevačko čitalište" sada "Čitalište" (2002). Predsednik Upravnog odbora IP „Misao“ u periodu (2008 – 2012). Član Društva književnika Vojvodine. Živi i radi u rodnom gradu kao član Gradskog veća zadužen za kulturu i omladinu.

Valentina Šinjori (1965.), profesorica je hrvatskoga jezika, zaljubljena u kajkavski jezik i književnost otkad zna za sebe. Piše, ponešto i objavi. Višestruko je nagrađivana na recitalima kajkavske književnosti. Voditeljica je Centra izvrsnosti za hrvatski jezik za srednje škole Varaždinske županije.

Miroslav Tičar. Pjesnik, putnik, istraživač ljubavi. Izdao dvije pjesničke zbirke POPOTNIK i TAM PREKO IN ČEZ. Piše u glavnom liričnu, refleksivnu poeziju. Zanima ga istraživanje svoje duše, svoje biti i ne samo onoga što se vidi. Vjeruje u izvorno dobro u ljudima. I trudi se više razumjeti i manje osuđivati. Organizator pjesničkih susreta u Kostanjevici na Krki. Piše na slovenskom i hrvatskom jeziku. I prevodi iz hrvatskog i srbskog jezika. Preveo jednu pjesničku zbirku srpske pjesnikinje Hane Gadomski. Živi u Velikom Mraševu, opština Krško, Slovenija.

Ante Vranković je arheolog, povjesničar umjetnosti i likovni kritičar, te borac za građanska i ljudska prava. Diplomirao je arheologiju i povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Za svoj diplomski rad "Novi pogledi na lavlja kruništa i portret Plautile iz Arheološkog muzeja u Zagrebu" 1995. godine je primio Rektorovu nagradu Sveučilišta u Zagrebu. Autor je dviju knjiga te više od stotinu predgovora, kritika, recenzija, eseja i prikaza u stručnim časopisima i novinama za kulturu. Napisao je prvi etički kodeks hrvatskih likovnih kritičara i povjesničara umjetnosti, usvojen 17. siječnja 2006. Zadnjih desetak godina se kontinuirano bavi problemom korupcije u hrvatskom pravosuđu koje je prema istraživanju međunarodnih agencija jedno od najgorih na svijetu (Global Competitiveness Report ga je rangirao na 120. mjesto).

Toma Zidić rođen je u Zagrebu, 1988. Filmski je redatelj i scenarist, autor desetaka kratkometražnih filmova, spotova i namjenskih filmova, multimedijalni umjetnik, objavljuvani pjesnik i osnivač Diversions International Short Film Festivala. Član je Saveza Scenarista i pisaca izvedbenih djela, Kinokluba Zagreb, te pridruženi član Pulske Filmske Tvornice.

Vid Segedin Žigon. Sem VSŽ. Ali, po domače: Vid Sagadin Žigon. Pišem že, odkar vem zase. Pišem vsak dan. Pred jedjo in po vsaki jedi. Pred seksom in po njem. Pišem, ko hodim, in ko počivam. Pišem, ko plačujem račune, in tudi, ko zapravljam težko prisluženi denar. Ker pa je treba pisanje zapakirati v knjige, sem to upošteval, in od leta 2010 na tak način naredil pet pesniških paketov ali, po domače, pesniških zbirk. Tudi imenoval sem jih vsakega s svojim imenom: Drevored (2010), Šmilunga (2015), Metamorfoze (2017), Samospevi meduzinih kač (2018) in Kroženja (2019). Za mano je skoraj štirideset let pesnjenja in prav toliko let donkihotstva, ahafrofrovstva in prostovljnega izgnanstva iz praktično vseh slovenskih literarnih krogov. V zadnji knjigi je njen urednik na platnice zapisal, da sem enfant terrible slovenske poezije. To pa po mojem zato, ker zelo nerad komurkoli lezem v rit, kar je tudi sicer priljubljeni šport talentiranih karieristov že od nekdaj. Poznam kar nekaj takih, ki jim topogledno ne sežem niti do pasu, vendar se zaradi tega pretirano ne vznemirjam, ampak pesnim naprej, v upanju, da bodo po moji smrti dela

plapolala na slovenski pesniški zastavi kot kak poseben drekec pekec. Medtem pa, kot rečeno, pišem. Odločno in brezkompromisno pišem. Tako kot drugi tečejo maratonski krog ali slikajo vedno eno in isto sliko, tako tudi jaz pišem Pesem svojega življenja. In nič ne kaže, da bi s tem nepotrebnim početjem kdaj prenehal. Toliko o meni. Kaj pa vi?

WOODSTOCK I FARAOON

Zbornik festivala Četiri godišnja doba književnosti
Jesen i Zelina
Mala biblioteka "Dragutin Domjanić"
Izdaač: POU s. Ivan Zelina, Vatrogasna 3., 10380 Sv. Ivan Zelina
tel. +385 1 2060

Za izdavača: Dubravko Sušec
Urednik: Marijan Grakalić

Organizatori festivala: POU Sv. Ivan Zelina, Grad Zelina, Gornjogradski književni festival.
Uredništvo festivala: Dean Koban, Tamara Čapelj, Nemanja Rotar, Dubravko Sušec i Marijan Grakalić

Ilustracija: Andy Warhol

ISBN 978-953-6540-84-6.